

ad metaphysicā spectat scire. an abstractō
nes q̄s facit a materia. sint ita in re ad ex-
travel in solo cōceptu. Nec ad medicū spe-
ctat si anima sensitiva distiguat ab intel-
lectiva. Nec ad astrologū vt talis ē. si mo-
tus est res/ distincta a mobili. Et si sint ve-
raciter epicicli vel intelligētie a celo distin-
cte. et ita de similibz sciētis suo mō. Vtrū
vero metaphysica contentet in suis expli-
catōibz grāmatica et logica. vel si latī ac-
cipit ens sub diversis analogiis nō est no-
strū inter formalistas et terministas tantā
cōponere litem/ que pfecto sepe pcedit et
equocatōne quid nois/ que nō patit in q̄
uis disputatōe fieri posse cōcordiam. Et
igitur via a scholasticis cognoscenda
Conceptus speculatiui facilr transeit
in affinitatē practicozū et ecōtra/ sicut ve-
rum et bonū in ente dnectūtur. imo nulla
est sciētia vel sapiētia quin ad dilectōz dei
debeat ordinari. vbi sua stat pfectio liber-
tas et nobilitas. Secus in amore sensibi-
liū vel ipsoz factōne. **C**oncipies quic-
quid est scibile naturaliter p intellectū vel
adeptū vāssilāru seu diuinū iuxta modū
traditōis platonicozū peripareticozū nō
ob hoc dicēdus esset vere felix. imo se fun-
dat in picipijs erroneis. de intellectu hu-
mano et intelligētis vñ confinerit vdo-
latrē. et demonicole/ theletas et theozgiā p
purificatōibus animaz ad pformitatē in-
telligētiā et tande dei. Sed defecerunt
scrutātes scrutinia et mēta est iniqtas si-
bi. **C**oncipies anima diuinū verbū hic
per fidē spem et charitatē. dicenda est felix
iniatiūte et virtuali. Ad ipiscif beatitudi-
nē consummatā p partū verbi in gloria si
pseuerauerit vsqz in finē. De q̄ partu theo-
logisantes magna dicūt q̄ nec oculū vidit.
nec auris audiuit. nec in cor hois ascēdit
que preparauit de diligētibz se. Ipi soli glo-
ria in eternū et vltra Amen. **F**init.

**S. Prefatio magistri
Johannis Personis in librū de vita spī-
rituali anime.**

Ruerēdo in christo patri et sa-
cre theologie professori eximio
dño Petro Lameracesi episcō
po/ ei discipul⁹ Johannes Lan-
cellari⁹ indign⁹ ecclie Parisiē. p se humi-
lem obedientiā. et p cōi salute sape ea q̄ re-
cta sunt. **E** Postulare dignata est beniuo-

lencia tua pceptor inclite. quaten⁹ scripto
tibi tradere vñā ex lectōnibz meis. cui pñ-
tiam tuā prestare nō erubuiſti. nec in soli-
tā hanc rem effugisti. tu scbolē theologie
iubar radioſissimū. tu iam doctor emerit⁹
tus. Erubui fateor/ imo et tota schola ob-
stupuit ad hāc humiliatōne dignitatis et
sapiētie tue. quasi lumen sol a stella. mare
aquā a fluuiō. lamam ouis a capra inendi-
care videret. Sed ita verū est. vbi sapiētia
ibi hūilitas. sicut ecōuerso testis est sapiēs.
ibi sapiētia esset vbi repitur hūilitas. Tu
deniqz quāto maior es/ iuxta eiusdē cōsi-
liū/ hūilias te in oibus. **D**in⁹ quoqz nūc
mirandū est. si illā quātulaciōne est meam
eruditōem diligis et amplecteris/ cuius tu
nutritor foror et auctor hacten⁹ extitisti.
Quod fecit q̄ se tuetur opus vt ait. **N**aso.
Ita hoc in loco xpi verbū nō inepte iūgi-
tur. **D**octrina mea nō est mea. sed ei⁹ qui
misit me patris. **E**t certe tu pater me mis-
isti. quia me p te licētiatū in sacre theolo-
gie facultate fecisti. **T**u p te et sub te magi-
stralibz me insignijs decorasti. **E**t in super-
imotore in cācellariatus officiū tibi succes-
si/ q̄ nō meritis equis. **E** feci autē cu-
mulari q̄ quesisti. **S**eqntes itaqz lectio-
nes eiusdē materie mittēdas decreui. non
qdē ad te docendū/ seorsum bec psumptō.
Sed vel ad obediēter cōplacēdū. vel ad p-
standū gustuz alique veteris oclij onerof-
curis tuis/ vel qd modesti⁹ est. ad corrigē-
dum pſciendūqz impfectū meū. qd videri
rū oculi tui. **E**t tamē q̄ facili⁹ ignoscat
nostro huic opusculo si q̄s forte lector ali-
us in ipm cōiecerit oculos. **E**t si offēdes-
rit eum sermo incultus/ nec satis pfecto et
pulcro vt tractatū decuerat ordine contes-
ptus/ recogitet pius interpres aliū pro le-
ctōnibz/ aliū pro tractatibz stilū esse. **S**ci-
at nō ita coherere q̄ varijs tpibus prolata
sunt/ quē ad modū illa que elaborata sub
vno tenore dictauit oratio. **N**ihilomin⁹
his lectōibz morē tractatus nūc imposui.
quod q̄tum fas extitit/ diuidēs eas i tres
pres fm materiā principālē triplicem. **E**t
cōformiter ad hec tria apli verba infra cō-
memorata/ et quasi ad quoddā thema. **I**n
ipso viuim⁹/ mouemur. et sum⁹. **V**iuim⁹ enī
in deo viuificatōe gratie. **M**ouemur in eo
et ad eum/ pondere opatiōis meritorie et
tandem circulo quodā intelligibili sum⁹
in eo velut in centro nostro. per quietem
bb. 3.

De vita spirituali anime

contemplationis stabilis et serena; Primum est omnium in gratia etiam quasi incipientium. Secundum proficientium. Tertium perfectorum. Primum in baptismatione fluminis vel fluminis. Secundum in temptatioe peregrinationis. Tertium in consolatione angelice administrationis. Sicut Christus primo baptizatus est postmodum temptatus deinde consolatus. Sicut ipse est vita animarum a mortuis uentis ueritas stabilis alpha et omega principium medium et finis. In quo uiuimus per fidem formatam quia iustus ex fide uiuit et hoc in ueritate. Mouemur per spem desiderantem que sursum sunt in irascibili. Sumus per caritatem radicatum in concupiscibili. Præterea ergo pars opusculi que latior est et per lectores distinguitur agit de uita anime de morte ipsius et de egritudinibus spiritualibus in inquirendo quod dicitur peccatorum a radice et eliciendo moralia documenta in de se quædam. Secunda tractat de uita secunda anime que est motus et uel instinctus inquirendo distinctionem inter bonas inspirationes et immisiones per angelos malos in diuersis materijs et de modo temptatioe superadi. Tertia loquitur de uita anime per contemplationes stabilite et consolatione. Bene ualeas pater in Christo et oremus pro inuicem et saluemur.

De prima incipit de uita spirituali anime.

Ado uos baptizati aqua ille uos baptizabit spiritu sancto. Antiqua iam atque notissima patrum traditione copertum habemus quod operatur baptismus iohannis et quid baptismus christi. Nam cum baptizari sit nasci denuo sicut nicodemus dicebat Christus in te est inter baptismum iohannis et christi quantum ipsa dispositio ad uitam differt ab introductione eiusdem uite spirituali in nobis. Erat itaque nobis baptismus iohannis preparatorius ad uitam spiritus sancti complendam in suscipiendis. Sed Christus solus uere uiuificabat quia solus uere baptizabat spiritu sancto. Placet autem ut omissa interim per tractationem litterali super hoc duplici baptismo quoniam notissima est ueritatem considerationem nostram ad loquendum de uita anime quam spiritus sanctus operatur in nobis per baptismum qui uisitato iam nomine dicitur esse fluminis. Ille enim baptismus per se efficitur. Absque eo autem nec baptismus fluminis nec sanguinis potest

quicquam. Dicebat paulus atheniensibus allegans unum ex eorum poetarum dum de deo loqueretur. In ipso enim uiuimus mouemur et sumus. Actum primum. Que uerba si quis ad corporalem et hanc uisibilem uitam motum et existentiam referat nihil eum errare crediderim quoniam sicut uas aquam continet et figurata uerum sit quod aqua plus in uase quam in se figuratur sic multo intimus in ipso deo tanquam in uase omnem creaturam labilitate continere uiuit quicquid uiuit mouet quicquid mouetur et omnis existentia ne defluat in nihilum in ipso est atque cõseruata. Sed de spiritualibus et inuisibilibus locuturi dicamus quod anima rationalis habet in spiritu sancto suam uitam suum motum suam existentiam. Est quippe hoc proprium ipsi creature rationali super ceteras quod capax est uite alicuius gratuite et diuine sicut et motus et existentie ultra id quod est in se naturale. Et quemadmodum materia prima et si de se non sit nihil capit tamen suum esse principaliter per formam. Sic et anima in esse suo naturali considerata imaginanda est tanquam materia nuda que fieri potest subiectum quasi deferens ipsum spiritum sanctum tanquam et ueram uitam non quidem formalem. Hoc enim dudum per magistros nostros damnatum est. Sed formale non propterea dissimile. Et quomodo fiet istud si forsitan interrogas. Respondeo quod per baptismum spiritus sancti cui tamen preuius est aut natura aut tempus baptismus aque uiue et munde tanquam qualitatiua dispositio pre requisita ad uitam huius formalis introductionem. Est autem baptismus iste gratie et aliarum uirtutum infusio. aspsioque intima animam abluens et reddens ydoneam cui spiritus sanctus se ipsum uitam et motum et essentiam inspiret et donet. In ipso uiuimus ut in uita mouemur ut in uita sumus ut in ueritate. Et uide si non ita cor tex littere absconditum habet in mysterio. Nam si iohannes interpretatione sua gratiam sonat et baptismus ablutionem nominat quod iohannis baptismus nisi gratie ablutione de signatur. Et hec ut predicimus ablutione non nisi preparatio est in anima ipsa ut spiritus sanctus baptizet hoc est uiuificet ut iam non in se solum sed in spiritu sancto uiuat moueatur et existat quemadmodum dicebat diuinus Paulus uiuo ego iam non ego uiuit uero in me Christus. Facendum est nihilominus esse quædam dispositioes frequenter in anima que longinque sunt ab istius uite spiritus sancti

infusione, Ita enim videm⁹ q in natura
 li generatōe animalis plurima pcedunt
 ad propinquā dispositōem, que formā in
 uehit materie, Itas dispositōes appellāt
 theologi in adultis operatiōes in formēs,
 quib⁹ peccatrix aniā intendit facere qd in
 se est, se disponit ad vitā nō q ista disposi
 tio sufficiat vtpote que lōginqua est / z ni
 hil de vita spiritus habens in se, sed qz ni
 hil interim aia manus habet / quod faciat,
 q̄ vt bene vtrā suis naturalib⁹ potentib⁹ /
 et donis q̄busdam gratuitis, licet nō viuifi
 catis, Quo facto sicut credis animā in
 trodūci i materiā naturalib⁹ tantūmodo
 actiōib⁹ qualificatā / nō quidē in virtute
 huiusmōi qualificatōis / sed de sola libe
 ralitate om̄ipotentissimi creatoris, nō ali
 ter existimes in ipa vite spūs infusione q̄
 lescung⁹ enī z quotcūq⁹ pcesserint disposi
 tōnes / ex ipō conatu anime ad hāc vitā
 ex morte tendētis / nihil sunt / nihil attin
 gunt / nisi miseratus ex alto spūs sanctus /
 vltimatā completiōis armonice spūalis
 qualificatiōem infuderit, cum q̄ er in qua
 ipse q̄ verus est aie spiritus / ipam viuifi
 cat / suo illapsu z afflatu secreto, q̄ afflatus
 baptismus flaminis dicit⁹ / et baptism⁹ in
 spiritu sancto, Et hec dicta sint pro cō
 sonātia littere ad ea q̄ tractare ponimus
 sup anime vita in spiritu scō, Nam ex p
 missis attēdamus q̄ anima rationalis / vi
 te quadruplicis capax existit, Est enī vita
 nature, est vita gratie, est vita actiōis meri
 torie, et est vita confirmatiōis stabilitate, et
 hoc dupliciter, vel in via vel in patria,
 Vitam nature in aia dicim⁹ puritatē sue
 essentie cū integritate suarū potentiarum,
 Attribuitur etiā huic vite alia quecunq⁹
 acquisita vel infusa, citra gratie gratificā
 tis statum, Intantū ergo pfectior ē vitā
 hanc naturalē ascribim⁹ ipsi anime, quā
 to precellētor fuerit z viuacior in suis na
 turalib⁹ / z si ceteris gratuitis fuerit spolia
 ta, Altera vita est vita gratie, que ideo ra
 liter nominat⁹ / quia spūs sanctus / qui sua
 dignatōe z beniuolētia animā viuificat,
 vt potēs sit ad vitā tertiā de qua dicendū
 mox sup est / gratiā gratūfacientē p̄infuit
 in animā / velut dispositiōez quādā armo
 nicam de lege necessariā, Presupponit
 autē huic vite prior que naturalis dicit⁹ /
 tanq̄ suū naturale subiectū, Ceterum
 per vitā tertiā nō aliud intelligo / q̄ actio

nē meritoria vel gratificā / ab hac vita secū
 da derivatā, sicut opatio quelibet viuētis
 nominat⁹ a philosopho p̄io de animā vi
 ta secūda eiusdem, Postremo vita q̄rta
 nō tam vita altera proprie dicta est / q̄ du
 plicis vite prioris stabilitio atqz cōfirma
 tio, qd sit vel in via p abundantia spūaliū
 carismatū / animā a morte cōtraria phibē
 tium / vel in patria ex conditiōe beatitu
 dinis z stabilite felicitatis, Et attenda
 mus p̄cor: si applicaverba a philosophis
 vsurpata / insinuare nobis possint hāc tri
 plicem vitā animē spūalem, quia de p̄ia
 que naturalis dicit⁹ par nūc loquēdū est,
 In ipso inq̄ruiim⁹ / ecce vitā primā gra
 tie, Douemur, ecce vitā secundā, Et su
 mus / ecce vitā tertiā, que est cōfirmatio
 nis stabilitate pmanētis existētie, Et has
 vitas nonne in misterio exēplauit nobis
 christus in suo baptisate, quoniā p̄io
 venit baptisandus / tanq̄ beneytens vita
 naturali, Deinde baptisat⁹ est tanq̄ vitā
 gratie recepturus, quam tamē in veritate
 prius habuerat, Postmodū ascendit de aq̄
 ostendēs vitā tertiā actiōis virtuose,
 Tandē mansit sup euz spiritus sc̄tus in si
 gnū vite q̄rte que est cōfirmatiōis p̄mā
 siue, Dicamus adhuc q̄ huic vite q̄drū
 plicis opponūtur totidē mortis genera,
 Nam est mors nature, que fit seu p anni
 hilatōem eius totalem / seu p ablatōem co
 rur q̄ nature sue debita sūnt / seu p immis
 sionē cōtrariōz habitūz prohibērium
 liberū exercitiū hui⁹ vite, que admodū est
 peccati originale / quod fomes mortis di
 cit⁹ / z tyrann⁹ membrorū / z lex peccati, et a
 quo pueniūt cetera incōmoda / vt debilitā
 tio viriū, ignorātia, hebetudo, z similia
 etiā post baptismū, Iuxta hoc dicam⁹ q̄
 eadez anima potest simul esse p̄iceps / vite
 naturalis, z mortis naturalis, Mortis di
 co que nō est per annihilatiōem / sed aliū
 de modis dicit⁹, Si de vita secūda que
 est vita gratie loquimur / inuenim⁹ mortem
 ei cōtrariā, que contigit ex corruptiōne de
 bite illius armonie, quā in gratia gratūfa
 ciente cōsistere posuimus, que admodū
 enī si corrupitur corporalis illa cōplexiō
 resultans ex q̄litatebus primis cōtempe
 ratis adinuicē / animā abscedere necesse ē,
 Sic deficiēte gratia nō remanet spūs san
 ctus / anime vitā prestans, Porro vite
 tertiē cōtrariā actio pueria / aut cessatio

z

y

De vita spirituali anime.

ab opatione tunc debita, **V**idemus enim/
q̄ natura abhorret ocium/pati neq̄t ani/
mā diu esse in materia absq̄ proprijs de/
bitis actiōibus, Non min⁹ potest esse diu
spūs sanctus in anima q̄vel criminalit. v̄l
nihil opatur. **D**emū nulla est mors cor/
rumpēs quartā vitam cōfirmatiōis stabi/
lite. ⁊ hoc in eadē anima. **S**⁹ obstinatio
in peccato q̄ peccatū dicit ad mortem. **E**t
hē vite conditiōes habet oppositas in di/
uersis. **A**ddam⁹ rursus dicētes q̄ ipos/
sibile est animā solayita naturali uiuentē
opari salutē suam. **C**ui⁹ oppositū pelagia/
nus error asserbat, Itaq̄ si nō potest cor/
pus mortuū/vitales opationes exercere/
quomodo dicit aliq̄s animā vita sua ca/
rentē que est spūs sanctus in opera vite spi/
ritualis exire posse. Non enī est anima ra/
tōnalis par alijs viuētibus quibus sicut nō
cōpetit nisi finis vnus naturalis/sic vna
vita est sufficiens. **A**nime vero rationali p̄/
paratus est finis q̄dem supnaturalis. q̄s
ergo negare poterit supnaturalē ei vitam
et opatiōem esse necessarias/vt pringat ad
eum q̄ super ipam est beatitudis finē ⁊ ter/
minū. **N**olo tamē negare quin anima
possit ex sua vita naturali bñ moralr age/
re ⁊et faciendo quod in se est se ad vitā gra/
tie disponere. **E**t pri⁹ si anīa nulla mor/
te sit infecta/habēs naturalīū integritatē
in nullo estimo fieri ambigū. quin habe
at in suo arbitrio causare op⁹ bonū de ge/
nere moris/velstiendo ipm omnib⁹ circū/
stātijs/quas ipsa bonitas moralis exigit
tam in fine p̄inquo/q̄s in obiecto. ⁊ inten/
tione. alioq̄n homo sine culpa existēs mi/
serabilior esset omnibus animātib⁹. **C**ur
itaq̄ quippe cetera aialia possunt in opera/
tiōes sue nature debitas supposito dei ge/
nerali auxilio. nō sic homo posset. **S**ed
quid dicemus de anima q̄ mortē circūfert
secum vel peccati originalis/vel criminis
actualis. **F**uerūt qui dicerēt animā ra/
li mortē pressā nō posse ad actus bonos
morales assurgere/quemadmodū est cele/
bris de ipsis demonib⁹ ⁊ dānatis opinio.
q̄ bñ moralr neq̄ velle possunt/neq̄ age/
re. **R**ationē afferunt sic ponētes etiam
in viatorib⁹ mortificatiōis p̄ peccatū absq̄
vita gratie. **T**anta est inquit incuruatio
et deprauatio seu corruptio ⁊ mortifica/
tio vite naturalis in animab⁹ taliū/vt po/
tius trahant in malum q̄ in bonū. **N**am

violētior est in eis tractus mortis q̄ vite/
propterea dicūt q̄ omnia ad turpitudines
suam/q̄ est mors sua/referunt. ⁊ ex cōsequē/
ti omnia opera mortua sunt/vt pote a mor/
te procedētia. **A**ddunt pro cōfirmatiōe
q̄ in omni actu peccatoris deest circūstan/
tia gratie. bonū vero q̄ substat ex omnib⁹
suis conditiōibus sicut ex vnica si desit. re/
sultat malū/secundū dicta dionisijs. **N**ihil
simpliciter bonū est quod ab arbore mala ⁊
a radice viciata gignit. **D**ecvero sentē/
tia ⁊ si talibus alijsq̄ plurimis apparen/
tijs fulcira videat. p̄ides tamē repulsa est.
tanq̄ dura/et plus ad desperatiōem q̄ ad
edificatiōem pficiens. **Q**uis enī nō obstu/
pesceret audiēs q̄ absq̄ gratia/honorare
parentes/elemosinas dare/ecclīastica pre/
cepta de ieiunijs facere. imo per attritiōes
se ad gratiā disponere est mortaliter delin/
quere. **N**on enī requiritur q̄ in omni actu
nostro agam⁹ ex gratia/aut qd gratia illuz
informem⁹ nisi pro quāto ⁊ dū mereri te/
nemur/p̄ aliquē hmoi actum. **R**eliqui ve/
ro actus si fiant circa materiaz bonā de ge/
nere/et cum intentiōne debita finis imme/
diati/ponendo alias circūstātijs bonas
moraliter. ⁊ si nō sint meritorij vite eterne
sunt tamē boni moraliter/et bonorū tem/
poraliū meritorij/⁊ ad gratiā de congruo
preparatorij. quia per eos homo facit quod
in se est. **N**am facere quod in se est intelli/
go hoc facere/quod homo potest. fm vi/
res quas actualit̄ habet. **H**oc loco dis/
stingerūt aliqui de grā. **N**am si grām ap/
pellam⁹ omne illud qd a deo liberaliter dat
sine meritis/totum esse nostrū. et viuere/
inter gratuita numerat/et in nobis et in
brutis/q̄s plus in nobis/quia beatitu/
dinis capaces sum⁹. **E**t pro ipius adeptiōe
datur nobis quicqd dat. **H**unqd deo cur/
ra est de bobus. in q̄t apls. **N**on de brutis
sed de homib⁹ ait q̄ omnia coopantur in
bonū ⁊c. **H**oc modo omnis tribulatio ois
infirmitas/immo ⁊ ipse tempratiōnes in/
ter gratuita numerātur. **L**uius ratio est/
quia dei bonitas q̄rū est de se/nobis im/
mittit aut euenire pmittit ad bonū nostrū
si non puerse renitimur abutimurq̄. **E**t
iuxta hunc acceptiōnis modū de gratia p̄/
spiciū est nihil nos boni posse absq̄ gra/
tia. **S**i vero gratiā noiemus donū ali/
quod infusum/distinctū ab anima supra
vel ultra vires suas naturales et indultū

as. nullavidetur necessitas dicere talē gratiā esse necessariā ad hoc vt bonū de genere agamus / per liberū arbitriū. plusq̄ nō ponimus talē gratiā ad cognoscendū verum. circa naturalia per intellectū. **De** in dēdici potest / q̄ impletio p̄ceptozū; vt in multis. q̄tum ad substantiam p̄cepti non coarctat gratiā gratificātem? q̄uis intentio p̄cipientis non p̄seruetur si non fiant in gratia vel ex gratia. Intentū quippe est in om̄i p̄cepto. vt per illud mereamur ad vitam ingredi. Sed hanc intentionem nō semp̄ ponimus esse obligatoriā simpliciter ad peccatū / si nō obseruet. Tā tūmodo conditōnaliter obligat / vt ponit Durandus / si mereri volumus. aut dum mereri tenemur / quē ad modū cōtingit in susceptōne sacramentozū / aut dum ad gratiā resurgere vel ex ea iam habita debem⁹ operari / hoc modo intelligūt illud christi. **Si** vis ad vitam ingredi serua mandata. **Decursis** aliq̄bus circa primā vitam quam habem⁹ ante baptisimū gratie factū a spiritū sancto. et quidē sub multa breuitate. quia per doctores plurimos materia hec et similes incidētes lati⁹ tractate sunt. Pergat nostra cōsideratio ad loquendū / de vita vera gratie que est baptisim⁹ in spiritū sancto. et per quā fit vtiuam⁹ in ipso. Et simul tractabimus vitā alterā / p̄ quā sumus et stabili mur in eo. Nam et siml' dicitur est in ipso viuimus. mouemur et sum⁹. **Doceriaz** in loco tractabim⁹ de illis que vitas istas vel alterā earū funditus extinguit et enecat. De illis insup̄ que illas tā tūmodo debilitant et in egritudines trahunt. et hoc est querere sub terminis vulgariorib⁹ / quid est peccatū mortale. et quid veniale. et quemadmodū contrahitur. **Circa** quā materiā. licet vsitata videatur. intēdo p̄ticularia quedā afferre. in q̄bus tum difficultas tum vtilitas pro consciētiarum serenitate versant. **Placet** autē vt neglecto interim vel tempato stilo. nos per p̄positōes et cōrrelaria procedam⁹. **Dicē**ni modus accōmodatior est scholē et inquisitōe tali. speculatiua veritas sepe p̄cisior atq̄ lucidior inuenit. **Erunt** autē primū due materie p̄cipales p̄tractandē. vna de quidditate et quātificatiōe peccatorū. per que vita anime vel tollitur vel impedit. Altera de quidditate prime legis diuine et iusticie. prout nobis ex scri

ptura et alijs innotescit. **De** noticia quoq̄ ad differētia peccatorū penes illā legem. sic ad extra deriuatā. tractādo p̄ncipaliter quid proprie debeat dici de iure diuino. quid de naturali. q̄d de humano. inferendo qualiter statuta religionū et cōmunitatum obligāt. **Et** si semp̄ vota. iuramenta. et p̄cepta cōminatōes quoq̄. seu interminatōes mortis eterne. astringāt ad mortale. **Pro** prima materia sit hec vnicā conclusio cum suis cōrrelarijs. **Omne** peccatū. pro quāto est offensa dei. et cōtra legē eius eternā. est de sua cōditōne et indignitate mortiferū s̄m rigore iusticie. et a vita glorie sepatiū. **Ratō** est quoniam ois offensa in deū. potest iuste ab ipso iudice deo puniri pena mortis tā temporalis q̄ eternē. immo annihilatōis pena. **Est** igit de se mortifera. **Assumptū** deducit ex hoc q̄ nulla pena talis. est ita mala. q̄tum mala est ipsa offensa. **Et** ex alio. q̄ potius toleranda cēt omnis mors penalis et annihilatio. q̄ committēda esset quantūlibet p̄ua offensa in deū. da oppositū. **Jam** offensa dei licite fieri deberet in casu. **Preter** rea quelibet offensa dei nisi remitteret. repperet a gloria dei. p̄petuo et absq̄ termino puniret. alioquin maneret dedec⁹ culpe sine decore iusticie. q̄ autē offensa dimittit. seu remittit est ex pura liberalitate dei remittētis. et nō ampli⁹ imputātis. **Deniq̄** nō min⁹ ē fugibilis offensa dei. q̄ sit eligibile illō bonū. p̄ q̄ adipiscēdo nullo modo deberet cōmitti. sed pro infinito bono non deberet fieri offensa dei. et si q̄s infinita bona possideret. posset iuste omnibus a deo spoliari. si caderet in offensam dei. **Ex** his radicibus argumentozū que possent in latius ramificari. videt esse sufficiēter deductū q̄ ois offensa dei est mortifera. ex sui cōditōne et indignitate. imo q̄ est infinite fugibilitatis et iputabilitatis. addēdo vel intelligēdo q̄ sit in iniuriā boni infiniti. et q̄tum in se est abiicit ab homine deū tanta elongatiōe. q̄ nunq̄ poterit nisi p̄ solā et merā grām illi primus esse marie p̄ vitā glorie. **Patet** etiā de veniali. **Sz** diceret aliq̄s. q̄ de deo q̄ dñs est sue creature in sup̄mitate pleni dñi ad faciēdū ea q̄cqd voluerit. quocūq̄ voluerit. p̄cedūt rōes p̄dicte ad oñdēdū. q̄ p̄t p̄ aliq̄ offensa. penā q̄ntalibet possibile iustigere nec poterit ei q̄s d̄dicere. cur ita fact⁹

De vita spirituali anime

autē diceret ita de iustissima creatura. aut
nō peccatrice/ q̄ ip̄a subiacerē potest cui/
cunq; afflictōni z penalitati. absq; hoc q̄
oporteat dicere eā eē in aliquo culpabilē.

Rūderur q̄ de^o pōt absolute z iuste da-
re q̄lemliber afflictōnem sue creature imo
virgini. **M**arie. **S**ed hoc nō erit in penā
z punitōez cuiuscūq; delicti. z ita quāuis
sit afflictio iusta. nō tamē esset ibi iusta pe-
na. seu punitō. nec etiā iniusta. quia nulla
ibi ponere ratō pene. cū pena z culpa cor-
relative dicatur adinuicē. **z** ḡ. **z** c.

B. **P**ri-
mū correlariū. **N**ulla offensa dei est ve-
nialis de se. nisi t̄mmodo per respectū ad
diuinā misericordiā. que nō vult de facto
quamlibet offensam imputare ad mortē.
cum illō posset iustissime. **E**t ita cōcludit̄
q̄ peccatū mortale z veniale in esse tali. nō
distinguitur intrinsece z essentialiter. sed
solū p̄ respectū ad diuinā gr̄tiā. que pec-
catū istud imputat ad penā mortis. z ali-
ud nō. **O**mne enī peccatū culpabile. ex sui
indignitate mortiferū est modo dicto. **A**d
didi culpabilē. quoniā peccatū est in agē-
tibus naturalib⁹. vbi tamē nulla culpabilē
offensa reperit. q̄q; in materia hac synoni-
me capiatur vt plurimū. peccatū z culpa.

Secundū correlariū. **S**i nullū infi-
nitum vel infinite tale. possit altero eē mi-
nus. nullū peccatū in esse offense. esset mi-
nus alio. q̄m omne peccatū est infinite of-
fensiuū. **N**on est tamē cōcedendū. q̄ pec-
cata om̄ia simplicit̄ sint eqliā. prout dicit̄
se stoicos referūt seneca z tullius z alij. **S**i
enim p̄ imaginatōez ponere linea infini-
ta in lōgitudine. z superficies infinita in la-
titudine z longitudine. z corpus in trinā
dimēsiōe. **V**el si a linea recta p̄traherentur
linee recurue in infinitū. vel in casib⁹
silibus multis. nō oporteret dicere om̄ia
ista esse equalia. v̄l in dimēsiōe. vel i cur-
uitate. quāuis esset q̄dlibet in suo genere
infinitū. **S**ic nō offensas etiā infinitas
oporteret ponere equales esse. sed vna est
gr̄tior altera z multiplicior. quare. **z** c.

Tertū correlariū. **O**bligamur deo
ad gratificatōem. z gratiarū actōez. ex hoc
q̄ peccata nostra venialia nō imputat ad
mortē. sicut tenemur ex remissione morta-
lium. quoniā v̄trobiz cōcurrit misericor-
dia dei nō imputās pctā nisi ad penā tem-
poralē. que de sua indignitate iputabilia
sunt ad mortē. v̄nū de possibili. aliud de

lege statuta. **I**nmo forte ita diceret de oī-
bus iusticijs nostris. que quāru de se sunt.
sunt sicut p̄nus mēstruare. p̄sertim post
pctm̄. aut absente gratia. **Q**uartū cor-
relariū. **P**eccā venialiter ex deliberatōe.
abuti dei misericordia. q̄ cōcessit peccatū
illud esse veniale nō mortale. **R**elucet in-
sup misericordia dei in hoc. q̄ abusus ille
deliberatus nō est nisi venialis. **J**uxta res-
gulā magistralē. q̄ cōsensus in veniale. nō
est nisi venialis. intelligēdo de veniali ex
suo genere. et nō de eo quod veniale dicit̄
ex eo. q̄ per surreptōem aut infirmitatem
aut ignorantiā aut actus imp̄fectōem cō-
mittit. **O**ppositum enī dicere. eēt dānare
om̄es homines. p̄sertim eos q̄ mentiuntur
etiā iocose. quia deliberate faciūt actū que
sciunt esse culpabilē. **R**egula vero illa q̄
nullū pctm̄ est adeo veniale: q̄n fiat mor-
tale dū placet. intelligit̄ de venialib⁹ secū-
do modo dicit̄. que ideo sunt venialia q̄
sine pleno cōsensu ratōis p̄petrātur. ad q̄
si cōsensu p̄fectus z placēs aduenerit. nil
mirādum si reddūtur mortalia. q̄q; non
sunt iam iudem act⁹ qui prius. sed bñ siles
in specie. ex alia tamē radice videlz a libe-
ro cōsensu p̄cedetes. **V**el intelligēda est ta-
lis regula si z dum peccatū veniale placet
in q̄rtum peccatū est z dei offensiuū. absq;
aliquo quocunq; motiuo vel affectiuo ad
peccandū. **I**stō enī videt̄ esse diabolice ob-
stinatōis p̄riū. q̄ impugnet de^o. et odio
habeat gr̄tis. **S**z vbi quis habz acrum
que scit eē venialē. nō motus q̄ offendit
deū. sed q̄ delectat se. z nō velle ip̄m age-
resi deus ad mortē z amicitie sue p̄ditōez
imputaret. agit quidē male. sed nō morta-
liter de lege. **S**i rursus obijcit q̄ agens
cōtra cōsciam edificat ad gehennā. distin-
guendū erit de qualitate ip̄ius cōsciesi sit
de mortali vel veniali. z scdm̄ hoc iudens
dū est. **Q**uintū correlariū. **N**ull⁹ idē
actus numero. elicitus bonus aut merito-
rius. est peccatū etiā veniale. **H**uius oppo-
situm opinari sunt aliq̄. sed iudicio meo
fallunt. aut quia loquunt̄ de actibus erre-
rioribus qui nō sunt nisi respectiue boni
aut mali. vbi idem act⁹ est optimus z pess-
mus diuersis respectib⁹. sicut passio chri-
sti q̄ erat actio iudeorum. **A**ut si loquātur
de actibus intrinsecis elicitis a voluntate
non habebunt. q̄ eadem volitio. que est
mala venialiter. sic bona meritorie. q̄uis

circuali amine.

illa que similis est. et que velut imprecipi-
 liter potest succedere ad eam magni valeat
 esse meriti apud deum. **S**extum corollarium.
Veniale peccatum si non remittitur puni-
 so. vel cum mortali pena eterna? hoc est.
 quia deo taxavit de lege sibi certam penam
 soluta remittit offensam totalem contractam.
 Et ita potest ytraque opinio sustineri/ram illa
 que ponit peccatum veniale cum mortali pu-
 niri eterna pena in foro iusticie infernali/
 ut dicit **P**ropositivus. quod illa que dicit oppo-
 situm/ponedo quod offensam venialis bene re-
 mittit soluta pena absque remissione mor-
 talis/sicut de pena vel penitentia debita pec-
 cato mortali dimisso/probabilis est opi-
 nio: dices illam penitentiam quandoque fini-
 dam etiam in inferno/sicut et soluitur in hac
 vita homine existente in mortali peccato: et
 vocat penitentiam solvens. non reconcilians.
Oppositum sensit aliorum sententia? hec mi-
 nor est. **E**t pro intellectu premissorum con-
 siderandum est quod in omni peccato actuali tria
 sunt saltem distincta ratioe/scilicet averfio a
 deo bono incommutabili. et isto vocat offen-
 sa eius. ad quod sequitur necessario impu-
 tabilitas ad penam que vocat indignitas.
 quis posset non imputari? et dum imputat
 vocat reatus. et hoc est secundum tertium est co-
 uersio ad bonum commutabile quod secum ipso-
 rat maculam obscuritatem/quam anima quanto
 amplius ipse ferit per cupiditatem rebus mutabi-
 libus/tanto plus maculat et fedat/et ab illa lu-
 ce superna decidens in tenebrosa demergit.
Dicam igitur septimo quod peccatum quodlibet si
 cut est finitus actus/sic est finita conversio. et
 finita talis macula seu tenebrositas/et iu-
 sta hanc conversionem libidinosam maiorem
 vel minorem dicit scriptus thomas. portiona-
 ri penam secundum intensioem et remissionem acer-
 bitatis/ut quantum glorificavit se in delictis/
 tantum portioabiliter habeat et tormentum.
Ad hanc peccati conditionem aspiciunt ut
 opinor illi qui ponunt quodlibet peccatum esse
 solum finite malicie. Sed non video eos salva-
 re posse quod non debeat sibi pena infinita. se-
 cundum acerbitatem si natura esset capax. vel
 deus habere vellet infligere. quoniam hoc age-
 do deus non solum iuste sed et misericorditer
 ageret conservando naturam. **E**t sane impli-
 catio est dicere quod absque misericordia possit
 peccatum aliquod per finitam penam aut infinitam
 sufficere puniri. **N**am quantumcumque
 daretur de pena pro peccato. nisi deus mise-

ricorditer remitteret offensam. semper rema-
 neret dignum puniri ut prius. imo quod talis
 pena sit remissiva et deletiva peccati/esse
 nullo modo potest absque dei misericordia libe-
 ralissima. **S**i vero attendam peccatum fin-
 ita primum et secundam rationem/constat quod peccatum
 mortale quodlibet avertit a summo bono. et
 est obiective infinitum/sicut imputat etiam de
 lege ad penam eternam et infinitam durati-
 ve. **S**ed de peccato veniali an proprie debeat dici
 offensam stare lege. quod non privatur amore licet
 ipsum quodammodo ledatur/etiam de facto im-
 putat ad penam eternam secundum forum iusticie i-
 nternalis/iam aliqua dicta sunt postmodum tra-
 ctabiliter investigabim? si peccatum veniale sit
 contra preceptum dei. **D**ico tamen generaliter
 de omni peccato. illud esse ad penam infinitam
 tam imputabile. et quod non imputat hoc agit
 misericordia copiosissima redemptoris.
Octavum corollarium. **I**mplicat deum
 punire ad condignum si per hoc intelligam?
 sic cum punire. quod iuste non possit amplius.
Si autem dicamus punire ad condignum?
 quia punit quantum recta ratio et iusticia exi-
 gunt et taxant de facto. tale peccatum esse pu-
 niendum. tunc omne peccatum puniatur aut punietur
 ad condignum. quia scilicet tantum puniatur quantum pu-
 niri deus vult et ordinat rectissima iuris ratio-
 ne. **N**on corollarium. **N**ullum peccatum
 potest remitti nisi per hoc. quod de liberaliter
 non imputat illud ad peccatum. **H**oc prophe-
 ta vidit dicens. **B**eatus vir cui non impu-
 tavit dominus peccatum. quasi exponens illud
 quod premerat. **S**icut quorum remis-
 se sunt iniquitates. **N**am hoc posito pec-
 catum tollitur. hoc remoto nunquam amonet.
Qualiter vero fiat ista non imputatio varian-
 tur doctores. **Q**uidam dicunt nihil aliud esse
 deum non imputare peccatum. quam illud non imputare
 ad penam. **D**e utique cum sit immutabilis
 inquit non dicit nunc imputare et post
 non imputare ad penam. nisi per respectum
 ad extrinsecum et relationem ad penam. **L**as-
 les consequenter habent concedere. quod nul-
 lum peccatum totaliter remittitur. quousque
 pena tota persolvatur/nec mortale nec
 veniale licet dicatur remitti mortale quando
 definit imputari ad mortem eternam. tan-
 quam principalem. **A**liorum est positio quod si
 etiam nulla pena unquam fuisset. statuta a deo
 pro peccatis. nihilominus potest adhuc
 committi peccatum/et potest etiam remitti.
 non quidem ex mutabilitate dei. **S**ed

124

b.

De vita spirituali anime.

quia in eternitate sua decreuit pro tali tunc sic agerem esse indignū suo amorez sua iustificatōne, et dignum puniōne quantalibet/etiam posito q̄ nullūm vellet infligere/et pro alio, scilicet: quia talis mouetur aut alio modo se habet q̄ prius/ saltem ex decursu tempis dignificat istum suo amore, et tollit omnē indignificatōem ad penas.

Et si querit ratio: Sit p̄ rōne volūtas, Nam hoc honore dignū est quē reuoluerit honorare. **S**edur ex hac positōe q̄ probabilior videt nullā eē absolutā necessitatē ponendi caritatē distinctā p̄ iustificatōe impij, et saluat cōmode verificatō cōtradictōrioz sine dei mutatōe putatū est.

Et decimū correlariū. **P**robabile est nullū actum creature de se et intrinsece/esse bonum bonitate moris aut meriti, aut similr malū, nisi per respectū ad diuinam rationē et voluntatē, quia videlicet diuina volūtas et ratio dignificat hominē p̄ tali actu, et p̄ alio indignificat. Immo dicimus q̄ sine actu quocūq; possit dignificare creaturā, vtz vero eā posset silr absq; cūcūq; actōne aut omisiōne aut pro quocūq; actu cuiuscūq; generis indignificare, non ita est mihi p̄spicūū, quāuis si attendatōnāntissima dei virtus respectu sue creature/qualitercūq; se habētis in agēdo, vel omittēdo, nō videt vsq; quaq; euidēs esse q̄ hoc nō potest, sicut exemplū videtur eē apostoli de figulo, qui ex eadem massa format vas in honore, aliud in contumeliā.

Si autē attendit dei sapientia et bonitas, istō dicere nō videt congruū. Ideo nihil hic pono nec assero/ magis tamē inclinor assentire scōo q̄ prioz causa patebit in dicēdis in materia de obligatōe.

Et iuxta hoc cōsequēter habet facilis manu ductio ad videndū, quōd nihil est malū nisi q̄ prohibitū, et nihil bonū nisi q̄ a deo acceptū, et deo non ideo actus nostros vult vel approbat q̄ bonos, sed ideo boni q̄ approbat. Silr ideo mali q̄ phibet et reprobat. Nemo tamē murmuret/ nemo conq̄rat, qm̄ iustus est in oib; vjs suis, et sc̄tus in oib; opib; suis. **S**apientie, xij. Quis tibi imputabit si pierint natōes q̄s tu fecisti. **E**t si dicat aliquē actū esse malū, q̄ nullo modo potest esse bonū et contra. Et q̄ videret q̄ talis actus, vtz pote odiū dei, eēt intrinsece malus. Rūdetur hic per simile de actu exteriori p̄cedēte ab interiori, Nā et si sit

aliquis actus exterior ita malus q̄ stantibus eisdē circūstātijs omnibus, nullo modo possit esse bonū. Nihilominus dicit extrinsece malus et potest esse nō malus, si p̄ se ponere, vel a quibusdā circūstātijs suis esset denudatus. Dicendū est silr de actib; interiorib; comparatis ad primā regulā, Nam actus odiū dei elicitus a demonib; vtz elicitur cū omnibus suis circūstātijs, nō potest nō esse malus, potest tamē non eē malus si p̄ se ponere, aut alijs circūstātijs vestiret. Et fm̄ hoc tractaret hic et solueretur q̄ stio de dispensabilitate vel indispensabilitate legis diuine respectu creature, et quō potest vel nō potest deobligari.

Et decimū correlariū. **O**m̄is rectitudo moralis ipsius volūtatē, resultat ex p̄formitate eius aut suozū actū vel omisiōnū ad diuinā legē eius rectā rōem, sicut actus exteriores nō dicuntur boni nisi per cōformitatē ad interiores elicitos. Iuxta quod potest eē pulchra deductio, qualiter nihil est verum, nihil pulcrū, nihil potēs, nihil appetibile, nisi pro quanto prime veritati et pulchritudini, et potentie et suauitati cōformatur et ita de similib;.

Et proportōnabiliter de falso turpi et fugibili. Hoc est q̄ antiqui dicebant nihil esse verum, nisi a prima veritate. Hoc modo sepe deducit beatus augustinus, nominatī in suis confessiōibus, q̄ voluntas quelibet in suis operatōnibus querit imitari deum, quantumcūq; erret, aut male habeat, quē ad modū in illa furtiua comestione pomozū in etate sua puerili dicit quefisse non voluptatē, sed similitudinē quādā omnipotentie et libertatis diuine, primo confessionum. Similiter de catilina, quem Salustius dicit grauito malum fuisse deducit.

Et ostendunt q̄ bonitas creaturarum, et earum veritas, et pulchritudo, et similia non sint aliquid maius intēsiue cū deo q̄ de sol; licet possint dici p̄les bonitates aut veritates improprie, et quasi extēsiue. Exemplum de satez, inez corpis, et de bonitate actus interioris et exterioris. Palā est ergo q̄ in ipso viuim; mouemur et sum;.

Et duodecimū correlariū. **I**n eodē actu p̄currere possunt multiplices rectitudines, aut bonitates, vna nature, alia moris de genere altera gratie, altera glorie, et hoc est secundū diuersas habitudines p̄siderādi eūdem actū p̄formari multiplicat diuine legi, seu

rituali anime

bonitati. Non q̄ in deo sit aliqua diuersitas in suis legibus, que dicat realis vel formalis, sed q̄ ipsam eandē cōcipim⁹ diuersimode et consideram⁹ scōm habitudines distinctas realiter ad creaturas, que habitudines nō sunt ipse de⁹ solus, sed ipse et creatura sic relate et consideratē a quib⁹ distincti cōceptus ab intellectu formatur et abstrahuntur per potētiam longe fortiorē q̄ sit estimatiua ouis, que ex speciebus lupi sensatis elicit inimiciā nō sensatam, Et quous cōceptus absoluti nō connotēt, tamē q̄ a tali multiplicitate cōnotatorū eliciunt et abstrahuntur, retinēt in suis modis representādi virtualr illos modos representatiuos rerū diuersarū, ex quib⁹ sumpti sunt et causati, sicut essentia, vita et intellectus in deo et sapientia et iusticia et fortitudo. et non dicūt nisi deum ex p̄terei penitus eundē, quous opatio intellect⁹ diuersimode negociet circa eū et his q̄ videt in creaturis, et ex habitudinib⁹ earū ad deū et adinuicē. Dicit vlteri⁹ q̄ deus intuitiue visus/sufficit causare tales cōceptus distinctos absolutos, absq̄ hoc q̄ necesse sit ponere in motiuitate obieciali que de⁹ est, aliquā distinctiōem ex p̄te eiusdē, Si autē in oppositū alleget augu. de ydeis, q̄ alia ratio cōditus est homo, alia equ⁹, et q̄ ille ratios sunt incōmutabiles et eterne, remitto ad intellectū que dat ockam in hac materia sup primo sententiariū, in qua expli catōne si rudis iudicet, nescio quid appellabit subtilitas. **E**notet hic q̄ doctores etiā sancti sunt magis reuerēter glosandi in multis q̄ ampliandi, quoniā nō omnes semp aduerterunt, aut aduerrere cogitauerunt ad p̄prietatē locutiōis. **I**mproprietas autē nō ampliari debet, sed ad p̄prietatē reduci, alioquin, quid mir⁹ si augetur deceptio. **S**equitur postremo, q̄ nō est in potestate libera volūtatis create, facere aliquod bonū morale aut gratuitum, nisi ex dignificatōne volūtaria p̄te legis. **E**t sic patet p̄rio q̄ nulla potest eē creatura rōnalis ipeccabilis p̄ naturā, aut naturaliter rectitudo honestatis. **P**atet in sup necessitas ponēdi gratiā esse necessariā ad omne bonū, supra gratuitā largitōz bonitatis naturalis, quā bonitatē cōstat nō esse, stante re ipa, quous nō sit bonitas nisi p̄ quāto fluit a p̄rio bono, et exēplari⁹ ter eidē p̄format, **S**ap. xii. virtus enī tua

iusticie initiū est, Dico igit q̄ sicut omnis actus positius habet p̄formitatē naturalem ad p̄mū bonū et ideo bon⁹ est saltem bonitate naturali. **I**ta si ille act⁹ sit liber, tantū habet de bonitate honestatis, quāto habet de p̄formitate ad primā honestatē, **S**ed istā conformitatē non p̄t elicere nuda natura volūtatis, nisi cōmunicata sit sibi facultas et gratia in p̄ducēdo alia q̄ sit illa solū respiciēs substantiā act⁹, et non ceteras circūstātiās, que admodū sunt circūstātie finis, et directōis, intentōis, et similes, **E**t q̄b⁹ consequēter deducit necessitas hūiliatōis nostre ad deū, et q̄ non gloriatur aū eū stulta p̄sumptio omnis carnis, nec apponat vltra magnificare se hō sup terrā, **E**t hoc insup pelagiana heresis, in gratitudo supba cōfundit, Deniqz p̄spicuum est quāta necessitate despare debeam⁹ de virib⁹ nostris, nec ponere carnem b̄zachiū nostrū, nec cōfidere in hominē, sed p̄ficere totam spem nostrā in deū, ne cōfudamur, sed liberemur et nutriamur et glorificemur, **I**nnitiamur igit sibi tanq̄ summe potētie et gloriosissime maiestati, q̄ ad ap̄propriatū patri, et hoc p̄ vim irascibilem, cui obiectū est bonū arduū et honorificū, **I**nnitiamur sibi tanq̄ p̄ter infallibili veritatē, q̄ ad appropriatū filioz, et vim rātonalem, **I**nnitiamur sibi tanq̄z bono optimo et suauissimo indefectibili, q̄ ad appropriatū spiritui scōz, et p̄cupiscibile. **E**stas vero in nitētias opatur et solidat tres ip̄e virtutes theologice fides spes et caritas, h̄ tria p̄fecto miraculosissima opa causant in aia b̄uistorū fidelū, **E**t hōne miraculū in gēs est talr inniti veritatib⁹ incognit, et in euidētib⁹ p̄ter aut h̄ oēm rātonē naturalē, q̄ citi⁹ dissentiret homo vere fidel p̄rio p̄ncipio, put dicit wilhelm⁹ Parisien⁹, q̄z alii cui articulo quātūlibz in euidēt, **H**oc enī est h̄ sapiam grecoz, et scādaliū iudeoz, et seuiciā tyranoz, et corruptelā vitioz origi naliū, **P**ropterea bñ enūciauit ap̄ls, q̄ fides est donū dei, ne q̄s glief si credit aut q̄ gloriat in domio glorie, **E**t ex non minus est in ipsa spei certitudine miraculū, **N**am qualr obsecro inter tot fluct⁹ humane fragilitatis et vicissitudinis incertissimē, potest dicere aliquis cū apostolo, **C**ertus sum q̄ nec mors neqz vita, et me separet a caritate dei q̄ est in xpo iesu, **Q**ualit̄ inter hec p̄t ita certificari aima et quietari

aliquis actus...
 bus...
 possit...
 ce malis...
 ref: v...
 demanda...
 actus...
 tur...
 nō...
 si p...
 ref: Er...
 sho...
 tate...
 pot...
 mi...
 ip̄e...
 aut...
 legi...
 nō...
 inter...
 pulcra...
 nō...
 le...
 m...
 ita...
 nō...
 nō...
 g...
 voluntas...
 q̄...
 tina...
 rā...
 licu...
 nis...
 ter...
 nūto...
 dunt...
 ritas...
 quid...
 possunt...
 imp...
 de...
 interior...
 ip̄o...
 cū...
 possunt...
 nitates...
 altera...
 dū...
 actū...

h

De vita spirituali anime.

vt dormire dicat et requiescere in idipm/
quonia singulariter in spe constituit ea do-
minus/quoadmodu pulcre declarat **Ber-**
nardus sup cārica super illo. Introducit
me rex in cubiculū suū. Cogita si potes z
quantū potes. Tu hoc hic esse miraculū
grande fateberis. **P**orro de caritate qd
dicem⁹/quale est in ea quātūqz miraculū.
purificat hominē z gratū reddit deo. am-
bulantē in omibz mandatis ei⁹ sine qrela
Nihilomin⁹ dicere facit ex affectu homi-
ni qui eiusmodi est cū apostolo Venit deus
saluos facere pctōres/quorū primus ego
sum. Non vtiqz mentiebat apostolus stu-
dio hūilitatis/sed ita de se sentiebat repu-
tatiōe proprie fragilitatis z indignitatis/
cui tamē dignus nō erat reliquus mūd⁹.
Si querat aliqz a me quōd possunt hec
fieri Non me interroget/immo nec quēqz
aliorū/quonia solus spū sanctus hoz mira-
culoz spūalium sicut est opator sol⁹ ita so-
lus est doctor. **P**reparet homo ad hec ca-
pienda mentis puritatē/nō oris loquaci-
tatē expectet **V**is ergo secretū cognoscere
transfere te a theologia intellect⁹ ad theolo-
giā affectus. de sciētia scilz ad sapientiā.
de cognitiōe ad deuotiōem. **H**ec est theolo-
gia illa quā magnus **Arseni⁹** vir grecis et
latinis litteris tūc eruditus/fatebat se ne-
scire. imo nec primā litterā alphabeti sui
didicisse/que theologia vrinā nobis omī-
bus qui theologi noiamur/tam familia-
ris esset qz extranea est ignotaqz. **P**ote-
ram diuini ac lōgius ista prahere/psertiz
ad collaudatiōē spei collocāde in domi-
no. **S**ed nimia fortassis esset digressio. z
in sanctorū opusculis laus hui⁹ virtutis
abundē posita est. **N**otatim in **wylhelmo**
parisiē. de virtutibz. z in illa cōpilatiōe
satis vulgata z certe fructuosissima que de
virtutibus similr intitulat. quam cōpila-
tiōē ita cōsonare verbis z sentētijs cum
eodē **wylhelmo** parisiēsi experior. qz per
suasum habeo vniā summā ab altera sum-
ptā esse. aut vniū vtriusqz auctorē extitisse.
Ad hec scripta z similia vos remitto quo-
niam etiā materia z questio post prandiū
disputāda. poterit nos eleuare magis ad
capiendū miracula z misteria huius spei
Est enī questio vtrū inter omēs virtutes
theologicas/virtus spei sit nobilissima si-
ue perfectissima. zc.

Hec de lectiōe prima:

Lectio secūda.

Sum pmissiōi mee. nā pollicit⁹
sum si meministis me prima lectiōe iuesti-
gaturū pro viribus. **Q**ualis est illa lex cu-
ius transgressio vitā spūalem quā dat ba-
ptismus spū sancti adimit z mortis etne-
recum facit. **H**ec nimirū dubitatio nō
parua est neqz inutilis. vbi nō de lana ca-
prina sicut loqitur satiricus. sed de aia. nō
de paupere regno. iuxta verbū **Stracij**. s. de
vita beata fit questio. **S**i socrates omne
phie rōem ad mores transtulit z hinc lau-
datus est a **Tulio Seneca** z **Augustino**.
Si pterea phi fere omēs preserti stoici. i-
mor ipsi qd vix credideris. epicurei solz
beneuēdi cognitiōem. ceteris ptulerunt
tanqz ea sola teste **Apuleo** vitupabilif ig-
nozetur **Q**uid ager xpian⁹ cui repromittit
eternitatē spes p premio bonē vite. ipse su-
puacuis z inutilibz inuestigādis quo pa-
cto se totū impedit omittis que ad vitam
sunt necessarijs. quasi nō ex alto iubere au-
diat. que tibi pcepit deus illa cogita sem-
p. z in pluribz opibz eius ne fueris curio-
sus. **U**nde z iudeis qz qz carnalibz z min⁹
capacibz celestiu. dicebat dñs de lege sua.
Deute. iij. **H**ec enī est sapiētia vestra: in-
tellect⁹ corā populis. **Q**uisquis adest qd
de ingenij acumine gloriat. qui pter subli-
lia z difficilia nihil iuestigare dignat. ver-
tat huc acie sue ratōis velim. suū hic inge-
niū exerceat. **A**ffirmo multā hic esse pfun-
dam z vberē. studiosissimis quātalibet in-
genij laude pditis. pscrutatiōis materiam
etiā sup eas steriles qz nō nulli solas mira-
ri solent imaginatiōnū varietates. **H**ec
pterea nō me dignū arbitrat⁹ sum qd diffi-
cultatis huius nodos ad integrū valeres
euoluere. **N**ihilomin⁹ aliqd dicere vel im-
pfectuz. tum necessitas tū vtilitas omniū
pluries impulerūt. **H**ecū siquidē z cum
alijs sepe recogito. multas ex ignorantia
hui⁹ negocij suboziri turbatōes i policijs
tā eccliaisticis qz tēpalibz. **I**n hoim pterea
cōsciētis mō scrupuli vani ptenēdi surre-
pūt/mō pceptus insurgit temerari⁹. z au-
dacioz qz satis est. sit insup qm ignoratur
virt⁹ legis diuine freqnt irritū mādatum
dei/ptter traditiōes hoim. **F**it ampli⁹ de le-
ui iugo xpi z lege libertatis. in gū ferreū et
on⁹ graue. p̄mens ceruices xpianoz. dum
scz aliq suas oēs leges. suas institutiōes.

suas regulas et statuta / arbitrari voluit ac /
 capiendas esse sicut precepta legis dei / ad et /
 ne mortis interitum si ptereat mergentia
Has vero traditiones hominum / quis cunctas
 dinumeret in canonibus summorum pontifi-
 cum / in constitutionibus synodalibus / provin-
 cialibus aut dyocesis / in religionum regulis / in uni-
 versitatibus collegiorum et ecclesiarum statutis / in
 edictis imperatorum et principum et in plebiscitis
 civitatum. Quarum plures sub excoicatione
 late sententiae. Alie sub intercoicatione diuine
 indignationis. Alie sub voto. Alie fere om-
 nes sub iuramenti aut fidelitatis debito
 stringunt et obligant. Et si adam vir talis et
 rarus / vnicui discipline preceptum habens / in il-
 lo corruit. Nos inter innumerabilia positi
 qualiter euadem? Uix potest imbecillitas
 nostra diuinas leges ad numerum paruum
 gramina sua benignitate reducere implere.
 Nam igitur obstita tot spinis constitutio /
 nunquam inuoluentium / et obuiuantium. Quis
 inoffenso pede transilieret? Sciamus quod dixit
 petrus apostolus Actuum. xxv. Quid tetatis
 deum imponere iugum super cervice discipulo-
 rum. quod neque nos neque patres nostri portauimus
 repotimus. Hoc aduertens et pia passio-
 ne deplorans egregius doctor augustinus. ad in-
 quiritates ianuarii ipsam inquit religionem nostram
 quam manifestissimis et paucissimis celebra-
 tionum sacramentis. dei voluit misericordia
 esse liberam. seruilibus premunt oneribus. ut to-
 lerabilior sit conditio iudeorum qui legalibus
 sacramentis / non humanis presumptioibus subij-
 ciunt. Si tuo tempore sic dolebas. o sapiens au-
 gustine quod nostra temeritate dixisses. ubi per
 varietate et motu capitulum. incredibilis est va-
 rietas. et dissolutio multiplicitas onerum hu-
 iusmodi seruilium. et humanarum. put loquens
 presumptionum Inter quos velut inter laqueos
 aiaz et ligantia retia / vix quispiam securus / et
 indephensus incesserit. Nec est quarela qualem
 olim apud deuotum bernardum. detulerunt quidam
 ex monachis / et propter quam coepescenda / sic
 modo nitimur agere. scripsit volumine pul-
 cerrimum de precepto et dispensatione. quod liber
 huic operi nostro per fundamentum supponat.
Denique quicquid dixerit accipiat non det
 minatione. sed inquisitione positum. presertim ubi
 determinationem precedentium scriptorum et docto-
 rum expressam non inuenero. **H**ic quidem oc-
 casione studiosis misstrasse suffecerit. **E**t
 pro intellectu dicendorum sunt descriptores
 et distinctiones per modum considerationum pre-

mittende **E**t diuina preceptoria / est signum
 verum / reuelatum creature rationali. quod est notifi-
 catum recte rationis diuine. volentis teneri il-
 lam creaturam seu ligari ad aliquid agendum
 vel non agendum / pro dignificatione eius ad et /
 nam vitam consequendam / et damnationem euitan-
 dam. **D**escriptio hec causalis est aut ad
 causalem reducibilis. **C**uius rationabilitatem
 non melius suadere valeamus quam descriptio
 presertim discursum habeamus. **P**onimus
 igitur signum pro genere. quod deus se solo non
 obligat creaturam rationalem / nisi per notifica-
 tionem suam recte. dicitur et volentis crea-
 turam sic teneri seu ligari. et quod notificatio
 ista fit aliquando per voces. nunc per scripturam. nunc
 per internam inspirationem. **H**oc signorum aliud
 est vocale. aliud est scriptum. aliud metale. di-
 mitto concordantias. **E**t autem creatura ratio-
 nalis non proprie obligetur nisi per notificatio-
 nem qualiter predictam. apparet. quod nisi sic dicatur
 esse possibile naturaliter fatuos et insensatos
 obligari. imo nulla videretur ratio. cur non
 etiam brutis talis obligatio posset imponi
 cuius transgressio esset impurabilis ad penam
 aut premium quod nullus concessit. Non negamus
 tamen quod res quilibet indispensabiliter
 tendat in deum in quilibet relex quaedam inue-
 nitur / prout dicitur **B**asilium in suo hexame-
 ron et sequatur et ambrosius in simili libro. quod
 voluntas dei lex nature est. **E**t boetius hunc
 hysum loquendi in pluribus. et commentator di-
 cit naturam agere tanquam rememorata ab age-
 te infallibili. **S**i quis obijciat de puulis
 quos obligant deus ad baptismum suscipi-
 enda. et taliter quod in utero materno si mori-
 antur absque hominis baptismo quem constat eos
 non solum ignorare imo nec habere posse da-
 nabuntur. **R**espondeamus quod nec ibi est preceptum
 quale loquimur. cuius transgressio scilicet impu-
 tetur ad culpam nouam actualem. **S**ed est ibi
 quoddam statutum diuinum. quo non obserua-
 to non redditur hereditas in ad amissa.
Et quod protinus eliciendum videtur correlarie quod
 nulla creatura rationalis potest esse indigna
 deo. tanquam proprie peccatrix. absque omissione
 nevel omissione libera rei illicite. ad cuius
 oppositum erat obligata. **O**bjiceret aliquid
 de policia humana quod a diuina exreplata est.
In illa enim quibus ligantur ignorantes in eis quod
 iuris sunt. **R**espondeatur quod nullus quod per ignorantiam
 inuincibiliter sufficenter allegare. potest transgres-
 sor legis appellari. neque quod ad deum. neque quod
 ad homines. **P**lerumque tamen presumunt apud homines

Sum si meminerit...
 gauru pro vno...
 ins trati...
 primis...
 vram facit...
 para et...
 prima...
 de pauper...
 vna beata...
 phicrom ad...
 dms est...
 Si pterea...
 mor ipi...
 boreuio...
 tam...
 nocetur...
 exenat...
 puas...
 co...
 sunt...
 dunt...
 p...
 sus...
 D...
 telic...
 de...
 ta...
 in...
 p...
 cu...
 euolue...
 p...
 plures...
 alio...
 bu...
 ta...
 p...
 dacio...
 vir...
 dei...
 on...
 scilicet...

De vita spirituali anime

aliq̄s esse sciens. q̄ nō potest iuridice per
testes iustā sue ignorātie causam assigna
re. propterea condēnatur aliquādo p̄ ho
mines ille q̄ vere innocēs est ap̄d deum.

Seq̄tur statim ex his q̄ apud faciētem il
lud qd̄ in se est nulla est ignorātia inuinci
bilis/neq̄ iuris neq̄ facti in lege diuina.
vel agens ex ignorātia tali nunq̄ peccat.
Primā ptem tenuerūt doctores excellen
tes vt wilhelmus parisiē. Cōtra quos
sunt valide rōes p̄fertim de ignorātia fa
cti. nā z in talibz ecclia etiā fallere potest z
falli absq̄ pctō. vt cōcubir⁹ iacob cū **L**ya
nō inculpat/z ita de similibz. Pro pte al
tera sunt alij vt wilhelm⁹ anthiodoren⁹
q̄ talē ignorātia iā p̄fertī facti aut iur⁹ hu
mani dicūt posse cōtingere z eā insup ca
rere peccato. Et eas similt⁹ actiōes nō esse
culpabiles que pueniunt ex ipsa. z hoc fit
q̄ si nō esset ignorātia talis/ nō fierēt hu
iusmodi actiōes secus vbi agēs nō minus
efficeret id qd̄ agit ignorātia tali nō extā
te.

Deniq̄ dicitur signum vey qm̄ signa
falsaz si ligare qn̄q̄ dicatur de p̄ accūs. vt
cōscientia erronea. nihilomin⁹ de p̄ se z p̄
prie legis obligatorie vim nō habēt.

Subiungit̄ in descriptōne signū reuelat
tū creature rōnali. Etenī sola rōnalis crea
tura obligabilis est. q̄ sola capax est diui
norū preceptorū. cū subiectōne. Vñ pos
set esse aliqua creatura rōnalis non eleua
bilis ad cognitōz hmōi. vt infantes sunt
de facto pro tēpe nō eleuati. ideo nō obli
gati/ aut si esset capax z si nō esset subiecta
deo quemadmodū sp̄s sc̄tus nō est subie
ctus patri z filio. a quibz pcedit⁹ cognitō
nē immēsam accipit. talis nō eēt p̄prie ob
ligabilis. Et quoniā precepta diuina pro
ut ordināt ad deum vt beatificatiō est/ co
gnosci nō p̄nt a creatura rōnali ex solo lu
mine naturali. necesse fuit cōcurrere reue
latōem quocūq̄ mō fieret/ siue p̄ angelos
siue p̄ hoīes/ siue p̄ internā illustratōnem
sicut apls loq̄tur de phis/ quibz dicit fuis
se reuelatū illō qd̄ occultū est dei. Sic eī
sentiūt doctores q̄ nemini deesset de⁹ in
quocūq̄ loco poneret qui faceret qd̄ in se
est vt dō scz bñ donis iā habitis. qn̄ eum
de necessarijs ad salutē diuinū⁹ illustraret
sicut dicit petr⁹. **A**ctu **S**eq̄tur in descri
ptiōe q̄ est notificatiō diuine rōis recte
volentis teneri illā creaturā vel ligari ad
aliqd̄ agendū vel nō agendū. q̄ fit a q̄bus

dam questio q̄ sit rō obligatoria in deo vt
recta ratio vel volūtas. **P**onit̄ hic vtrūq̄/
quia nec recta ratio sine volūrate. nec eōs
tra sunt in deo obligatōis cōplementum
Preterea q̄ntūcūq̄ notificet volūtas sui
superioris/ nisi p̄ illā velit ligare nō p̄surgit
obligatio. scdm̄ deductiōem durādī i hac
materia vbi querit an teneamur in oibus
cōformare volūtatē nostrā volūtati diui
ne **S**i enī fortes leuat festucā. scit theolo
gus. q̄ hoc deus vult z ita de quocūq̄ esse
ctu qui p̄ducit. **N**ō oportet tñ vt videt⁹
theolog⁹ talis obliget velle sili. q̄uis forte
in his que pctā nō sunt. teneat non sedisi
formare remurmurādo aut cōtranitendo
volūtati efficaci dei plene cognite. quē ad
modū forte wilhelm⁹ anthiodoren⁹ alij
sentientes oppositū prioris sentētie intelle
xerūt **A**ttamē hec cōsequētia nō valet **I**ta
volūtas est iustissima. vel ista inclinatio
tendētia sunt rectissime. vt puta inclinatio
nes naturales ergo p̄formās se p̄ actum li
berum talī volūtati aut inclinatio in reuo
luta. aut in obiecto ad qd̄ est inclinatio. nō
q̄ peccat. **S**tat enī q̄ deus p̄ceptū ad op
positū dederit vt q̄ actuali volūtas nihil
eliciat. **F**atemur tamē q̄ si acc⁹ elicit⁹ esset
oīno talis. q̄lis est act⁹ natural⁹ ille nunq̄
eēt difformis. **N**ā hoc claudit repugnati
am. sed hoc dicere. vel paz vel nihil est.

Etandē subinfert̄ in descriptōe p̄ dignifi
catiōe ad eternā vitā cōsequendā/ z dāna
tionē euitandam. **D**emini me legisse in
Durādo q̄ si nulla fuisset facta reuelatio
homī de sua beatificatiōe supnaturali aut
damnatōe. nō incurrisz pctm̄ facies sc̄p
sum reū dānatōis eterne. z ita nullū fuissz
pctm̄ mortale. **H**oc dictuz de lege statuta
veritatē habere videt⁹ sed de possibili neq̄
q̄. **N**ōne videm⁹ q̄ dans opam rei illicite
p̄t ad penā hūanarū legū q̄uis sibi prius
incognitā iudicari. **E**t q̄qd̄ sit tñ de possi
bili ita de facto se res bz/ oēm obligatōz
diuine legis ap̄d viatores ad finē tendere
vt dignificet homo ad vitā eternā. z infer
nalē mortē euitet. **I**uxta qd̄ saluāt aliqui
nō iprobabil⁹ q̄l⁹ ap̄d dānatos vel brōs
non sunt leges p̄ceptiue. q̄les loq̄mur. ad
quas scz volūtas diuina velit teneri salua
tos aut dānatos sub nouis p̄mjs aut poi
nis/ q̄ in saluatis nō est necesse **I**n q̄bus
maxie habz locū illō apli **I**usto nō est lex
posita/ z in dānatis eēt inutile. **A**lioquin

dicendum est vt videtur damnatos continue mortaliter demereri. Quauis autem dignificatio ad vitam eternam precipue cōsurgat a deo dignificāte. vt a causa sup̄mar dñan/ tissima. sicut et lex q̄libet a priā lege p̄fluit vt emanatio q̄dā lūinosa. Nihilomin⁹ di gnificatio formalis fit p̄ grām seu caritatē. et meritoria p̄ actōem bonā p̄ceptorum impletiā. ad p̄cipiētis intentōem quā ex plicauit cū ait. Si vis ad vitam ingredi. ser uā mādāta. Si nō erram⁹ in describen do legē p̄ceptiā tā affirmatiuā quā ne gatiuā put nō errasse putam⁹. apta est no/ bis via nō mediocri/ ad p̄gendum q̄ tendi m⁹ plurimū q̄ lucis allatu est aciei nostre mētis ad inferendum p̄gnoscēdūq̄ seq̄ntia

P

Correlariū primū. Nō ideo dicitur aliq̄ lex appropriata vel pure de iure diuino. qz ad illā obligat de⁹. Facilis est declaratio. q̄ niā sicut nihil fit absq̄ deo causante. et ni hil est vtz absq̄ priā veritate. Nā ois sapi entia a dño deo est. Nihil p̄terea bonū abs q̄ priā bonitate. nihil pulcrū neq̄ suauē/ et ita de alijs put lectio p̄cedēs diffusi⁹ oñ/ dit. Ita ois obligatio cassa est nec alicui⁹ roboris vel momēti. si nō a deo ipatore su p̄mouires habuerit. Nō est p̄tās nisi a dō inq̄t apls. verūm nec ois effect⁹ dicitur approp riate diuin⁹. nec ois veritas p̄tinet ad fi/ dē. nec ois bonitas ad adoratiōem. Cur nō sūt poterit esse obligatio aliq̄ a deo / q̄ nō ob h̄ appropate spectabit ad legē dinā

Correlariū secundū

Non iō p̄cise dicitur aliq̄ lex dina seu de iur/ rediūno appropriata. qz illā creatura rō nalis p̄ reuelatiōem accepit. Itaq̄ fieri p̄t sicut in antiq̄ lege teneo fuisse in plurib⁹ / q̄ deus reuelēt et tradat imediate aliq̄s le/ ges p̄ solo regimie politico et ciuili. quē ad modū de ordinatiōe leḡ israhel de taxatō ne penaz ciuiliū et similiū dicere/ et tales appellantur a doctorib⁹ leges iudiciales. qz tñ leges tales nō imediate et directa in/ tentōe ordināt in finē vltimū et sup̄ natura lē. deficit vna cōditio descriptōis aūdicre

Pro cui⁹ elucidatiōe et vt dicti h⁹ rōna/ bilitas maḡ innotescat/ aduertēdū est q̄ hō q̄ subsistit ex duplici substātia. vna spi rituali etna dinaq̄/ alia corpali et mortali duplicē h̄z finē. vñ sup̄naturalē. aliū na/ turalē q̄ hūan⁹ p̄ndici seu politic⁹ et ciuili s

ges a deo p̄porcionate ad finē illū/ de qb⁹ noster est principalis sermo. et illas appella m⁹ appropate dinas seu theologicas seu de iure diuino. quē ad modū nō oēs virtu tes sed eas dūtaxat q̄ ad deū imediate diri gūt. theologicas et diuinas noīam⁹ fidem spem atq̄ caritatē. P̄inde ad p̄sequēdū finē alterz q̄ hūan⁹ qñq̄ dicitur. qñq̄ ciuili et politic⁹. leges alie late sunt. et vt plimuz p̄ hūanā inuestigatiōez iposite. Ille vero q̄/ uis ordinēt finalr ad finē b̄titudinis eter ne sicut ea q̄ corpis sunt et corp⁹ ipm̄ p̄pter aiām factū null⁹ ambigit/ eas nihilomin⁹ dinas neq̄q̄ dicim⁹. alioq̄n leges et regu las medicine q̄ pacto nō esse dinas cēsebi m⁹. Ille siq̄ dē respiciūt sanitatis armoni am et viuacitatē sensuū itegrā. quib⁹ lesis nōnē aiā ab vsu virtuosoꝝ actūū dinoz. i pedita tot p̄scerz. Illas tñ leges seu regu las eē de iure dñi nōdū q̄s dicit. q̄uis testet sapiēs medicinā ab altissimo creatā q̄uis deniq̄ sint in ea vel eē possint cōclu siones plime p̄ reuelatiōz magis q̄s p̄ hūa nā inuestigatiōez infert. P̄spiciū est igi tur arbitratu meo/ legē aliquā nō idcirco dici appropriatē de iure diuino. qz deo re uelate suscepta est. Dmōi at correlarij co gnitio/ p̄dest nō parz ad elucidatiōz mate rie p̄ntis/ tā circa legē antiquā/ q̄ i noua.

Correlariū tertium

Circa qd̄ deducit vltim⁹ q̄ nō oēs cano nes summoꝝ p̄tificū vel decreta/ sunt de lege dina. p̄ hoc ex radice p̄missa/ q̄uis alie nō desunt iseri⁹ assignāde. Sūt itaq̄ plures h̄mōi canones ad politicā solū cō/ uersatiōez accōmodati. Ex si dicat aliq̄s. Nōnē bona ecclie oia spūalia sunt. qz spi ritualitatē respiciūt et ad spiritualitatē indu cūt. Rñdem⁹ sub alia distinctiōe/ q̄ in poli tica p̄uersatiōe hoīz/ sicut sunt qd̄ā specia liter deputati et dedicati ad obsequēdū deo q̄ anthonomatice eccliaistici dicūt seu reli giosi. Alij q̄uis ad deū tendāt. qz tñ suuz magis est officiū tractare ea q̄ sunt secula/ ris policie. iō seculares noīant⁹. Nō aliter dicūtur bona primoz eē spūalia. licz sint res mere tpales. et corp⁹ p̄seruātes sicut in alijs. Sili rōe leges ordinātes eccliaistica policia dicūt p̄terū q̄ spūales seu diuie q̄ uis iproprie. et alie ciuiles et hūane. Et hoc loco fallūt et fallūt crebro qd̄ā cano nistarū/ p̄seri in materia quā tractauim⁹

De vita spirituali anime.

De symonia vbi spūalia iudicāt illa que eē carnalia z materialia nullus nescit. **C**orrelariū quartū. **L**ex aliqua non ideo dicitur diuina appropriare/ qz ex picipijs iuris diuini deducit. **P**rio. quia sicut omne verū omni vero cōsonat. sic oīs lex qn/ tuncūqz positua z hūana cōsonat diuine legi. imo et ea deducit/ saltē a deo z bñs. **A**mpli^o/ nulla est lex q nō innitit pncipijs istis. deo iubenti obediēdū est. **A**utorisatis a deo parendū est. **S**uperioribus suis in eo qz superiores sunt nō est inobediēdū/ et ita nulla eēt lex pure humana. cōtra id qd veritas hz z vsus cōis. **E**t pro manu ductōe capiam^o sile in eis q dicitur fidei. **N**on enī fidei ascribim^o oēm veritatē. que sequi p̄t ex veritatibus cōtēntis in sacra scriptura. **S**ed illas tantūmō veritates sibi dam^o que specialr reuelate sunt/ z date ad credēdū/ p bñtudinis sine p̄sequēdo. **S**ci m^o insup q nō oīa q p summos pōtīfices imo nec p eccliam approbata sunt. eē censent de fide. alioqn obligarēt ad sui credulitatē opuscula scōz oīm doctoz q p eccliam approbant/ sicut de multis exp̄ssus est in decretoz distinctōibz. **H**oc autē dici neqz qre nec oīs lex appellabit de iure diuino. quā tulit vel summ^o pōtīfex vel ecclēsiā vel princeps qlibet autoritatē habens dei in subditos. **S**i vero q̄r nūer^o veritatū talū q approbate sunt de fide. **R**emitto nūc ad ea q tractauit ockā i suo dialogo. libro. ij. q̄uis aliq. p incidentalī declaratione sum diciturus.

Correlariū quintū.

Sequitur ex p̄cedētibus coassumptis quibus dā veris/ q eadē lex dici p̄t de iure diuino z naturali/ z hūano seu posituo. s; alia z alia rōne respectu diuersoz. **E**t quidez qlis est legis diuine ratio dictū est. **L**ex vero naturalis p̄ceptiua talē hz rōem. qz est signū inditū cui libet hoī. nō impedito in vsu debito rōis notificatiū volūtatis diuine/ volētis creaturā rōnalē hūanā teneri seu obligari ad aliqd agendū vel non agendū. p p̄secutiōe finis sui natural. qui finis est felicitas hūana/ z in multis debita p̄uersatio domestica. z etiā politica. hō enī natura aīal ciuile est. **L**ex hūana siue positua p̄ceptiua pure z appropriare/ describit qz est signū verū hūana traditōe z autoritate immediate p̄stitutū/ aut qd nō

infert necessaria deductōe ex lege diuina z naturali. ligās ad aliqd agendum vel nō agendū/ p consecutiōe finis alicui hūani. **S**i q̄s p̄ticularas harū descriptionū dīscurrat/ agnoscat tū differētes rōes triplīcis h^o legis. tū p̄ueniētiā in re eadē. **E**t quidē lex diuina differt a ceteris in duobz specialiter. **P**rimo. qz innitit p̄ncipaliter reuelatōi diuine. lex vero naturalis innitit dictamī rōis qd est insitū cui libz homini nō impedito in vsu debito rōnis qd impeditū fit aut p imersionē cū sensualitate nimia/ aut per lesionē viriū naturalū sensitūaz. aut p deprauatōz radica toz virtioz z consuetudinū p̄uersaz. **L**ex autē hūana p̄ncipalr innitit traditōi humane aut q̄si hūane/ et hoc q̄si hūane dicitur m^o p̄pter illas traditōes pure iudiciales/ quas p moysen dedit dñs/ z q nō innitit p̄ncipalr reuelatōi vt reuelatio est/ nec ex reuelatōe/ aut ex dictamīe pure naturali cōueniēti deductōe paterēt apud oēs/ si nō accederet superioris alicui^o determinatī autoritas. **E**xemplū de ista lege. **P**riniceps in hac terra cōstitutus est p successiōe hereditariā. p̄ncipi dabit annuatim mille talenta auri p tributoz siles. que nec deducuntur apte ex veritatibus legis diuine z naturalis. nec tamē illis cōtradice cognoſcunt. alioqn ille nō tam essent leges dicēde q̄ seuerz inique tyrāides z veritate carētes. **S**cōda differētia legis diuine ad naturalē est. qz lex diuina p̄ncipalr respicit finē spiritualē. lex naturalis naturalē/ hūana vero lex p̄t ad vtrūqz dirigere p̄pter distinctōem q̄ data est in tertio corollario de canonibus summoz pōtīficū. quozū alī qui sunt pure hūani/ respiciūt tū imediatē finē supnaturalē bñtudinis sempitēne. **D**is declaratis patz scōda ps correlariū. **S**z primā manifesto noiatum de hoc p̄cepto nō furtū facies. **N**ā z a deo reuelatū ē ad consequēdū finē vltimū. z insitū est cui libet hoī nō impedito in vsu debito rōis ad consequēdū finē naturalē. **N**ihilomī respectu quozūdā hoīm ipeditozū in vsu debito rōis. potuit repeti tanq̄ hūana tm̄ autoritate latū eēt/ q̄uis n̄ debeat simplīter hūanū noīari. **E**x hoc nihilomin^o p̄t qz apd aliq̄s excellētis ingenij et multarū litteraz. sicut p̄t vna p̄positō dici fidei p̄prie. q nō spectat z ad fidē explicitā explicitā alteri. **I**ta de legibus fatēdū est. **H**ac

de causa misericordia dei quasdam leges que naturaliter esse note si non per peccata obliterate et quasi delete fuissent. decreuit rursus innovare et innovando cõitati hoim tradere. ut esse inexcusabiles. et ut per eas sine consequente non naturaliter termino sed eternum.

Correlariũ sextum.

Sequitur quod non absurde concedi potest omnia principia iuris naturaliter esse de lege divina proprie dicta. licet diversa ratione. hoc perspicuum erit si attendimus quod admodum omnia principia iuris naturaliter deo revelate ac in bente continetur lex tamen antiqua que nova ad finem beatitudinis eterne. Et aliter de forsan istud suadere possumus. ex hoc quod talia principia indita est notificatio creature rationali per immediatam divinitus lucis irradiationem quod admodum tradiderunt aug. et alii doctores elevati. et olim super hoc fuit articulus parisiensis tempore wilhelmi parisiensis. put legi in bro thoma et bonaventura declarat pulcherrime in itinera-rio mentis in deum. omnes nullum esse dictam recte rationis solidum obligatorium nisi in prima lege et luce stabiliat. Propterea phozomacim et precipui. inter quos floruerunt socrates et ceteri academiici ingenue professi sunt. nihil in rebus mutabilibus se scire. nullam in eis reperire veritatem nullum esse dictam rectam rationis. quod si per hoc omnem a nobis veritatem rectam dicam simpliciter excluderent. et rabant intolerabiliter. quod de tantis inuestigatoribus veritatis sentire nefas est. nisi quanto forsan deum non sicut deum glorificantes. neque gratias agentes. quod quod abscondita eis erant manifestaverat eis. dati erant iam in reprobis sensum et deficiebant scrutantes scrutinia. Sentiebant igitur si bene sentiebant in hac tanta perfessione ignorantie quod solus deus sicut est immobilis ita est veritas stabilis et lex certa et constans in quod videmus quod bona sunt et vera personates in hoc propheta eximio. quod postquam per miserat. multi dicunt quod ostendit nobis bona. Rõdens subitult. Signatum est super nos lumem vultus tui domine. Alienum subinde non est dictum apostoli pluries allegatum quod dicit. in deo nos vivere et moveri et esse. Dis quippe agnitionis veritatis in nobis nonne per quod ad motio est. ut igitur in deo sit oportet profiteri. Et hic esset speculatio gratissima si non ad aliam properaret intentio.

Correlariũ septimũ.

Sequitur ex premissis notanda valde distinctio ad capiendum illud magis et magis quod quod rimus. Aliquod est lex pure divina. aliquod pertinet ad divinam. aliquod impertinet. Nihil hoc novum fingo. distincter itaque in fili doctores ante nos quod veritas aliquod est pure de fide. aliquod solum pertinet ad fidem quod dicitur per de pietate fidei. Aliquod impertinet quod dicitur per apocrypha. Sicut in primo aliquod falsitas est heresis. aliquod sapiens heresim quod dicitur per error. aliquod omnino impertinet. saltim quod ad nos viatores et nostram ductores. In lege pure divina per quadruplex signari gradus. In primo gradu reponuntur leges immediate revelate a deo per totam cõitatem hoim ante principalem per scripturam in bibliam et per scripturam in euangelis a christo latius ad cõsequendum beatitudinem. Et ex statim per quod in plures heretitas. que lex pure divina. propter illud quod predictum est de multis legibus pure iudicialibus antiqua legis. et quia multe veritates sunt que non sunt impatiere ex hinc non obligatiue. In signum autem quod leges iudiciales antiqua legis non esse proprie de iure divino. sic nec deducuntur de directo immediate in finem beatitudinis. christus legislator perfectissimus volens cõdere legem dignissimam et beatitudinam. omnes tales leges ordinantes hoim ad finem humanum et politicum. reliquit ad arbitrium plato et per principium. ita tamen ut spiritus memissent prater eis datam per veritatem. non per veritatem ad edificatores. non destructores. put loquitur apostolus. Ex si per tertio se quod spiritus obnata et dicat leges huiusmodi iudiciales fuisse de iure divino proprie. Rõdeat ergo quod dispensabiles erant. et non solum mutabiles sed mutata. et quod multas earum licebat absque damnationis periculo pertrahere. In secundo gradu reponuntur leges divine que ex predictis solis in per certia evidenti aut saltim revelate et proprie credenda deductunt. Dicit notat ex istis solis et in per certia evidenti aut saltim proprie de fide. quod si necessario coassumeret. propositio alia. que non esse proprie de lege divina aut de fide aut si per sequentia esse evidentes. nec proprie de fide. conclusio non esse proprie de fide. per mox didicenda. Addidi in per certia revelata et proprie credenda. propter determinatos ecclesie rite facta. quod suppono in his que sunt ad salutem necessaria. errare non posse. In tertio gradu reponuntur leges divine immediate a christo tradite. aut ab eis dicto modo deducte. que per successivam relationem apostolorum et aliorum ad nos equivalentes scripture canonice. notificatae sunt. ut forte est ista lex. universalis ecclesia.

De vita spirituali anime

pontifici romano subiecta sit. Non enim
posset euidenter aut p[er]sequentiā pure defi-
de ex legibus primi generis hūana dedu-
ctioe fulciri. q[ui] t[ame]n sit lex pure diuina p[er] q[ui]
nisi sic posset hūana traditioe primar[um] iste
R. cassari. **I**n q[ui]nto gradu sunt leges specia-
liter inspiratez reuelate q[ui]bus dā singulari-
bus p[er]sonis p[er] se aut p[er] paucos ad hoc electi.
Similiter quicquid ex talibus legibus deducere
tur modis p[re]dictis i[n] secundo gradu. de his
legibus notat in decretis. **E**x his ap[er]it in-
tellect[us] qualiter dicta ap[osto]lor[um] et discipulor[um] xpi
sunt alterius autoritatis q[ui] ad aliqd[am] etiaz
pure de fide q[ui] successioz suor[um]. q[ui]m primi
a xpo doctrinā immediate susceperunt. ei[us]
insup[er] facta viderunt et ad eos exp[er]isse dictū ē
Qui vos audit me audit. Et rursus q[ui] di-
co vobis in tenebris p[re]dicare supra tecta.
Iste p[re]terea sunt i[n] euāgelijis posite et a xpo
immediate tradite. **P**etrus fuit ap[osto]lus.
Petr[us] accepit autoritatē ligandi et soluen-
di. **P**etrus edoct[us] est in die penthecostes
a sp[irit]u sc[ri]pto de o[mn]i veritate necessaria ad salu-
tē. **T**ales aut[em] de quocunq[ue] successorū **P**etri
formate nō sic habent a xpo et i[n] scriptura
sacra; p[re]supponunt enī semp[er] ad min[us] istam
q[ui] talis rite succedat **P**etro p[er] electioez aut
aliter. et hoc est hūana traditioe solū agni-
tū. **N**isi forsā q[ui]s diceret q[ui] vniuersalis ec-
clesie autoritas a sp[irit]u sc[ri]pto specialit[er] inspira-
ta/determinauit de quibus dā q[ui] **P**etro i[n] pa-
patu successerunt. vt clemēs siluest[er] et gre-
gori[us] q[ui]suis i[n] eis q[ui] sunt facti nō sit neces-
se eccliam nō posse nō errare. **C**onsequen-
ter deducit quō maior fuit p[ri]mitiue ecclie
autoritas quo ad p[re]dicta q[ui] nūc sit et q[ui] nō
est i[n] potestate pape aut p[re]sulis aut ecclesie
immutare traditōnes datas ab euangeli-
stis et a paulo/sicut quidā delirāt. **N**ec ha-
bent quo ad hoc q[ui]d est facere aliqd[am] eē pu-
re de fide parē autoritatis firmitatē. **U**n-
quantū licet dubitare de iure alicui[us] i[n] pa-
patu v[el] ep[iscop]atu/tantū dē lic[et] suas institutō-
nes i[n] dubiū reuocare. **H**ac materiā tra-
ctat **D**urādus. **E**t hic ap[er]it mod[us] intelligē-
di illud aug. **E**uāgelio nō credere nisi me
autoritas ecclie cōpulsisset. **I**bidē enī ec-
clesiā sumit p[er] p[ri]mitiua cōgregatioe fideli-
um eoz q[ui] xpm viderunt audierunt et sui testes
extiterunt. **D**edare[m] nūc postmodū q[ui]d
sit lex p[ri]ncipalis ad dīnā et q[ui]d i[m]p[er]inēs. **E**t
dicam[us] q[ui] illa lex est p[ri]ncipalis solū/q[ui] licet de-
duci nō possit a veritatib[us] solis leg[is] diuine

deducit t[ame]n ex eis dē coassumptis aliq[ui]b[us] ve-
ris p[ro]babilib[us] q[ui] piet[er] rōnabil[iter] negari non
p[oss]unt. **Q**uia etiā i[n] regulā magistralē. **C**ō-
clusio semp[er] i[n]sequitur debiliorē p[ar]te alicui[us]
p[re]missarum q[ui] necessario coassumit ad sui
illatōem. **A**ut etiā si p[re]sequētia sit in euident[er]
nec p[ro]prie de fide/ōis est vt cōclusio illa si-
gnās talē legē nō dicat p[ro]prie lex diuina. et q[ui]
vel vna p[re]missaz vel p[re]sentia deficiūt a recti-
tudine fidei vel euidentie. **S**ic enī verū est
q[ui] p[ro]positio copulatiua ex vna cōtingente/
d[icitur] tota p[ro]tingēs et ex falsa vel impossibili to-
ta falsa vel impossibilis iudicat. **I**gnorā-
tia autē istius disting[ui]ōis multos p[er]plex[os]
turbat i[n]uoluit. **I**mp[er]inēs lex erit ad
legē pure diuinā que nō plus ex eadē de-
duci p[oss]t q[ui] opposita/ v[er]ū nulla est p[ro]positio
que ita pure sit fidei/ q[ui] ipsa possit cōiun-
gi cum alijs i[m]p[er]inētib[us] ad fidē et ita totū
resultans erit i[m]p[er]inēs fidei. vt ista p[ro]posi-
tio est pure fidei **E**uāgelii ioh[annis] est v[er]ū/
dicēdo t[ame]n sic hoc euāgelii ioh[annis] scriptū a
roberto est v[er]ū/ erit ista p[ro]positio i[m]p[er]inēs
ad fidē sicut est ista quā cōcludit/ robert[us]
scripsit hoc euāgelii. **I**n legib[us] ergo nō
pure diuinis assigno q[ui]tuor grad[us]. **P**rimus
grad[us] cōtinet leges q[ui] licet late fuerit a deo
immediate vel ab autoritatē immedia-
te ab eo. tamen hoc nō constat nisi per hi-
storias aut relationes. q[ui] p[ro]prie nō sunt de
fide q[ui]suis ipse negari neq[ue]ant absq[ue] scādalo/
lo et p[ro]teruia manifesta. **E**xēplū de ista lege.
Electio sancti clemētis spectabat ad **P**e-
trū. **N**ō enī dubitat[ur] q[ui] **P**etr[us] ex quo ita se-
cit habuerit sup[er] hoc autoritatē immedia-
tā a xpo. et q[ui] ita fecerit licet rōnabil[iter] nega-
ri nō p[oss]t. tamē negans ab heresi se defende-
ret. nec vt talis eēt puniend[us] sed b[ea]t[us] vt p[er]
teruus et scādalosus et inciuilis et q[ui]s se
purgasset aut exposuisset/ deberet de here-
si suspect[us] vehementer haberi et tractari.
Sec[un]d[us] grad[us] h[ab]et leges q[ui] nō late sunt im-
mediate a deo. t[ame]n coassumptis aliq[ui]b[us] que
rōnabil[iter] et absq[ue] scādalo negari nō p[oss]unt il-
le inferuntur a legib[us] pure diuinis. **E**xēplū
de ista lege. **E**lectio summi p[ro]t[er]ficis spe-
ctat ad cardinales/ reb[us] stantib[us] i[n] ecclesia
vt stāt[us] et sede vacāte. **E**x ista enī lege pure
diuina q[ui] electio summi p[ro]t[er]ficis sede vacā-
te debz celebrari. **C**oassumpta ista q[ui] rōna-
bil[iter] negari non p[oss]t. p[er] nūc/ q[ui] ecclia cōmisit
hāc p[ro]t[er]tē cardinalib[us]. seq[ui]tur lex p[re]dicta. t[ame]n
denegāte istā diceret sicut pus. **I**n t[er]tio

gradu sunt leges q̄ ad sui deductiōem per
 leges dīnas requirunt p̄positiōes dubias/ q̄
 tñ plus incitāt et edificāt ad deuotiōem et re
 ligiōē q̄s oppositē/ aut quas tūc est cō
 cedere q̄s negare. Exēpla multaz quōtidia
 na sunt in canonib⁹ summōz pontificū et
 decretalib⁹. Illi quippe canōnes aut ep̄le
 decretales inītiuntur legib⁹ dīnis utpote ta
 lib⁹ vniuersalib⁹. Quī vos audit me au
 dit. Obedire p̄positis vestris q̄ dicūt faci
 te et similib⁹. Sed subsumendo p̄ minori
 p̄positiōe aut in consequētia coassumūtur
 sepius p̄positiōes q̄ nō sunt de lege diuīa/
 aut q̄ dubie sunt aut non p̄orsus certe q̄
 p̄ficiūt obseruātib⁹. tñ in multis tūc est
 eas cōcedere nec p̄tinaciter ip̄ugnare. Exē
 pli de istis q̄dragesimalē ieiuniū obfua
 dū est. excoīcatōes timēde sunt et siles. In
 hoc gradu reponuntur constitutiōes multe
 prelatoz et canonisatiōes sanctoz. qm̄ fa
 ciūt ad pietatē fidei coalescendā nec eidez
 sunt aduerse. Postrem⁹ grad⁹ cōtinet le
 ges q̄ ex legib⁹ dīnis nō plus deduci p̄nt.
 aut min⁹ q̄s oppositē. Exēplū istius/ tallie
 magne et tributa p̄cedēde sunt huic p̄ci
 pi et similes. Et. Silem distinctiōem de
 lege pure naturali et de lege p̄tinentē solū
 ad naturalē. aut imprinēte/ concipe p̄t q̄li
 bet vel mediocriter instruct⁹. Et. Brās deo
 qui fundamēta solidaz decētia dedit nos
 iacere/ ad id edificandū vtilius qd̄ sup̄est.
 qui p̄te rea de tenebraz quodā inuolucro
 lucē haz descriptionū et distinctiōnū fecit
 splēdescere ad intueđū limpidi⁹ securata.

Incipit III. lectio.

Pergerē festinabam⁹ ad m̄dendūz
 p̄ queſito p̄cipali p̄ vnicā conclu
 ſionē post has terminoz elucida
 tōes. S; reclamauit vestigiaq; retroſit af
 finis valde materia ei quā tractauim⁹. Eā
 quippe inſequitur ſigam⁹ ſic pedē post pe
 dē. Hec materia est/ qd̄ ſit ius et quāplex ē.
 et qd̄ diuinū vel euangelicū vel naturalē v
 hūanū. S; de policia. Querētes itaq; qd̄
 qd̄ plati p̄nt et p̄cipēs. conſeāns est iſta
 nō nescire. Expediem⁹ autē sub cōpen
 dio et dicem⁹. Ius est facultas seu p̄tās
 p̄p̄inqua cōueniēs alicui ſcōm dictamē re
 cre rōis. Ita q̄ tora et finalis reſolutio ma
 terie noſtre ad dictamē recte rōis terminat.
 Recta rō et dictamē ſuū est p̄rio et originali
 ter et eſſentialit̄ in deo. et an ſit idē oīno qd̄

volūtas ei⁹ remitto ad difficultatē de for
 malitatib⁹. et ad braguardinū in ſumma
 conſtat q̄ in p̄axib⁹ moralib⁹ recta rō nō
 eſt p̄rio volūtatē. vt nō ideo de⁹ vult dare
 leges ſuas creature rōnali qz p̄us recta rō
 ſua iudicet hoc eē ſiendū. ſ; ecōtra potius
 Uideſ igit̄ poſitio eſſe mag⁹ catholica et
 expedita ſi dicam⁹ neutri⁹ p̄ri⁹ eē altero in
 deo. ſicut i ſili nō ideo qz ſic eſt in re extra
 q̄ ſortes ambulabit de⁹ ſic iudicat. nec p̄
 p̄rie ecōtra/ ſed correlatiua ſunt et cōcomi
 tātur quodā mō ſeſe inferētia. ita in p̄poſi
 to et multis ſilib⁹. Recta rō conſeānter et p̄
 ticipatiue ſolū cōuenit rōnalib⁹ creature.
 P̄oſit in deſcriptiōe facultas ſeu p̄tās. q̄
 nā conueniūt ſm̄ dictamē recte rōis aliq̄
 bus. q̄ nō dicunt iura eoz. vt pena dāna
 torū vt punitōes viatoz. Non enī dicim⁹
 aliq̄ ius habere ad ei⁹ nocumē tū. tñ nō
 eſt penit⁹ alienū a ſcriptura ſacra. q̄ ea di
 cant iura q̄ diuīa p̄uidētia ſapiēter or
 dinat. ſicut p̄rio regū dicit̄. q̄ hoc erit ius
 regis. et. Et demones dicim⁹ habere ius
 ad punitōes dānatoz. P̄oſit p̄p̄inqua
 qm̄ mlta p̄nt alicui p̄petere ſcōz dictamē
 recte rōis. que ſcōz idē dictamē ei de facto
 nequaq; cōueniūt/ vt ex̄tis actualit̄ in pec
 cato mortali habz facultatē ſeu p̄tātē me
 rendiuitā eternā. nō tñ p̄p̄inqua vlt̄ vt dici
 ſolet nō ſcōm p̄ntē iuſticiā. Uideſ autē
 hoc nomē facultas dictū a ſas cōgruenti⁹
 eſſe hoc noīe p̄tās/ vt hic loco generis ſta
 tuat̄. et hec p̄tās ſeu facultas aliter titulus
 iuris vocaret̄. Deinde ſicut dicta rō p̄ti
 cipatiue in creature rōnalib⁹/ diuidi ſolz
 a doctorib⁹ in portione ſup̄iore et inferio
 re/ ſic ſunt ei⁹ dictamē mlta p̄cipia. quedā
 ſunt circavniuerſalia p̄cipia que app̄hē
 ſis cognitiōis q̄s termis/ mor nō cognofci nō
 p̄nt/ nec p̄t eis rō diſſentire. Et iā vbi ſcōz
 opinionē p̄babilē aliq̄z poſſz ad temp⁹.
 ſuū aſſenſum ſuſpēdere. Alia ſunt dicta
 mina circa cōcluſiōes ex eiſdē p̄cipijs
 deducibiles. Ex p̄rio officio noīat̄ ip̄a rō
 ſyndereſ q̄ ſemp̄ virgo hoc eſt inuiolata p̄
 ſeuerat̄. Rurſus ip̄a rō p̄t inuari lumine
 ſup̄iori/ et ſup̄naturali irradiatiōe/ ad aliq̄
 p̄actice cognofcenda/ ſup̄ra cōmunē cur
 ſum creature rōnalib⁹. vtputa hoīb⁹ p̄ſti
 tutū/ vel modo non vſitato naturalit̄. hoc
 modo noīari p̄t ip̄a rō dīna/ dū diuine re
 uelatiōi p̄ncipalit̄ innita cognofcit. Di
 cam⁹ igit̄ q̄ om̄e ens poſitū q̄ntum hz de

De vita spirituali anime

entitate et ex consequenti de bonitate / tantum de habere de iure sic generaliter diffinito. In hunc modum celum ius habet ad influendum sol ad illuminandum, ignis ad calefaciendum, irundo ad nidificandum, imo et quilibet creatura in omni eo quod bene agere naturali per facultate. Cuius ratio perspicua est, quoniam omnia talia conveniunt eis secundum dictam recte rationis divine. Alioquin nunquam persisteret. Sic homo etiam per totum ius habet ad multa sicut et alie creature naturis suis derelictis. At vero ius tale quodvis ita septima metaphisicis capiat et ad evitandum equocationem illud sic aperire conveniat. **C**ontractio tamen est eius acceptio apud politisantes ut ius dicat solum de illis que competunt creaturis rationalibus et virtutis ratione. Preterea ratio quilibet sicut est munus divinum descendens a patre lumine, ita per divini divina. Propterea non absurde concedi possit nihil alicui competere nisi iure divino, quemadmodum nulla est facultas aut potestas per iniqua conveniens alicui absque dictamine recto divine rationis. Nihilominus iterum sumit ius divinum limitatum ad ea que vel ex revelatione vel modo revelandi per miraculum supra communem nature cursum immediate per deum ratione recta creata cognoscitur. Notetur id quod diximus ex revelatione vel modo revelandi, quoniam nulla est veritas ita naturaliter cognita, quin in superiori lumine superius divinitus possit agnoscitur. Hoc liquide constat in decem preceptis iuris divini, que simul sunt naturalis iuris principia / put in superioribus iam habitum. **H**uc superest ostendere qualiter ex iure sic descripto multiplices saltem secundum rationem originis policie / et multiplices iurisdictiones et diverse designationes, regna vel impia / quorum nomina et si frequenter usus habeat etiam preterea satis concipiantur a multis qualis in hoc vel in illo sit policia, iurisdictionis vel designatio, verumtamen hec generali descriptione non ita cognoscuntur, sed solis exemplis queruntur fieri perspicua. docet hoc initium decretorum. Quamobrem studium in re quam tractamus / ipsam de nodis verborum resolvere, atque de tenebris nubilosa / rursus variatam, latentem elucidare veritatem, non quidem alia dicitur quam alij, quod forte aliter nec mediocriter hoc potest, put nec statim facile est datis hoc modo principijs generalibus descriptiones elicere / atque ordine cathenato connectere, propositiones subsequentes, quoniam multas et propria facie videtur conceptibiles conclusiones, quando posset aliter geometer vel

arithmeticus in luce perdere / et ad eis assentiendum commovere. **E**st itaque policia que quedam divina, quedam naturalis, quedam humana. Et sicut iurisdictionum / alia divina / alia naturalis, alia humana. Sic de dominio. Aliud est dominium naturale aliud humanum. **P**olicia divina vel scripta loquendo ecclesiastica proprie dicta / est civitas vivens sub iure pure divino vel secundum id regulata. Sub hac descriptione generalitate comprehendere policia beatorum. Ipsi enim iure divino cuius summa lex est caritas / regulantur. Sic appellatur nova hierusalem civitas sancta regnum eternum / imo sic forte diceret beatissima trinitas esse policia. At apud politicos restringitur ius ad ius practicum obligatorium seu coercitivum / qualiter negare videtur apostolus iusto esse legem positam. Amplius vero etiam in damnatorum horrenda confusione, regnet ius divine severitatis etiam sub hoc respectu diceret illic esse policia sub iure divino, quia tamen damnati non habent facultatem regulatam ad illas penas inflictas / nec per eas se regulant, ipsi omnino negantur habere divinam policiam, habent potius divisionem sempiternam. Porro non minus dicerem policiam quandam esse naturalem inter animalia aut res que libet, si ius generaliter est acceptum. Vel etiam inter tyrannos quos regnare permittit deus propter peccata populorum in interitum sui. **S**ed loquamur deinceps de policijs creaturarum rationalium, non quarumlibet sed hominum, non omnium sed vivorum. **P**olicia ecclesiastica est civitas secundum leges pure divinas obligatas vel silentes aut moventes principaliter regulata. Dicitur principaliter / quoniam etiam quedam sint decreta et statuta spiritualia secundum regulam / illa vel innituntur immediate legibus pure divinis, vel minus principaliter intendunt. Sub hac policia iuris debet esse vivator quilibet, et de facto sub ea sunt omnes christiani tam laici quam clerici. **N**ihilominus ut equocatione non fallamur rememoranda est distinctio de eis que spiritualia proprie dicuntur que solum attributive, quemadmodum sunt beneficiorum ecclesiasticorum redditus et similia certe carnalia ac temporalia, nisi que spiritualibus subseruiunt eis que dicata sunt. Nec autem ad invicem, annexa spiritualitatis,urbationes plures que scribi poterunt traduntur in ecclesia. **P**olicia naturalis est civitas secundum leges pure naturales principaliter regulata. **P**olicia humana est civitas secundum leges pure civiles vel humanas principaliter regu-

lata. Dicit vtrobiq; principaliter eadē de causa qua prius. Non autē iudicamus hic difficultatē esse an aliq; sit potestas solū naturalis interviatorēs. aut solū diuina/ aut aliqua dūtaxat hūana/ sic q; vna neq; q; alterius p̄cipatōem assumat/ satis est nobis distinxisse ratōes. et vt a p̄dñantib; in potestate legib; denotatio capiat. **Cō-**for: miter ad hec habz viā vnusquisq; expe ditam a veprib; ambiguitatū. p̄gererteri us ad describendū iurisdictiones vtrasq;. Nam cū iurisdicō nō aliquid sua inter pretatōe significet/ q; iurisdictionē hoc est potestātē iuris. vnusquisq; tantundē ha/ bebūt et taliter de iurisdictionē ad aliquid. q; tum habet et qualr de iure ad illō/ si non cōtraxerimus more loquendi politicozū/ iurisdictionē ad p̄tātē nō qualēlibet s; co erciā/ que scilz in altez vel tanq; in altez pōt exerceri. etiā in iurid. Doc itaq; facien tes fecernem? p̄tātē ordinis a potestate iurisdictionis. Dabeat licet simplex sacer dos potestātē ex iure diuino ad ea q; sunt sacramēta et alia plurima/ que potestas est vtriq; potestas seu iurisdicō magna. nul/ lus tamē ei ad talia iurisdictionē dicit eē vsus alioq; absq; iurisdictionē eēt nemozē. **Erit** igit iurisdicō ecclīastica. p̄tās coery cūa scōz ius diuinū politicozū. **Iurisdicō** naturalis scōm naturale. **Et** iurisdicō humana illa erit q; humano iure collata ē. **Postremo** par erit dominioz distin/ cō. euāgelici naturalis humani vel ciuil'. **Dominū** euāgelicū est potestas pro pinqua assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatē vel vsū scōm regulas iuris diuini proprie dicit. **Dominū** natura/ le est potestas p̄pinqua assumēdi res alias vel vt alias in sui facultatē vel vsū scōm regulas iuris naturalis. **Dominū** huma nū est potestas p̄pinq; assumēdi res ali/ as aut tanq; alias i sui facultatē aut vsū scōm regulas politicas et ciuiles iuris hu mani. **Conseq̄nter** videre facile est qn̄ et q̄liter iura ista et iurisdictiones in eadē p̄so na h̄currūt q; q; diuersis respectib;. **Ex** his etiā patet dissolutio illi? difficultat; q; multos turbat/ an iniust? possit iuste do/ minari/ et an ex quocūq; peccato mortali perdat̄ cōtinuo dominū. **Similr** quō apōd religiosos/ et quō nō/ manet domini/ um supra res cōmunes. **Nihilominus** quia nōnulli materiā hanc tractātes/ no/ minati dñs Armacan? accipe vident? do/

miniū diuinū vel euāgelicū et etiam natu rale constrictius q; supra scripsim?. Nos ad intellectū sue positōis et elucidatōz cla riorē premissoz/ nozem? q; sicut nō est po testas nisi a deo/ dicēte apostolo Sic po/ testas quelibet dicitur donū dei. deus ve/ ro in donis suis donare se dicit creaturis. Ita loq̄tur apostol? q; spūscūs datur vni cuiq; diuidēs singulis prout vult. **Nec** at liberalis et dignatiua donatio dei/ quo pa cto cōcipi p̄t/ absq; iure et dominij alicu/ ius collatōne apud creaturā cui donatur quoniā recta ratio dicit vt illud sit debi/ tum et suū creature. quod deus eidē cōfer/ re voluerit. **His** p̄suppositis aduertā mus deinceps deum se donare creaturis multipliciter/ nominatū quadrupliciter/ scilz pro statu nature institute. destitute. restitute. et gloriificate. **Primo** modo dat se in donis nature integre/ in eis p̄tē rea que naturā illā vt talis est cōsequunt. quē ad modū est originalis iusticie donuz in homine. scōm op̄inōnē bene p̄babilē. **Non** enim videt̄ bene possibile q; natura humana integra sit a iusticia originali q; dicit̄ integritas et obediētia anime viriuz inferiorū ad superiores destituta. **Et** ita ti/ tul? dominij naturalis fundamentū habz in hac originali iusticia. siue illa dicat̄ do nū aliquod gratuitū sup additū nature. si ue sit natura ipsa cōnotādo rectitudinē q; dicta est. **Erit** igit naturale dominū do nū dei quo creatura ius habet imēdiatē a deo assumere res alias inferiores i sui vsuz et cōseruatōem. plurib; cōpetens ex equo et inabdicabile seruata originali iusticia/ seu integritate naturali. **Doc** modo habu it adā dominū sup volucres celi et pisces maris/ et ad comedendum de omni ligno quod erat in paradiso secluso ligno scien/ tie boni et mali. hinc appellata est p̄tās he reditas sua. **Ex** quib; mox inferē q; do miniū originale nō erat necessario in cari tate fundatū. **Ad** hoc dominū spectare p̄t dominū libertatis. q; est facultas q; daz libere resultans ex dono dei liberaliter se donāte ad agendū vel nō agendū cū ania rōnali in p̄ductiōe suoz actū elicitoz vt eozum suspēsiōne ad finē beatissime frui tionis obrinendū. **Et** hoc dominū tāto liberi? est et latius/ quanto min? p̄t in ma lum. et quāto p̄ bonos habit? est ad bonū vel bono stabilitum. **Secūdo** mō dicit̄ mus deū donare se creature rationali pro

De vita spirituali anime.

statu nature corrupte in donis quibusdam seu naturalibus seu gratuitis. non tamen gratum facientibus / et in eis que inde sequuntur. Cum enim natura nunquam sit ita destituta / quin ea permanente de se det eidez plus aut minus. Nullus erat ita peccator quin habeat aliquod dominium quod dici poterat naturale vel gratuitum gratis datum. habet saltem dominium libertatis in actu vel habitu. Hanc vero gratiaz diuerse sunt species sicut diuersimode deitas sese committat. et immutabilez se reddit / nunc secundum potentiam / nunc secundum gloriam / nunc secundum sapientiam / nunc secundum opulentiam et ita omnis erit dicere / quod in dono tali quolibet tamquam in titulo fundari poterit dominium absque hoc quod sic dominus habeat caritatem. Nec potest illud dominium nisi pendendo suum in quo fundatum est donum. Exempli gratia pre-supposito peccato et violentiis inde sequentibus / necesse fuit alios alijz preferri / ut homines quiete uiuerent. et suum unicuique ius tribueret. quod fieri non potuit si non arceret improbitas malignorum. Donauit igitur deus aliquibus preteritatem hanc super alios regitiaz atque coartiaz seu per se immediate / seu per medium aliorum. sub aliquo signo cognoscibili quod est electio. aut quod est hereditaria successio. aut quod est voluntaria ad eum subiectio / aut quale est quicquid prudentia magna. potentiaque civilis super alios idiotas. aut quod est habitudo paternitatis ad filium / et uiri ad uxorem. sapientis ad stultum et similia. Propterea manifestum est quod absque caritate potest tale dominium retineri. quoniam non in ea / sed in alio dono fundatur est suus titulus / nec penditur homini dominium nisi pendito dono seu titulo quod ipse sustentabat fundabatque. Erat igitur dominium tale gratis datum / ius seu facultas in alterum consequens seu resultans ex dono aliquo naturali vel gratuito gratis dato. Isto modo sunt apud infideles et peccatores iustissima dominia dominorum ad seruos / patrum ad filios. uirorum ad uxores. et omnium generaliter ad suas hereditates et civiles possessiones secundum leges humanitas institutas. Unde civile dominium seu politicum quod de illo uisitatio est sermo / sic describitur / quod est dominium occasione peccati introductum / non competens pluribus ex equo. retribubile et abdicabile seruata vel non seruata caritate. Abdicat autem uendendo. donando. negligendo. permutando. Deinde tertio modo dat se deus in dono caritatis seu gratie gra-

tum facientis / que propria et uera dicitur donatio. quoniam fit per eam adoptio filialis / ius prebens hereditarium ad omnia bona dei possidenda quemadmodum dicit apostolus pluries. Omnia nostra esse. omnia nobis data esse abunde ad fruendum quod propterea nobis habentes et omnia possidentes. etsi nihil haberes et omnia possides. et si pro filio suo inquit non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. quod non etiam nobis omnia cum ipso donauit. et rursus si filius et heredes / heredes quidem dei coheredes aut christi. Describit autem istud dominium quod appellatur a multis euangelicum / quod est dominium immediate a deo institutum / copatiens secum ex equo quolibet dominos / et in abdicabile seruata caritate. Transfert uero multotiens sacra scriptura sub tropis metaphoricis dominium civile cum suis attributis ad hoc dominium caritatis dum noiat illi euentiones esse / et emptiones / et donaciones / et commutationes spirituales cum deo / quasi uidelicet numismata legitimum sit caritas datus precium actibus nostris / per quos ex dignissima seu dignatissima commutatione dei / mercamur cum eodem de regno celorum / cum fenore multo. Et quod omnia que damus eidem sunt de suo et suscepimus ea de manu sua. et ita dare proprie nequam quod pro quo. Nihilominus ipse totum desiderabiliter acceptat bona nostra ex ualore homini numismatis tanquam nostra essent approbare / et non sua. Reddit quod absque ulla commutatione civili / sed commutatione gratuita uinum commutationis. lac de uero foris. immo et seipsum / et regnum celorum. ita ut ibi sit longe secundior commutatio quam in civilibus. quoniam illud quod uendit apostolus et multipliciter de possessione uendit quod si retineret. imo quanto plus commutatio datur / tanto perfectior et cumulatior possidet. Hoc dominium tamen est latitudinis et immensitatis. ut prospera omnia et aduersa sint in eius ditione. quoniam diligentibus deus omnia cooperantur in bonum. Tamen insuper stabilitatis ut tolli nequeat ab iusto. Tamen deinde puritatis ut nihil criminaliter commingatur sterque eo quod lex eius lex immaculata est / uertens aias. Perdes autem homini dominium / sit penditor et reus male iustarum. et infamis coram deo et angelis eius. et in tota curia beatorum. quod non ita secundum leges civiles ut iudicet necesse est. Postremo sunt alie donaciones dei non ita ad preteritum propositum sed per statum nature glorificatez confirmate. secundum diuersos excellendi modos. ut de se dedit humilitati christi per uisionem prostaticam et plenitudinem in omni gratia tanquam capiti in membra influenti

ali anime.

quicquid habuit vite spūalis. 7 tanq̄ impe-
 ratori omnia iudicari 7 regeri. Dedit insu-
 p̄ virgini b̄tē autoritatē mat̄nalē vt dicat
 habere ius mat̄nale in deū p̄ cōicōdem
 idiomaticū q̄si deus sit subdit⁹ ei sicut fili⁹
 matri. Nec dubiū est quin multe conditō-
 nes preclarez potestatiue cōseq̄nt ad has
 donatōes mirabiles supra ceteras creatu-
 ras. q̄s omnes nequaq̄ cognoscim⁹ etiaz
 longevtra ceteros beatos. quoz tamē in
 corpe glōrificato 7 ania āmirabiles dotes
 erunt. 7 stupende pt̄ates vt q̄ agilitati cor-
 porū nihil resistet. nihil obstat q̄ eoꝝ vi-
 sum latebit. q̄ erūt quasi specula 7 libri lu-
 cidissimarū inscriptionū libere sese p̄ntā-
 tes. 7 similia. **A**dvertitis existimo quo-
 niā mod⁹ iste elucidandi naturā atq̄ disti-
 ctiōez dominioꝝ. reducit se tandē ad divi-
 nā voluntatē liberalissima dignatiōe do-
 nante seyario modo creaturis. Alter vero
 mod⁹ ad dictamē practicū recterōis divi-
 ne sese resolvebat. sed in eādē p̄sus cadūt
 sententiā. **H**ūc ex p̄cedētib⁹ aliq̄ conclu-
 damus. **E**t p̄rio q̄ diffinitio ista iusti-
 cie. Iusticia est p̄petua 7 constās volūtas
 ius suū vnicuiq̄z tribuēs. cōperit p̄cipa-
 liter iusticie diuine in ordine ad suas crea-
 turas. de n̄mpe sol⁹ est q̄ volūtatē perpe-
 tua 7 cōstanti dat vnicuiq̄z qd̄ suū est. suū
 inq̄ nō ex debito rigoris. sed ex liberali-
 sima 7 dignatissima condescensione aut do-
 natōe creatoris. Rursus qz oīa propter se
 ipm̄ opatus est d̄ns. ipse oīm habz solus
 plenariū dominiiū 7 essentiale. **D**ū ergo
 querit̄ radix diuini dominij suusq̄z titul⁹
 facilliter inueniet̄ in dictamine rectissimo
 suerōis 7 beneplacito volūtat̄is. sed 7 fon-
 tale principii cuiuslibet dominij ap̄d pa-
 trē repit̄. quanq̄z filio 7 spūis crō collatū sit
 idē penitus cū patre 7 a patre p̄ emanatō-
 nes internas tā ex dictamine recte ratōis
 sue q̄z ex beneplacito sue volūtat̄is. **H**or-
 ro si nomē iusticie trāsferre placeat ad ius-
 ticias p̄cipatas in creatur⁹. essent iuxta
 varietatem creaturaz 7 donoꝝ diuerse de-
 scriptiōes iusticie. considerādo q̄ iusticia
 sit quodāmodo actus a iure habitu vel tā
 q̄ habitu pueniens. Aut forte cōuenien-
 tius est trāsferre q̄ iusticia sit habit⁹ vel
 tanq̄ habit⁹ cōformis diuine iustie eius-
 demq̄ imitatiū p̄ participatōnem. et ius
 actus sit vel vsus vel effectus talis iusticie.
Isto modo dicerem⁹ aliaz esse iusticiā ori-

ginalē. Aliā gratuitā non gratificantē. q̄
 in mēbra plura secernit maxime in ciuile
 iusticiā. et politicā. tam canonicā q̄ lega-
 lem. Altera deinde est iusticia gratie gra-
 tum faciētis. Altera postremo glorie bea-
 tificātis. **I**staz iusticiaz quippe quelibz
 est habit⁹. vl̄ quasi habit⁹. quo reddid̄ huic
 vel illi qd̄ suū est. put̄ exigit talis iusticia/
 p̄tendēdo etiā nomē iusticie ad naturaz
 ipam vt a deo iuxta liberalitate donatam.
Et ceterū dimissa interi p̄tractione de
 iusticia et dominio. 7 iure. p̄ statu nature
 integre. silt̄ p̄ statu nature glōificate. loqua-
 mur aliqd̄ de statu nature lapsē 7 de statu
 nature p̄ caritatē reparate hic in via. ostē-
 dentes quantū interfit inter sua dominia
 7 presertim inter illa q̄ vsitatus inter docto-
 res ventilant. **E**t iam descripsim⁹ domi-
 niū ciuile seu politicū. Similr̄ dominiiū
 caritatis qd̄ antonomatice euangelicum
 quidā appellat̄. **E**x quoꝝ descriptioni-
 bus tres differētias elicim⁹ iter dominiiū
 ciuile 7 euangelicū hoc mō sumptū. **A**z
 quoniā aliter nō nunq̄s accipit̄ vt patuit
 prius cū ipm̄ describebat esse pt̄as propi-
 qua assumēdi res alias in sui facultatē vel
 vsū fm̄ regulas 7 leges iuris proprie di-
 uini. **D**oceni mō puenit plurimū cū ciuili.
 nec est in solo caritatis titulo stabilituz
 vt dicet̄. **I**taq̄ dominiiū ciuile institutum
 est occasiōe peccati originalis 7 alioꝝ in-
 de cōseq̄ntiū. quibz nō extatib⁹ dominiiū
 tale defuisset. **D**ominiiū vero caritatis nō
 presupponit peccatū. sed est immediate a
 deo deriuatū sicut ipa caritas. **C**iuile autē
 magis hūana adinuentiōe 7 utilitatis pu-
 blice respectu statutū est. **A**mirū propte-
 rea. si radicē infectā habēs illi⁹ saporē cō-
 trahit. 7 si vix exerceat̄ teneat̄ absq̄ cōtami-
 natōe p̄ aliquod delictorū. **R**adix vero do-
 minij euāgelici est caritas. que patiens est
 benigna est. **S**edam differētiā inue-
 nim⁹ qm̄ dominiiū caritatis. qz nō querit
 q̄ sua sunt. p̄t̄ ex equo cōpetere quolibet
 d̄nis propter sui spiritualitatē. absq̄ sui di-
 minutōne. quēadmodū de⁹ suū dominiiū
 cōicat angelis 7 hoib⁹ nec inde minorat̄.
Sed dominiiū ciuile tū propt̄ sui materi-
 alitatē vt sic dicam⁹. tuz propt̄ appropia-
 tiōz qd̄amō auarā 7 q̄rētē q̄ sua sunt. neq̄t
 ex eā plurib⁹ cōuenire. naz q̄nis eueniret
 q̄ habeant dominiiū ciuile et vasallus
 vel burgēsio sup̄ eandē hereditatē. hoc tū

2.

2.

De vita spirituali anime.

nō est ex equo/ neq; eodē iure. neq; simili plenitudine ciuilib; p̄tatis. **P**ostremo distinctōem tertiā habent. qz ciuile est re/ tinibile vel abdicabile seruata caritate. nō sic euāgelicū. vñ qz ciuile politicis legib; innitit̄z institutōib; vt q; qlibet rem suā possit alienare v̄l v̄dere vel p̄mutare eam insuper defendere iudicialr atq; repetere aut modis alijs p̄suare. Et talia agere magna sepe bz sollicitudinē annexā. propterea dñiūm hoc sollicitū est anxii z penale. z p̄t abdicari a se. p̄t nihilomin; iuste retinēri z exerceri etiā extra caritatez fm mox dicēda. **C**aritatis vero dominiū q̄s abdicare aut vellz aut iuste possz? qm̄ illd̄ nihil aliud est q̄s filialis adoptio dei/ vel aliq̄d consequēs ad illā. Idcirco iure neq; abdicari sicut nec caritas repudiari iuste possit. **A**tuero qm̄ altercan̄ multi an ciuile z generalr omē dominiū p̄supponat p̄fundamēto caritate. Notandū est cōfor miter ad p̄missa/ q; sicut liberalitas diuina se cōicans nō cōicat se fm oēm plenitudinē suam. sed dat singulis prout vult. Ita dum subtrahit se a sua creatura iusto iudicio. quia peccauit ei. nō subtrahit se penitus quin aliq̄ donoꝝ suoꝝ misericordiā z dignatissima liberalitate refuet eidē creature. alioquin flueret in nihilū. Quāobzē absq; yllō dubietatis scrupulo/ dicem; q; dominiū ciuile z politicū. nō p̄supponit vt insunt iuste alicui p̄ titulū caritatis. vñ q̄uis creatura rōnalis nō sit simplr iusta sine caritate. est tamē in casib; iustus dñs ciuilib; aut politic; z hoc rōnabiliter a suprema iusticia statutū est. ne dñia ciuilia apud hoīes semp̄ incerta z dubia mutabilis fluitatōe vacillarēt/ nec aliq̄d haberēt utilitatis roboris vel momētī. Nunqd̄ dauid pdidit ius in regno qz adulterij crimine pollut; est? Nunqd̄ apd̄ infideles q̄s totiens scriptura reges noīat null; oīno iuste politicat;? Absit. qd̄ mirū si nō qd̄libet crimē tollit ius dominādi ciuilitē. qm̄ p̄ ipm̄ ius nō tollit cozp; xp̄i cōsecrādi. et cetera exercendi dignissima sacramētoꝝum misteria. q; si quis contēderit ista nō fieri proꝝsus iuste extra caritate/ videat ne qd̄ nois eum fallat. de hoc qd̄ est aliq̄d iuste fieri. Et breuiter ista eadē est penit; difficultas z silr enodāda. qualis ē illa an absq; caritate p̄t aliq; bñ moraliter operari nam z iuste dñari ciuilitē morale est.

Addamus p̄terea q; sicut ciuilia dominiā ratione peccati. z p̄ extrinseca vtilitate reib; publice solū inducta sunt. z nō conferuntur regulariter absq; signis exteriorib;. sic nō pditur eoz ius regularit̄ absq; peccat; manifestis. nec ex quibuscūq; sz ex illis q̄ stare nequeūt cū debito vsu talis dominiū in republica. et dum p̄ sententiā diffinitiuam talia esse mōstrata sunt z dānata. **E**xēpli gratia. **V**asallus aliq; habet ex dono domini. **B**hereditatē ad fidelitatē sibi p̄standā. vasallus iste nō pro quocūq; delicto p̄det hereditatē. imo p̄ nullo interiori sz nec p̄ exteriori. nisi b̄rief fidelitati debite dñō z adhuc añ sniaz diffinitiuā n̄ erit ab hereditate spoliat;. quāuis prius ita spoliari meruisset. aliud quippe est demereri iure spoliatōez hereditatis. aliud de facto spoliatōis z pditōis pena plecti. **E**x hinc perp̄ditur q; nulla heresis occulta. nulla symonia mentalis. nullū deniq; crimē occultū tollit ciuile dominiū. siue illud sit canonici. z spūale. siue legale. z tēpale. **N**eq; cōsequēs est si tales cōmittūt in supremū dominiū deū crimē lese maiestatis. et eidē pditores existūt. q; oīnia perdāt cōtinuo que ab ipso susceperūt/ prout supra deductū est. alioquin peccatoꝝ mox annihilatione puniret. **D**moī autē z ignorātia fallit multos z noīatim quosdā ex doctorib; anglicanis. z lōge deteri; q̄sdā ex hereticis q̄ omnē a prelati; si nō sint in caritate tollēdam esse dicunt obedientiā/ tanq̄s ius omne superioritatis amiserint. **E**rrant p̄terea circa dominiū summi pontificis illi qui pro quolibet delicto occulto/ aut etiā pro publico non cōtrario directe vsui sue potestatis / ab eiusdem obedientia tanq̄s a nō papa discederent. **C**ur at addim; rau q̄s a non papa. infra docebimus. **E**t bis perspicua est tertia differentia dominiū caritatis a dominio ciuili/ quoniā deus se solo immediate dat titulum charitatis ad omnia propinquo iure assumēda in sui facultatem/ fruendo/ vel vtendo licite z meritorie. quo titulo stāte illud inabdicabile est dominiū. quo sublato repente tollitur vt verum sit quod **Jacob** apōstolus ait. **Q**ui in vno peccauerit fact; est omniū reus. **C**ur autē dictum sit propinquo iure alias docuimus/ quoniā peccatoꝝ ius tale sed remotum habet ante oblationem. dñi faciendo qd̄ in se est ad illud

preparare ius se habet. **S**ed in civilibus dominis sicut alij tituli sunt ea fundates ita remanent manentibus titulis suis in integritate sua / quosq; p leges civiles fm q̄s illa dominia regulant r robur assumunt / cassant / quemadmodū rex francie regnauit h3 titulo successione hereditarie ex pmo cōsensu ciuū suoz. **S**ūt autē quedā publica crimia ppter que leges civiles iudicarent hūc successiois titulū annullandū fore ex opposito ciuū dissensu. **I**n alijs civilis est cōmunis electio. leges vero certe sunt que electōem hāc vel nullā ipso facto vel annullandā r cassandā esse dicerēt. vlt ab ea recedendū decernerēt. quē admodū exp̄ssa decreta sunt de electōe summi p̄tr̄ / ficis / q̄ heresis tunc aut postmodū potest ad inuvalidationē electōis / aut electi destinationē opari. sicut dicit exp̄sse **Bern̄** in q̄ dā eplā de scismate petri leonis. q̄ electio viciosa d3 prius examinari rōne. r cassari iudicio. **Q**uod qualr q̄n verū sit. istud ex iurū exp̄ssa declaratōe cognoscit / q̄m si passim pvolūtate cuiuslibet liceret discedere a suo supiore absq; sentētia iudicij rōe hu ius vel illi delicti qd eidē q̄s iponit / quis nō videat omnia dñia protin⁹ fore misera cōfusione turbāda. **R**ursus ex aduerso si superiores sua libidie possent inferiores deicere / conculcare / affligere / r pdere / r q̄ eoz violentie se opponere neq; facto neq; verbo licer3 / male irēt res publice pro q̄z utilitate p̄tās oīs statuta est. male p̄teia eēt quibusdā psonis singularib; vbi supiores sui via facti / sp̄reto omī iuris ordine eis vim inferret. si vim illā per vim repellere nefas foret. qd vtiq; fas foret imutabili iure naturali si modestia i repellēdo vim vicōseruet. **S**eruat autē q̄n resistit q̄ntū req̄rit r sufficit / fm qualitātē iniurie declinandā / r intentōe p̄cipua sese p̄seruandā. **Q**ua in re statiz apparet multos casus eē possibiles in quib; aliq̄s gerēs se p̄ papa / r p̄ tali habit⁹ ab ecclia / poterit a subdito licite occidi / vel incarcerari vel p̄ modum quendā appellatōis ab eo vel subtractōis a potestate sue obediētie declinari. nisi forte quis ostēderet constitutionē aliquā reuelatā obstare. q̄ humanū ius hoc naturale tollere nō potuit. fundat enī in titulo naturalis existentie cōicate a deo ipi creature rōnali. ad quē titulū cōsequit ius defendēdi se r noxia repellēdi. hoc est vim vi

repellēdi. modo p̄s exposito. vel in titulo caritatis ad quē consequi ius refugiēdi omī peccatū mortale. vt castitatē suā conseruādi. **H**oc vero ius nō extendit ad ino p̄ios sic q̄ ex eoz morte possim vitā meā progare. nec ad iudices q̄ via iuris me cōdemnarēt etiā innocētē. **S**3 neq; tenet vbi via iuris absq; tali via facti aperta est. **A**ut vbi libido regnat aliū imperēdi magis q̄ se defendēdi. **H**ūc aptior via est ad inuestigandū qualis sit habitudo dominoz ciuiliū ad subditos r ecōuerso in omī policia tam ecclia q̄s seculari. **E**st enī apd quālibet policia suū ius naturale. **E**st p̄teia suū ius diuinū seu in caritate / seu in alijs gratuitis donis fundatū. q̄ iura r dominia inde consequētia nulla p̄nt hūana cōstitutōe destitui. vt q̄ policia tēdat ad sui p̄seruatōem et ne sue dep̄ditōi vīs cōgruis obnitat / q̄ nihil agat contra leges eternas mortali delinquēdo. r cōsimiles. et quib; palā inferret de policia quālibet sicut de p̄sona singulari modo dicebatur. q̄ cōtra supiorē suū quēlibet impotentē eam via facti / ius h3 vim vi repellere. **E**xēplū grā. papa de quo min⁹ videretur. **S**i via facti vellet ignes spargere per domos xp̄ianozū p̄ se vel alios improbos. aut mulieres violare. nō p̄pter hoc desiner3 eē papa. attm nulli dubiū esse debet q̄n huic vie facti ecclia vel ei⁹ ps poss3 via facti demolitōi suoz bonoz r violatōi vroz resistere / etiā p̄ incarcerationē realē pape. vbi tunc aliter neq; via iuris neq; via facti ob stare relictū est. quāto magis hoc agere fas haberet ecclia vel ps ecclesie / vbi sua castitas sp̄ualis in legis diuine obfuarōe. aut sua vnitas in qua vita sua posita est ab ali q̄ papa via facti certissime violari q̄reret. **E**t si q̄s in oppositū mille decretales vlt decreta pduxerit / tāq; pape in nullo casu dicere liceret. cur ita facis. tāq; insup supior sit tota ecclia. vel tāq; a nemie possit iudicari. **R**ndem⁹ q̄ p̄tās supior3 nihil p̄t statuerē aduersus veritatē leg3 natural3 r diuine. q̄ insup p̄tās eoz data ē nō in destructō3 s3 i edificatō3. q̄b; ip̄robe agētib; modis similib; ad p̄actos. si resistit iā nō potestati sed eozū improbitati resistit. **S**cimus tamē q̄ cū modestia magna r timore r nō nisi cogente manifesta necessitate talia attēptare securū est. **Q**uo in loco nimis delirant qdā iuristarū q̄ textib; suis

De vita spirituali anime

adeo fixi/adeo pressi coherent/ q ad leges naturales & diuinas fm q̄s adeq̄ri humanas atq; moderari necesse est nō assurgūt

Deniq; mixtio atq; cōkursus varioruz dñioruz in eadē p̄sona pape multos facit palogisare dū illa a seip̄ fecernere vel nolunt vel nesciūt **H**abet itaq; papa p̄rio dñium superioritatis a x̄po supra totā ecclesiaz/ cū plenitudine p̄tatis in eis q̄ spūale regimē ecclesie p̄rie dictū respiciūt **H**abet p̄terea sc̄do p̄tate canonicā sup res ecclesie. q̄ dicūt ip̄ proprie spūales quē admodū sunt collatōes q̄dā b̄nficioz & iurisdictionū quasi t̄paliū atq; p̄uentū **H**abet tertio p̄tate ex p̄sensu tā p̄ncipū p̄sertim ip̄atoz q̄ alioz subditorū in quadā t̄paliū appropriatōe. quā ei p̄stat iure diuino nequāq; conuenire. qm̄ et si diceret dñs esse oim̄ in t̄paliū/ nō tamē oimodā dominatiōem ciuile haberet in eis. quin aliquis mod⁹ possidēdi eidē posset nouit̄ aduenire/ sicut de facto Constantin⁹ aliq̄ modo cōtulit impiū romanū. q̄ mō pape antea nequāq; debebat **H**abz q̄rto p̄tatem qualē iure naturali superioribz ad subditos **H**is vero potestatibz cōm̄ident sibi mutuo fuitutes/ ad q̄s obligat̄ ex ista r̄ū assumpta q̄libet potestati **H**ecq; enī est dñatio in quocūq; p̄ter deū/ absq; p̄portōnabili obligatōe fututis p̄terea sicut papa est superior oim̄ ita oim̄ est seru⁹/ nō ficta humilitate sed metaphisica & motali atq; theologica veritate noīnā. vt si glorie in dño glorie & nō de p̄tate tumeat sed timeat de annēra futute. **P**ria p̄tās cognoscit̄ ex euāgelijz & actibz ap̄loz/ & ex eis q̄ p̄ successiuā relatōem eoz ad nos tāta certitudinē sunt deuoluta/ vt merito temerarius & sc̄dalosus immo sc̄ismatic⁹ iudicetur/ q̄ p̄tate hanc vel abolere vel diminuire p̄sumpserit. De hac p̄tate sunt ius conuocādi cōcilia vniuersalia **I**us determinādi cū cōcilio q̄stiones fidei p̄ modū articuloz oēs generaliter obligantiū. **C**orrectō insup̄ platoz inferioruz & eoz si demeruerint totalis destitutio. & filia. q̄ vel vniuersalem ecclesie statū tangūt. vel finalē sup̄māq; determinatiōē respiciūt. **E**t hec potestas in ecclesia imobilis p̄seuerat. q̄ntū cūq; p̄sona pape p̄ mortē naturalē vel ciuile mutaret̄. aut quātūcūq; vsus talis p̄tatis a papa remanēte tollerēt in p̄terit̄ i toto seu p̄ ignauit̄. seu p̄ aliā. sicut possibile

est iustā rōem. **C**hristus enī optimus legislator. si nō taliter ecclesie sue in eis q̄ religionis sunt. puidisset. ipse policia ecclesie iticā nō optime/ qd̄ nefas est sentire. p̄stituta reliquisset **S**z textus euāgelic⁹ & cōciliorū generalium determinatio/ & ecclesie vniuersalis p̄sensu tātus & assertio. imo & ratō naturalis p̄supposita fide p̄ hac superioritate tam aperte faciūt/ vt cōtra euz q̄ se pro catholico gerit negantē hoc/ magis sit destitutōe q̄ disputatōe certandū. **D**iuinū modi sunt q̄ dicūt quēlibet in sua dyocesi esse papāz sup̄remū. aut q̄ plures esse papas licet vel expedit. aut q̄ nō oportet q̄rere papā vñū p̄ ecclesia & filies **D**ec potestas tam imēdiata a deo collata est vt tota ecclesia illā neq; destruere. neq; nouit̄ si tolleret edificare valeret. ea tñ p̄cessa p̄radipam quis assumi fm̄ leges positio iure canonico latas. p̄ electiōem hāc vel illā sic vel sic celebratā. **A**mplius vero secūda p̄tās pape p̄ canonicas institutiōes q̄ sunt hūane & variabiles robur habet **D**e potestates due tantū differūt vt quidā noīatim ipsi greci p̄imā concedētes. sc̄dā ab negēt. errant q̄z illi q̄ miscēt hāc coeōtio/ nē quadā cū p̄cedēt. **E**tenī q̄s nesciat x̄pm̄ & p̄ter & successores multos absq; tali potestatiuo exercitio circa tēpaliatē ecclesie in papali culmine plene fuisse stabilitos/ **U**t ergo talia exercitia ad papā diuino iure saltē imēdiata non p̄petat̄ dicere p̄sequēs est **H**aḡ vero de tertia potestate istō diceret. cū qua potestate eius exercitio in conseruādo eam qm̄ p̄mixta ē p̄tās exōicationū. que iure diuino & primo cōpetit pape. subsecuta est magna turbatio & horroz quidā ecclesie nimis officens. **D**emū quarta p̄tās naturali iure pape p̄ueniēs habet & req̄rit vt tanq; superior & tutor atq; p̄seruator honorem & iunet̄ ab oim̄ibz. quā p̄tates posset ecclesia si deesset ordinare aut aliter p̄mutare sic alterius policie mos habz. **P**apa vero qui nec imēccabilis est neq; p̄firmatus in gratia. subditus est legibz diuinis & naturalibz. & in q̄busdam ad leges hūanas obligat̄. **P**ropterea si peccet/ corripit̄ iure diuino & naturali fraternalk. **H**uic enī legi diuine subdit⁹ est. & si nolit corripit̄. p̄tādem denūciari ecclesie. p̄sertim vbi denūciatio illa n̄ plus afferret detrimētū q̄ vtilit̄. vbi p̄terea vitia talia eēt q̄ notabili

ali anime.

scandalo perturbarent ecclesiam. qd si requisit.
 nolit legitime conciliū celebrare. z nihilominus
 minus pseueret in delictis. pr ipse haberi
 tanq̄ vere p̄tinax nō patius audire ecclesia.
Ad vero papā casus iste z cōsimiles subij
 ciant eccleie tanq̄ minor sit iure diuino.
 quicqd̄ hūanaverba sonarent. liquet ex h̄
 q̄ membrū deuiabile z potēs infici min⁹
 est corpe residuo/qd̄ a sanitate nequit tot
 tum destitui. Similr p̄sona deuiās regu
 lam habere debet iudicē indeuisibiles. q̄
 bus mediātib⁹ ab exorbitatōe possit ar
 ceri. Regula hec indeuisibilis est lex diuī
 na. Iudex incorruptibilis saltē circa ea q̄
 iuris diuini sunt est eccleia aut conciliū ge
 nerale ecclesiam rep̄ntans. Porro vbi perso
 na pape mortua eēt/ aut morte corporali
 aut morte ciuili/ quā p̄tinacia notoria et
 conuicta in suo crimine destruente ecclesiam
 manifestat. cōciliū generale robur habet z
 ex sede aplicaz xp̄i approbatōe. q̄ in neces
 sitate talivellet nobis nō deesse. Hoc for
 te intelligūt q̄ dicit p̄necionē membrorū
 eccleie ad vnū caput xp̄m/ essentialē esse et
 nō ad eius vicariū papā. qui est caput se
 cundariū. qm̄ ipso destituito/ nihilomin⁹
 manet vnitas ecclesie/ q̄q̄ referri pōt hec
 vnitas ad vnitatē sedis aplicę que in suo
 formali iugiter pseuerat iuxta dictū cuius
 dā distinctōnis ponētis in papatu aliqd̄
 esse formale qd̄ est papalis dignitas. aliqd̄
 materiale qd̄ est p̄sona dignitatē hāc rep̄
 sentās. **C**eterū de p̄tate secūdarz tria pa
 pedicimus eā p̄ easde3 causas posse desti
 tuti p̄ quas exorta est. v̄tputa secūda p̄ con
 cilia generalia. z tertia p̄ dissensum dñorū
 tp̄alium causis occurrētib⁹ legitimis p̄
 vtilitate manifesta. **D**iuini⁹ spe nostra
 tenuit nos sermo de hac p̄tate summi pō
 tificis. qm̄ tempestas p̄ns ad hoc impulit
 pro q̄ magis necesse est potestare hanc ad
 clarū dinoscere atq̄ secernere q̄ olim ātea
 p̄ferri ad videndū subtractōnis facte iu
 stificāde vel cassandē rōnem/ p̄suppositis
 eis q̄ facti sunt. **N**unc tandē de abdicatō
 tōne dominij qd̄am subiūgam⁹. q̄stū hoc
 liceat vel exp̄diat ostendētes/ z in primis
 rememorādū est ex priorib⁹. q̄ neq̄ domi
 niū caritatis qd̄ ab aliq̄bus euāgelicum
 dicit. neq̄ dominijū naturale/ neq̄ origia
 le/ neq̄ beatificū cadit sub abdicatōne vo
 luntaria z licita. De solo igit dñio politī
 co et coerciuo siue illd̄ sit naturale siue di

uinū siue humanū sermo habēdus ē. **E**t
 quidē vniuersali verbo dicere possum⁹. qd̄
 om̄e dominijū tale politicū licēter in casu
 vel renuit vel abdicat. **E**t de papatu quia
 quondā fiebat dubitatio illa p̄ determinat
 tionē exp̄ssam sop̄ita est. **C**elestin⁹ itaq̄ re
 signauit/ z dignitatē quoq̄ illā btūs gre
 gorius z aliorū plurimi q̄stū in se fuit nō
 ne legūtur depulisse. De regnis p̄terea et
 alijs dominij⁹ abdicatis certaz approba
 ta exempla sunt. **A**ttamē abdicatōes iste
 suis vestiri circūstantijs dñt vt fiant sicut
 oportet. z quādo oportet/ z auctoritate q̄
 oportet/ neq̄ enī p̄tinaciter/ z absq̄ alia le
 ge priuata sp̄ssancti renitendū est sup̄io
 ri sarcinaz alicui⁹ dominij ceruicib⁹ illi⁹ q̄
 sibi subditus est rōnabiliter imponēti. alio
 quin periret hūilitas. periret obediētia p̄
 ret q̄nq̄ reipublice vtilitas. **C**eterz ab
 dicatio cuiuslibet dñij ciuilis z approba
 tionis hereditarie in p̄prio z cōmuni. fieri
 potest cum merito/ sic q̄ solo vsu pio z ti
 tulo naturali z caritatioo talr abdicās cō
 tentus sit. sicut dicim⁹ titulū naturalē/ ad
 quē consequitur ius nutriēdi corpus/ sic q̄
 in ei⁹ necessitate om̄ia sibi sint ad hoc cō
 muniā. **N**ō est autē necessitas si p̄ se possit
 de victu sufficienti puidere sibi per labo
 rem q̄q̄ et in hoc casu mendicare necessa
 ria vite sue/ sit res licita de genere/ que me
 ritoria fiet/ si nulla ex circūstantijs adhi
 bendis defuerit. **D**ec autē abdicatio to
 talis in proprio et cōmuni/ de se plus hab
 bet similitudinis ad statū innocētie/ z pa
 trie. et priorū quorūdam heremicolarum
 q̄uis nō habeat mendicatōem de necessi
 tate coniūctam. **P**atuit hoc in heremitis
 qui viuebāt ex labore/ nihil tamē appro
 priātes sibi. sed erant quasi nil hūites/ pa
 rati scilz om̄ia relinquere prius q̄ pro eis
 repetendis iudicialr aut aliter decertarēt.
Stat enī abdicatio talis cū quantalibet
 bonorum vbertate. q̄ sibi in nullo anim⁹
 paup̄ appropriat. nec scdm̄ leges ciuiles
 eadē occupat/ cū obligatōe scz vel non ad
 repetendū ea cum iurgio. vel aliter si rape
 rentur defendendū. ad hoc quoq̄ voto se
 se potest astringisse. **Q**uanq̄ igit abdi
 catio cuiuslibz proprietatis in proprio z
 in cōmuni. similior sit p̄fectissimis statib⁹
 humane creature. nihilomin⁹ p̄suppositi
 to peccato/ z mō rerū se habēdi in policia
 ecclesiastica qlē exp̄imur/ viuere de p̄prio es

comuni. videtur regulariter esse status salu-
brior atque securior. Itaque multa decernuntur
statu. ut puta statu innocencie que alteri neque
quod expediret vivere in nuditate filios pro
create. nullum coercere ad bonum. et similia
bonestabant natura prius instituta. qua la-
psa in peccatum. contraria his que decernuntur. que
dam expediunt quedam eriguntur. Propterea
fallax est argumentum. Status iste perfectis
simis similior est. ergo pro imperfectis expe-
dientior. Aliter enim opinio socratica quod om-
nia sint contra videtur sustinenda. Quod
vero ea que habentur in contra liceat a quibus
suum dicere/aut quod repetere si auferatur. et
similia digressiois nimie formido suadet
ne tractet. Sed et de onere prelationum pro-
tales proprietarias tunc iurisdictiones tunc posses-
siones. quod onus impitit et incepti honoris et
exonerationi deputat. et quousque teneatur
prelatus pro talibus tuendis vel augendis
iudicialiter contendere. ceteris omissis spi-
ritualibus exercitiis/simili ratione pertransum-
perfecto diuinitate vel enunciatum est. vel enunciarum
potuit de libero venenit est effusus i ecclesia dei

5. Lectio quarta

Postque descriptiones atque distin-
ctiones materie necessarias. prece-
dentes lectioes posuerunt. tunc de
lege pure naturali. tum de lege
pure diuina preceptiua / tum de lege so-
lum humana. et simul ordinamus que leges et
quot sunt diuine. que et quot sunt pertinen-
tes ad diuinam. et que impertinentes. Superad-
dimus quod et quot modis ius et dominium et
iurisdictione vocarentur. Superesse video ut
ad declarationem vnicuique conclusionis nostre cum
suis sequis diuertat sermo noster. Erunt
igitur hec conclusiones. Anima rationalis sicut a
deo solo inspiratur et influere habet vitam gra-
tie que est baptismus in spiritu sancto. Sic ip-
so deseret solummodo/ perdit animam vitam homini
prehabita. dum preceptiue legis sue preuarica-
trix inuenit. Prima pars de se perspicua est
et ante deducta in secunda lectioe. Secunda
dam prem suademus ex hoc quod a deo sic
non habet potestatem infundere gratiam sicut nec eri-
pere. Ipse preterea solus habet clauem vite et
mortis eterne que aperit et nemo claudit. clau-
dit et nemo aperit. Vita vero concludunt
quod solus potest dare precepta affirmatiua. aut
negatiua sub pena mortis eterne. quod illas
infligere solus potest. nullus ergo potest gratiam nul-

lus reatum damnationis eterne incurrit. nisi pro
quanto diuine legis preceptiue transgressor
extiterit. Ad hoc est autoritas augustini. de-
scribitis peccatum actuale commissiois. Pecca-
tum inquit est dictum factum vel concupitum contra
legem dei eternam. Ad hoc inducit illud apostoli
Supplicia peccati mors. Corollarium
primum. Nulla transgressio legis naturalis
aut humane naturalis est vel humana. est
de facto peccatum mortale. Et appellamus hic
peccatum mortale quod pene eterne reatum operatur.
semel cursum a deo iam institutum. non quod possit
institui. Addimus preterea ut naturalis est vel
humana. quod eadem lex talis. sepe conuenit cum
diuina. patet corollarium ex premissis. Et ex
alio. quod lex naturalis et humana tales sunt
non potest attingere ad cognitionem eternitatis
in pena vel premio. non ergo feruntur ad si-
nem talem supernaturalem et plene humana.
Rursus frustra darentur leges cum apposi-
tione penarum quas legislatores infligere ne-
quirit. immo nec de eis in foro suo cogno-
scere. Alioquin poterit legislator omnes ferre
leges suas sub pena quacumque possibili
vel impossibili. quam absurditate dicere que
auderet. Sic est de quocumque lege naturali.
vel humana. que neque natura neque homines. plas-
ti vel principes possent transgressores suas
regum plectere pena damnationis eterne. nec
de ea ad examen suum pro testes aut aliter dedu-
cere. Macrone fulcunt se doctores notari.
Durandus. ponentes preceptum non posse impos-
ni pro platos aut principes. super actibus intrin-
secis et occultis. quod videlicet illos traducere
nequeunt ad forum iudicij sui. quod non nisi
publicum est et de manifestis. Itaque seculi
revelle/esset hominum proprium officium ignoran-
tium. et frustra conantium. immo et diuinum
iudicium temeritate culpabili damnabiliter
vsurpantium. Ex hoc consequenter inferunt. quod
actus confessionis sacramentalis neque dire-
cte cadere sub precepto ecclesie sed indirecte.
dum iubet aliquid ad quod digne exequen-
dum requiritur confessio de lege diuina. cuius
modi est susceptio corporis christi semel in an-
no. Idem dicimus de quolibet actu interiori
aut de exteriori que taliter secretus est quod pu-
blicari licite non potest per testimonium
duorum aut trium. Iudices vero qui de
taliter secretis interrogare / et cognoscere
presumunt. errant ut dicimus. presertim
ubi nihil aliud de publicis actibus accu-
sat polliciam suam ledentibus ex quibus ista

ali anime

secreta rōnabili & vehementi p̄sumptione cō-
cludat/ sicut est fama publica vita/ q̄s q̄ nec
sic has habeat iudicialiter addicere sup̄mo
supplicio nō cōuictos neq; cōfessos/ dino
ad hoc obstante p̄cepto. **C**orollariū secū-
dum Nullus legislator ecclesiasticus vel
civilis habet directe auctoritate p̄ceptiuaz
sup̄ illud vt interiori actu diligatur deus su-
per omnia/ aut q̄ in eū speret vel credatur.
p̄ter ex immediate p̄cedentib; . Et ex cōsequēti
dicimus/ q̄ quātūcūq; legislatores inten-
dant p̄ suas leges suos subditos debere fie-
ri meliores interiori/ & sanctorū q̄ ad diu-
nū forū occultū/ tales tamē intentiones sue
nō cadunt sub eoz p̄cepto. Itaq; si fiant a-
ctus exteriorē suoz iustozū etiā cū pueris
simis intentionib; & finib; occultis. nō erit
ibi transgressio hūane legis vt humana est
sed diuine. Et ita si dicā horas meas cano-
nicas cū quacūq; mētis euagatione & nulla
attentione. Si ieiunet in quadragesima tā-
tūmodo vt sanior fiat/ vel vt postmodū vo-
racius & inde voluptuosius comedā. Si seraz
tonsurā clericalem/ aut vadam dominicis
dieb; ad ecclesiā auditū missaz/ p̄ vana glia
aut fraude alia. Similiter de alijs actib; ec-
trinfecis p̄ceptorū. ago quidē male apud
deum peccans in legem suā. me tamē pro
transgressore humanoꝝ p̄ceptorū nullū ac-
cusabit. Et h; accipiūt fundamentū dicētes
q̄ in casibus p̄missis nō teneretur aliquis
horas iterare/ sicut nec alia missaz audire s; z
sufficit de pctō in deū p̄missio cōfiteri cōfiteri
& satisficere ad arbitriū cōfessoris. Nec autē
sententia mitis est p̄ scrupulosos/ circa hūa-
noz obseruationes p̄ceptorū/ quos iugiter
inquietat p̄sciētia de iterādo si id qd̄ fa-
ciunt non semp̄ attente & deuote perficiant.
Corollariū tertium. **S**tat simul aliq̄
obseruare p̄ceptū humanū et tamē pecca-
re mortaliter sicut aliq̄s merēdo apud deū
poterit humani p̄cepti violator accusari.
Patet p̄mū in casib; priorib; vbi fit actus
p̄cepti humani ad finē p̄uersum. **P**atet
secūdū vbi aliq̄s habens excusatōnez suffi-
cientem interiori de qua tamē nō potest fa-
cere fidem exteriori. omittit aliq̄d de opib;
p̄ceptis peccatam/ quā ad mouū dānatur
ab ecclesia ille q̄ n̄ vult redire ad societates
mulieris/ quā sic de sponfaui in facie ec-
clesie. **S**ed obicitur per illud apli. deus
qui iustificat/ quis ē qui cōdemnet? **R**espo-
demus q̄ alio & alio respectu deus ip̄e iusti-

ficat/ et condemnat. vult q̄ppe legislator es
publicos de publicis tantūmodo sententia/
re. & ad iudiciū suum occulta reseruari. p̄o
pretea idem opus sicut est occultū ecclesie/
& manifestū deo. sic aliter et aliter poterit iu-
dicari. **S**ed itez fortius opponit. Nullū
est iudiciū rectū nisi pro quāto diuine
legi conformatur qd̄ est dictamen prime re-
gule et recte rōnis. Quis autē dixerit diuinā
legem falsam esse aut quis dictamē recte ra-
tionis crediderit erroneū. vt igit̄ quelibet
lex vera sit necesse est aut si falsa erit. lex non
erit. **E**st autē falsa ratio/ dum iudices errant
vt q̄ petrus quē supponimus apud deum
innocentem sit p̄ homicida cōdemnāus.
& q̄ petrus sit compellendus reddere debi-
tū nō vxori sue/ q̄ existens in caritate. & ex
hinc de societate sanctorū sit ex cōdicatus.
Sentit hoc idem deuotus Bernardus. in
de p̄cepto & dispensatōne. qui simplicē ocu-
lū quo totum corpus opatōnū lucidū fiat
dicit oportere rectum et verū esse/ q̄ nec ve-
ritas sine recta intentione/ nec recta intētio
sine veritate sufficit. alioquin nō inculpab-
set apls quosdā qui habebant zeluz nō fm
sciētiā. nec p̄s cōdemnasset interfectores
martyrum. qui arbitrabant se obsequiū p̄-
stare deo. **H**uic oppositioni r̄sponden-
tes concedimus pro regula/ q̄ nullū dicta-
men p̄ticulare practiū q̄ imperatur actio/
est rectū nisi simul in veritate subsistat. **S**;
qm̄ ex falsis bene sequitur verū. concedim;
multa esse iudicia practica vera que ex fal-
sis deducunt. **E**xempligratia fiat hoc argu-
mentū. om̄is homicida p̄ris est suspenden-
dus petrus est homicida p̄ris. ergo petrus
est suspendendus. **M**aior est lex humana
vt supponitur. minor pbata est p̄ falsos tes-
tes/ qui tamē repellī non possunt et iā sup-
ponitur. & conclusio sequens est dictamen
istud. petrus his stantib; est suspēdendus
quod vtiq; veruz est/ apd̄ concedētes igno-
rātiā inuincibilez in eis que facti sunt aut
iuris humani. **A**ltera est responsio r̄for-
sā rōnabilior & mag; ad itētonēz b̄ti Berni.
dicens minorē p̄cedēs silogismi aut alteri;
silis n̄ eē istā. **P**etrus ē homicida s; istā **P**etrus
pbat homicida p̄ testes incōuincibiles de
falsitate/ & hec vera esset apud eos sicut ma-
ior. **S**i igitur conclusio vera sit taliū nullū
mirabitur. **V**erū tamē hoc loco p̄ diuersita-
te opinionū de ignorantia si sit inuincibi-
lis aliqua. aut si nulla essent cōsequēter va-

De vita spūali anime.

rietates responsionū. Et q̄cquid sit de ig-
rantia facti aut iuris humani et naturalis
positiui/cōcoris est snia. Nullā in his q̄ le-
gis diuine sunt cadere ignorantia inuinci-
bilē. qm̄ faciēti quod in se est deus semper
assistit paratus illustrare mentem / q̄stum
oportebit ad salutem et erroris euitationē
Quo circa palā est ratio cur martyrisantes
apostolos credendo se prestare deo obseq̄
um/oculum simplicem non habuisse cul-
pantur. sicut nec illi quos apostolus argu-
it habere zelum non fm̄ scientiā. **S**urta
hec aperitur intellectus ad cognoscenduz/
si fides inclinare possit ad falsum et chari-
tas ad malū. **C**onstat q̄ nō immediate et
sub falsi et mali ratione. **S**ed an mediate
consideret studiosus inquisitor. **E**x inci-
dētī dicim⁹ q̄ nullus fidelis credit articu-
los de futuro cōtingenti sic absolute/quin
sciat deum id posse non facere. **D**eus ergo
si per potentiā absolutā faceret nihil fore
futurū. nō videtur ex hinc assensus fideliz
falsificari/qui potentiā nō absolutā sed or-
dinatā iuxta legem datam intendūt/ quem
admodum false nō fuerūt assertiones **J**o-
ne ad **A**iniuitas et **E**saie ad **E**zechiam.
nam subuersio ad demerita **A**iniuitarū / et
mors **E**zechie ad cursum nature. cōmunis
referebantur. non enim misericordiaz dei
ad correctos. et potentiā supra cursum na-
ture hī pphete secludebāt. **I**ta nec catholi-
corum fides excludit potentiā dei abso-
lutam. ad non faciendū ea que fieri ordina-
ta eius potentiā stabiluūt. **C**orrelariū
quartū. **O**missio horarū canonicarū / trās-
gressio ieiuniorū ecclesiasticorū / et generali-
ter omnīū statutorum et regularum et cano-
num p̄ncip̄ est mortale peccatum / nisi p̄ q̄s-
to diuine legi preceptiue dissonans inue-
nitur. **E**t ita q̄stum lex aliqua habet admi-
xtum de lege diuina preceptiua / tantundē
et non amplius est eius transgressio morta-
liter vitiosa. **Q**uāobrem decernere de legi-
bus omnibus manifestus est spectare prin-
cipaliter ad theologiam / velut ad scientiā
superiorē / et architectonicā. q̄tinus recta ra-
tio separet illud quod iuris diuini est i eis
ab illo quod humanū est siue positiuum.
tanq̄ si aurifaber peritissim⁹ secernat aurū
ab argento. et argentū a plumbo. **E**t quo-
niam multi hāc p̄cipuā artificē theologi-
am vel ignorāt vel negligūt vel spernūt / q̄
tū de se ip̄a dicit legū p̄ditores p̄ eā iuste de-

cernere. id turbationes in politis et scien-
tis sepe oriri cōpertū est. **I**dcirco p̄terea le-
gislatores ecclesiastici et ciuiles plerūq̄ sua
potestate et auctoritate noscuntur abuti. p̄-
sertim ecclesiastici illi qui. quicquid ordināt
quicquid monent. quicquid p̄cipiunt / volūt
p̄ diuinis legib⁹ haberi / par equale quoq̄
robur habere / p̄ interminationē damnatio-
nis eterne. **N**eq̄ tū accusauerim oēs legis-
latores taliter et talia loquētes. **P**resumo
enī q̄ ad rectā regulā et diuinā sapiam ser-
mones suos voluerūt glosari. interpretari. et
recipi. q̄ si nō hoc intenderūt p̄nuncio nō
ego sed ap̄s / q̄ nihil p̄nt p̄ra veritate / sed
neq̄ p̄ra charitate. **D**eniq̄ suū est talib⁹
vri verbis in suis institutionibus / q̄ a ve-
ro neq̄ deuient / neq̄ simpliciorib⁹ / et igno-
ris timores et scrupulos vanos ingerāt / q̄
vici ip̄i ligent vbi liberi sunt. tanq̄ p̄terea
gravi iugo premanēt vbi ad leue iugū et sua
ue vocauit eos x̄ps. **C**orrelariū quintū.
Et hoc q̄ aliquis peccaret mortaliter trās-
grediēdo institutiones aliquas humanarū
traditionū / nō sufficienter concludit q̄ ille
constitutiones obligēt ad mortale delictū.
Declarabimus istud argumentantes a si-
mili vel minori. **S**it aliquis peritus me-
dicus ordiuatus pro republica. dicat ille.
Perre do tibi legem p̄ tua sanitate quam si
transgressus fueris statim dissoluetur cor-
pus tuum / quod eam conseruando conua-
lescet. **N**on bibas vinum purum hoc tri-
duo. **N**ullus nescit q̄ medic⁹ vt medic⁹ ca-
ret facultate cōdendi leges obligantes ad
peccatū mortale. et tū in casu / transgressor
huius legis sue damnationem incurreret.
Poneretur simile in materia de ebrietate
aut furie periculo. **S**i medicus denunciaret
ignorantibus. tale vinū ne biberitis alio-
quin vel in ebrietatem vel furiam incidetis.
quis nescit transgressores temerarios cri-
minaliter delinq̄re. nō q̄dem p̄p̄ medici p̄-
ceptū / q̄suis in casu si nō ita p̄cepisset nō pec-
cassent excusante eos ignorantia. **S**ed quia
p̄uaricatores sunt horū p̄ceptorū diuinarū
et similitū. nolite inebriari vino. nolite vos
occidere etc. **N**ō p̄sus dissimiliter est in p̄-
posito. q̄suis enī leges hūane et ciuiles vt ta-
les sunt. sunt soluz p̄ ordinatōe policie hūa-
ne ecclesiastice vel ciuilis in eis q̄ corpus re-
spiciūt / et ita solum merentur punitionem
temp̄alem violatores earū / et obseruatores
p̄mio temporali donant. **A**libilominus

et consequenti et mutua colligatione ac mi-
 xione qua ad leges diuinas habent/resul-
 tar crimē faciēs reos eterne dānatois ipos
 p̄emptores. **Correlarium sextū.** **S**i
 aliqua lex humana canonica vel ciuili-
 possit concludi et lege diuina nisi coassu-
 mēdo p̄positionē vel cōsequētiā legi diuini-
 ne imp̄nentem. consequenter imp̄nens
 est. An transgressio illius legis sit mortal-
 an non mortalis patet ex precedentibus.
Quod si quis prelatorū uellet huiusmodi le-
 gem aut diceret habererobur legis diuine
 sibi fas eēt per theologos aut alios hoc co-
 gnoscentes resistere in facie. et dicere q̄ nō
 recte ambulat ad ueritatem euangelij. Et
 quo amplius uidetur non esse securum as-
 sereretor leges et canones et regulas quot
 reperiuntur omnes obligare ad peccatum
 mortale/tum ex multis causis inferius assi-
 gnandis. tuz nominatim ex eo q̄ multe hu-
 iusmodi p̄stitutiones imp̄nentes sunt le-
 gi diuine/que in euangelij cum suis expo-
 sitionibus sufficienter tradita explicataq̄
 est. **E**t hic notandum est/pro resolutione
 materie fm quam resolutionem omnia di-
 ca et dicenda uolo intelligi. q̄ p̄cepta af-
 firmatiua di/ q̄suis obligent ad semper/n̄
 tamen pro semper/ ut ē communis regula
 magistrorum. Obligant ergo sub quadaz
 disuinctione ad hoc faciendum vel illud p̄-
 isto vel illo tempore/put casus incidit et sa-
 piens determinabit. Sicut exempli gra-
 tia. Occurrentibus duobus in extrema ne-
 cessitate famis quorum soli possū succur-
 rere. teneor succurrere isti vel illi sub disu-
 ctione. et non ambobus simul. Et quoniā
 in cōmunitate christianoꝝ pauci sunt qui
 scirent iudicare de tempore certo/ quādo p̄-
 cepta affirmatiua faciēda sūt. Propterea
 plati qui sapientes sunt limitant illa p̄ce-
 pta tanq̄ sub quādam disuinctione obli-
 gantia/ ad certa opera et tempora determi-
 nata. Exempli gratia. Lex diuina uult vt
 aliquādo cultus patrie exterior deo p̄solua-
 tur. ne igitur peccarent homines aut p̄ ig-
 rantiam/ aut p̄ desidiā et inaduertentiam
 limitauit eccia certū temp⁹ et certū modum
 erequēdi p̄ceptū istud scz diem domini-
 cum/ et cessationem ab opibus seruilib⁹. et
 missa auditionem. Quo ad impleto imple-
 tū est p̄ceptū illud affirmatiuū. q̄ si pec-
 cat quis mortaliter transgrediendo limita-
 tionē istā eccie. hoc nō est p̄rie ex hoc q̄ ec-

clesia sic p̄cepit. sed q̄ sic limitare expedie-
 bat p̄ cōitate. Et iam hō fit p̄emptor diuini
 p̄cepti et suoz supioꝝ quib⁹ sp̄ote se sub-
 misit/ aut sūmittere debuit p̄ utilitate sui et
 cōitatis cuius est ps. q̄suis adhuc in talib⁹
 limitationibus q̄dam adducit magis ad
 quādam decētiā quā p̄cepti necessitatē. Et
 nō pōt uniuersaliter dari regula nisi vt eq̄/
 tas q̄ a phis d̄: epykeia iudicabit⁹ est ei
 illud psalmiste. Omnia mādata tua equi-
 tas. **Correlariū septimū.** **N**ulla lex
 appellanda est/ neq̄ ferenda tanq̄ necessa-
 ria ad salutē eternā/ q̄ nō est de iure diuino
 in aliquo q̄tuor graduū/ quos lectio p̄ce-
 dens exposuit. **O**ppositū sentiētes aut fa-
 cientes molunt iugum imponere grauissi-
 mū sup ceruices hoim/ et spargere laq̄os pe-
 dib⁹ eoz lapidē et scādaliū. Quāob̄re theo-
 logia q̄ est lex euāgelica. dicā melius eius
 doctric et explicatric/ d̄z in oib⁹ p̄cedere pla-
 tos ecciasticos i suis p̄stitutionib⁹ et decretis
 ne vel obsint p̄cept⁹ dei/ p̄ mltitudinē one-
 rosa/ iuxta ip̄operiū xpi factū phariseis. vl-
 ne credant ligare ad penā eternā ubi pena
 ciuili sola repit. **D**octrina hec p̄cipue lo-
 cū h̄z in materia excoicationū late sūt. nā
 q̄ p̄ solis incōmodis tp̄alib⁹ cui tād̄is/ aut
 cōmodis politicis p̄suandis/ eternā uult
 infligere mortē cui q̄so sūtis erit. **A**lli nimi-
 rū q̄ uolēs abigere muscā a frōre vicini/ eā
 securi pcutiēs vicinū stolid⁹ excerebrauit
Aut ei parē dixerit q̄ studēs curationē mo-
 dici vulneris in pede eq̄ sui/ pedē cōfestim
 abrupit et scidit/ equiq̄s pemit. **S**ola ita-
 q̄ contumacia vā vl p̄sumpta reuēns stare
 iudicio eccie/ reddit hoim p̄ xpiano se ge-
 rentē dignū excoicatione. **N**ā si pat⁹ est au-
 dire ecciam q̄liter uelut ethnic⁹ nob̄ erit et
 publicanus. **P**orro differt plurimū qua-
 lis est contumacia/ et q̄s damnosa ecclesie/
 p̄ q̄ materia/ et circa quā incurritur. **A**mp-
 peior est contumacia in materia fidei et reli-
 gionis/ q̄s pusille questionis de paucis de-
 narijs. ubi nunq̄ tantum p̄dest obediētia
 q̄stū obest excoicatio sepatiua a spiritualib⁹
 suffragijs et societate sanctorū. **I**ta vt longe
 mitior sit p̄cessus qui fit in curijs seculari-
 bus per punitiones co:porales seu tempo-
 rales/ q̄s ubi per prelatum p̄scindi que-
 ritur anima a deo uita sua/ et dari sathane
 in interitum. non solum carnis sed spiri-
 tus/ ne iam saluus fiat ab alio rum aut ijs
 destitut⁹. **Correlariū octauū.** **O**ccur-
 .kk.2.

De vita spūali anime.

Occurrende dnbio pbabili de aliq lege vtz
diuina sit aut diuine comera seu prinens
turius est legē illā p diuina suscipe q̄ p hu/
mana negligere. Tene certū p̄sultit Aug. r
dimitte incertū. **E**st itaq̄ regula mgra/
lis/q̄ exponens se discrimini peccati mor/
talis peccat mortaliter. r hāc fundat dictū
sapiētis. Qui amat piculum pibit in illo/
Nō tñ de oī dubio sed pbabili r vebemen/
ti hoc vez est. **T**orā in h loco materiaz de
p̄scia erronea quō ligat r quō nō. **E**t dep/
plecitate an sit possibilis r de scrupulis q̄
modo fugādi sunt aut deponendi tractare
prinens esset nisi q̄ alium locū hnt r ad e/
uentū festinam. **H**oc vnū generale dam/
documentū credere scilicet faciliter sapien/
tior r bonorum iudicio r contra commu/
nes eoz snias non leuiter sibi met formare
scrupulos anxios r timidos. **F**alloz si non
ita iubet sapiens. **F**ili ne innitaris prudē/
tietue r rursus. **N**oli transgredi terminos
quos posuerunt p̄ses tui. **H**oc precipue
necessariuz est apud religiosos respectu su/
periorū suoz. hoc r apud ignaros diuina/
rum legū quin etiam iuniores q̄q̄ theo/
logicis lris imbuti talē debent reuerentiaz
senioribz in q̄bus vita cum scia r concordat
vt vir ppter aliqs nouas suasiones q̄stum/
cunq̄z apparētes p̄tinat vnq̄z feratur cito
cōtra determinationes eorundē assertio.
virtus q̄ppe q̄lem hēbāt genitā ex multis
expiētis. lōge certū arte iudicat r opatur
Porro iudiciū rationis sicut obtenebrat/
r luminosa eius radiatio diuersis vitatur
apparentis p̄ interpositionē nubilofarū
passionū r prauoz affectuū etiā in lris.
iuxta similitudinē solis vizi p̄ nubes. **S**ic p̄
paucā instructionē intellectus in scientiis
p̄sertim diuinis causant nō nunq̄z errores
in eis qui se totos deuotioni tradere credi/
derūt dum voluerūt plus sapere q̄ sibi sa/
tis erat. **A**d p̄ns corollariū inducamus
exemplū iam inductum de medico / cuius
consilio aliquādo parere debem⁹ sub pena
peccati mortalis. dū ex trāsgressione sui cō/
siliū vel scim⁹ vel pbabilr r vebemēter ce/
dimus nos inebriandos r p̄sequēter trā/
gressuros legem dei.

Corollarium nonū.

Saluberrimum est sapientis documē/
tum q̄ ait. **Q**ue tibi p̄cipit de illa cogita
semp r in pluribz opibus eius ne fueris cu

riosus. **E**t eni ppter ignorantia diuinorū p̄
ceptoz / quā plerūq̄z gignit supuacua occu/
pacio circa traditiones hūanas / aut curio/
sa inuestigatio rez penit⁹ inutilium p̄sur/
gunt ex p̄sequēti faciliter trāsgressiones di/
uine legis / q̄ si h dānabile sit apd oēs / q̄stā
p̄cor dānationē sibi met accumulāt culpa/
biles in h vitio vel ecciastici rectores / vl re/
ligionū p̄fessorēs. **D**urat⁹ sum aliquū q̄ra/
tione ipsi ecciastici p̄sertim ordinati r reli/
giosi / p̄hibentur a scia medicie / r nō remo/
uent de facto a studio traditionis hūane /
Hā cor p̄ lōge meli⁹ est q̄s terrena suba / cui
traditiones iste deseruiūt / q̄ si p̄ alios cor/
pus potest curari / nōne similiter p̄ vicari/
os r alios de eccia p̄temptibiles put iubez
apls possent p̄palia mistrari. **N**ōne sanct⁹
est ecciasticū p̄ se deo fuisse. r mūdo p̄ vica/
riū / q̄ ordie p̄uerfo imo p̄uerfo vicariis cō/
stitutis p̄ spūalibz / seipm negare deo / r ma/
dere totū mdo. **P**roius ita.

Corollarium decimū.

Veritates oēs vniuersales i / q̄bz fidat
legislatoz hoim p̄tās / sonātes q̄ parē hnt
auctoritatē traditiōes sue cū legediūta r q̄
eas sp̄nit / deū sp̄nit r dō r̄sistit / necario dnt
intelligi / si et q̄n p̄tate sua nō abutūt / r duz
legibz diuis sufficienter innitūt. **A**uctoria/
tes q̄z sanctorū / r canones p̄tificū sumoz
quorūq̄ allegent / sicut r absq̄z nūero p̄nt in/
dici / nihil aliud p̄nt p̄firmare. **Q**uāob/
rem dicim⁹ p̄ regula / q̄stum r q̄liter licet du/
bitare de potestate alicui⁹ ppter defectū de/
bite electionis sue aut abusum sue auctori/
tatis / tantūdem r taliter licet dubitare de
obligatione traditionum suarū / vt fuesit
precise. **A**ddimus adhuc q̄ nulla tradi/
tio vel regula vel lex vel determinatio puri
hominis qui in talibus fallere potest r fal/
li / obligat / vt precise talis est / subditos ad/
credendum eam tanq̄z veritatem fidei / aut
diuinam legem / licet obligare possit sub pe/
na politica / ad exteriorē eius receptionē
r ad non impugnandum eam. **E**t inde
patet via ad inuestigandum p̄culariter /
quid operentur determinationes summo/
rum pontificum / quid condemnatiōes ar/
ticuloz parisiis vel alibi facte. **P**otent si
quidem fieri vt absq̄z peccato mortali imo
cum merito magno sit aliquis theologus
vel alius prudens / qui dissentiet corde ab
humanis determinationibus aut traditio

nibus qui tamen obligabitur propter euitationem scandali / vel aliter non repugnare exterius. Nam potest aliquarum publicatio veritatum prohiberi / et aliquarum falsitatum dogmatizatio permitti. **V**olumus tamen ut notetur vigilanter modus loquendi noster / de traditionibus hominum ut saluum precise sunt / quod fallere in illis et falli possunt quonia determinationes ecclesie vniuersalis in eis que fidei sunt / ab hoc numero secluduntur / in quibus nec fallere potest nec falli. Fieri quoque potest ut determinationes aut leges humane participant cum diuinis et hac ratione eas esse pro diuinis suscipiendas nescit nemo. **S**equitur deinceps quod sicut ad fidem / ita ad legem diuinam preceptiuam non possit aliquis prelatorum quicquam adijcere. quod non esset prius de fide vel lege diuina / quibus non esset hoc auctoritatis / ut declaratum / aut humano precepto sancitum.

Corollarium. XI.

Traditiones ecclesiasticas et humanas / si cur famum esset omnes pro lege pure diuina sapere. Ita nihil in omnibus velle de diuinis legibus agnoscere nequaquam scandalosa temeritate vacaret. **S**ecunda parte quod notissima est et concessa ab omnibus indistincta. **A**d primam prem inducamus id sapientis. **N**oli esse nimis iustus / quia qui nimis emungit elicit sanguinem. **E**t ut terentianum puerbum est. **N**on summius summius ius summa iniusticia fit / et sic esse in proposito plane docebitur. **R**ecaudiar ego sed christus. qui mandatum dei dixit phariseos fuisse transgressos propter mandata hominum. **D**ixit insuper eos alligare onera grauiora et impositabilia ceruicibus subditorum / et claudere eis regnum celorum. **V**erum est quod prope illud Iulij cesaris apud salustium vbi intendit ingenium valet / a qua sententia vulgatus versus non discordat. **P**luribus intentus minor est ad singula sensus / **S**ubditi vero simplices et timorati quando tot traditionibus intendere compelluntur a superioribus suis / quid mirum si minus capaces redduntur diuinorum preceptorum / quia et minus in eisdem edocentur. nunquid non acerrimo supplicio aut acerbissima oburgatione punietur quandoque pro puula inobediencia legis humane / et absque omni reprehensione peccare quotidie contra legem dei enormiter permittet. **N**on habemus necesse exemplis imitari crebriora cernimus quam vellemus.

Et his elicio pro doctoribus theologis doctrinam salubrem / ne sint faciles asserere actiones aliquas aut omissiones esse peccata moralia / presertim sub verbo vniuersali / et dum predicandum erit ad populum. a fratre quodam et expro viro accepti pnciosas esse in omni arte vel doctrina asseritione audace et extremam maxime vbi obseruatio comitis obnititur obuiatque. **I**taque debet quilibet nunquam obliuisci quod incerta est scientia nostra / ita ut idem sepe homo breui momento temporis / nunc in hac nunc in opposita feratur sententiam. **S**it preterea quicquam ut preales asseritiones publicas nimis duras generales et strictas / presertim in non certissimis / nequaquam eruuntur homines a luto peccatorum / sed in illud profundius quod desperati immergunt. **V**arie preterea suboritur et quasi si infinite circumstantie pro quarum diuersitate diuersificari debet iudicium / ita ut vix possit aliquis in moribus generalis regula tradita / quod in particularibus casibus exceptionem non admittat. **D**enique generantur ex hinc scrupuli in detentiu scientiarum simplicium / ut in eis sit solidum nihil. **N**am et si beatus vir qui semper est pauidus et qui veretur omnia opera sua. obseruandum est tamen summopere illud terentianum ne quid nimis. **E**t ut idem loquitur ne in scirpo nodum querant ne quoque eis impropere / illud eiusdem. **Q**uid si celum ruat / **D**emum quid prodest imo quid non obest coartare plus iusto mandatum dei quod est latum nimis / **Q**uid insuper expedit amari grauiusque illud reddere iugum christi / quod suaue est et onus eius leue / **N**am et si contemptus ex hac laxatione et dulcedine apud quosdam improbos maior oriatur / habentes velamen malicie libertatem. **A**st apud alios bene institutos / gratiarum resonabunt actiones. **P**restabitur etiam sedulius obsequium domino / et prestante mansuetudinis cunctis mandata grauiora non sunt / et qui vult nos non temptari et non grauari supra id quod possumus.

Corollarium. XII.

Sicut pene restringende sunt / ita leges humane grauius penales / non sunt absque manifesta utilitate multiplicande. **I**n prima parte corollarij est omnium iuristarum traditio / quos tamen aliqui mirantur sum / duz eos audiui rationem reddentes / cur nomen hereticationis si solum ponitur maiorem significat excoicationem. **E**xcoicatione inquit non pena est sed me

De vita spūali anime

dicina. At vero si excōicatio non est pena quid aliud penā appellabim? Nescio vere. Nō solū pena est sed dānosissima pena. Nec obstat huic dicto q̄ medicinalis esse debet. h̄ nempe p̄p̄iū est om̄is pene prefer tim nō exterminatiue. ¶ Secunda ps se/ quēs ex p̄ma iūctis p̄orib/ p̄demnat eos q̄ tanta leuitate ne dicā temeritate / fulminat excōicatioēs / r̄ irregularitates / cū innūera bili mltiplicatiōe statutoꝝ / q̄ vix aliq̄s nō dicā adimplere / nō dicā retinere / itelligere / r̄ p̄cordare. sed vel legere tota vita sufficeret. Utinā attēderem? oēs / r̄ imitarem̄r beni gnitate saluatoris nr̄i dei. Poterat necesse dubiū / exigere a nobis iuge fuitiū in p̄ces ptis lōge plurib/ grauioribusq̄ / sed p̄desce dens fragilitati nr̄e / certū r̄ paucū numez dereliquit p̄ceptoꝝ / q̄ si cōpleuerim? q̄q̄s inutiles fui sum? p̄serua a morte. Et q̄c quid supererogauerim? ouertit ad delictio nem p̄cedentiū delictōꝝ / aut cummulata glo ria remunerat. Testatur sapiēs p̄ timorem dei hominē recedere a malo. Ita sane meli us. q̄s p̄ austeritate hūanarū legum. Holumus tū nec debem? inculpare deuotionez religiosoz / qui perfectionis viam / aggressi tanto p̄cepta diuina diligēt? implent / q̄z to p̄silijs r̄ alijs obseruationib/ saluiferis semet astringerūt. Sūt fatemur vincula ta liū / alligatura salutaris / q̄ruz discret? vsus nō impedit sed expedit gradiētes viā man datoꝝ dei. Attū q̄ potest capere capiat / qz non omnes capiūt verbum istud. Idcirco aliud de cōitate hoīm / aliud de paucitate est iudicium.

Corollarium. XIII.

¶ Dis lex humana vel positua / p̄t abrogari in eo q̄ non necessario p̄cipat cū na/ turali r̄ diuina. De caū abrogatio fit / vel p̄ p̄suetudinē oppositā / iuxta qd̄ dicunt iu riste r̄ vez est / q̄ p̄suetudo est optima legū interpres. Nec vnq̄s dicenda est corrupte/ la. nisi ybi legem diuinā aut naturalē ledes re ouincit. Nam sicut p̄suetudo dicitur al/ tera natura / sic lex p̄suetudinalis quasi lex naturalis habēda est. Fit etiā abrogatio p̄ exp̄ssam aut interpretatiuā reuocationem fa ctam ab illo q̄ condēdi habuit potestatem. Fit deniq̄ abrogatio causa māifeste dam/ nositatis si lex illa fuaref. Patent hec om̄ia ex descriptione r̄ cōditionib/ legis bo/

ne / qm̄ honesta eē debet. iusta. possibilis. iuxta naturā r̄ cōsuetudinē p̄rie. loco. tem/ poriq̄z p̄ueniēs. necessaria. vtilis. r̄ mani/ festa vt hētur ex dictis Iudo. ¶ Ex his li/ q̄ de cōstat q̄ temerariū est / r̄ iniquuz velle oīa decreta siue ecclesiastica siue ciuilia / ad omne tps / ad omnem gentē / r̄ patriam ex/ tēdere. quoniā lex q̄ p̄o vno tpe r̄ loco aut p̄sonis esset vtilis / cēt in alijs tpe. loco r̄ p̄sonis impossibilis aut dānosa. imo velle sic om̄ia statuta stabilire / hoīm est deliran/ tiū / r̄ q̄si p̄tendentū vt oppositē leges siml obseruent. Dic fundāt se q̄ dicit nō ita ex/ pedire vnū impatorē dñari omnibus ciuili ter / sicut vnū papam spūaliter / qm̄ lex fidei vna est apud oēs. nō ita leges fori. P̄re/ rea positū est in decretis disti. iij. q̄ leges instituunt cū p̄mulgant. firmātur cū mo/ bus vtentium approbantur. Igitur per argumētū a p̄trario sensu. Si morib/ vtē tiū nequaq̄s approbant / ille nulluz h̄nt fir/ mamentū. r̄ ita ppl̄s habet mltū in sua po testate dare robur legib/ aut tollere / p̄sim ab initio. ¶ Sūt aut̄ hic questionēs diffi/ ciles q̄lis. I. Debeat eē p̄suetudo ad abrogā dū legē aliquā / r̄ q̄nti tps. Et si possit cōs/ uetudo introduci cōtra legē illā / quā cū re nouatione iuramētū q̄libet intrās aliquaz policā p̄fiter / r̄ qd̄ sit interpretatiue renoua re / (als reuocare). ¶ Dicim? aut? q̄ vbi n̄ est taxatū tps a legib/ alijs / d̄z fieri abrogano / put sapiēs iudicabit / nūc tardi? / nūc citiū iuxta necessitatis aut vtilitatis q̄ritatē. ¶ Nob̄ insup̄ dicendū videt? q̄ mltē sūt insti tutiōes ad q̄z obfuarōes vidēt oēs se q̄ri dianis iuramētis astringere q̄s tū obserua re n̄ tenent / non q̄ p̄iurū sit licituz / s; q̄ iu ramēta talia sūt sp̄ itelligēda ciuilit̄. Do/ rū exēpla sumere possum? i p̄clara vniuersi tate p̄ficiē / r̄ in eccl̄iaz alijs collegijs. Con stat q̄ nouit̄ intrātib/ dictā vniuersitatē v̄l collegia / legū explicite p̄stōnes aliq̄ int̄ ce teras q̄ nullaten? obseruant. Quib/ lectis peti? ab eis. vultis ista iurare? Qui r̄dēt ita iuro. nec aliqd̄ excipiūt / q̄ si q̄s dixerit oēs p̄ntes tam eos q̄ exigūt / q̄ illos q̄ p̄es tant iuramentū / criminaliter deficere. v̄l deat quō tot r̄ tales summe s̄ature r̄ p̄bita tis viros / possit absq̄ temeritate dānare. ¶ Propterea in oī iuramēto vt p̄ditōes mul te subintelligāt necē est. ¶ Primo in oī cō/ stitutione per sup̄iore edita / reseruat sp̄ ei?

auctoritas. imo nec potest excludi / q̄stumcū
q̄s aliq̄s iuret se nolle vnq̄s i posterz vñ dīst
pensatione / seu relaxatione p̄ superiorē faciē
da / q̄n superioris auctoritas sit in h̄ superior
Et ita vsus habet in p̄uilegijs per sumos
p̄nifices collatis / tam in vniuersitatibz q̄s
officiarijs dñoz. q̄suis aut̄ videret eē tuti
explicare suā intentionē in principio iura
mētū / istud tamē nō erigitur ad euersionē
periuurij. nam a lege sufficēter explicat.

Rursus iuramentū sicut et votū nō obligāt
vbi vergūt palā ad deteriorē exitum. idcir
co recipiūt dispensationē aut relaxationē
aut cōmutationē / vt sapiēs p̄sertim sup̄ior
iudicabit. **A**mplius iuramentū nō pl̄
debet obligare q̄s voluerit aut rōnabiliter
velle debuerit obligare ordinari talis iu
ramētū / et in cui⁹ fauorē fit. **H**inc salua q̄d
dictū est de p̄statione iuramētū / apud vni
uersitates et collegia sup̄ multis q̄ manifes
tū ē nullo mō custodiri. **H**abēda est itaq̄s
p̄sumptio q̄ exigētes talia iuramēta n̄ intē
dūt obligare ad ea q̄ nec ip̄i / nec p̄res eorū
obseruāt. **S**ed subintelligit sp̄ r̄si nō ex
plicet hec aut filijs additō. **S**i et q̄ntū rōna
biliter talia cadūt sub iuramēto / iuxta con
suetudinē et vtilitatē policie. **D**e h̄ rursū in
fra dicitur. **E**t si p̄ p̄ctm̄ etiā possit aliq̄
lex abrogari aut p̄ maliciā subditoz. **P**u
to enī q̄ sic et q̄ ad multa agēda vel omittē
da p̄latus aliq̄s pōt obligari p̄pter genera
lem maliciā aut errorē subditoz / quoz op
posita aliq̄n agere vel omittēre tenetur. sic
i materia nūc curētē dicitur et scripsisse me
mini / q̄ et vbi via cessiōis fuisset min⁹ bōa
tū acceptare eaz debebat dñs. **B**ñ dicit. scz
Petrus de luna / attēta delibatiōe regis fra
cie / et alioz subditoz sue obedientie. **S**ed
de his alibi tē. **P**ostremo cēsēd⁹ ē sup̄ior
renocare suā legē positiuā / de q̄ sp̄ loq̄mur
q̄n cognoscit subditos passim et publice il
lam transgredi. et patitur / neq̄ tradidit /
aut si contradicit tamen damnose contra
dicit / aut solis verbis cū deberet vñ factis
Horet h̄ sc̄is tho. **I**dē gaud. **A**d h̄ corre
lariū p̄ncipale / ē exēpluz multiplex corpe
decretoz / vbi maḡ ps et eoz q̄ statuerūt ge
neralia cōcilia / nō suant. **N**ā et in p̄mo vigo
re ecclesiastice discipline / mltā seuero rigore
statuta sūt q̄ mō defluētibz i peiora moribz
nō solū inutilē s̄z impossibilē h̄rent executiōz
Hoc attēdes legislator n̄ x̄ps vnq̄s sapiēs

tissim⁹ / iudicialia oīa tāq̄s variabilia reliq̄t
illoz iudicio q̄b̄ dicit. **Q**ui vos audit me
audit / ita tamē vt nouerit se positos ad edī
ficationem non ad destructionem et vt se /
cundum legem dei que regula ē generalis
omni ch̄ristiane religionis p̄fessorz s̄b vno
abbate p̄po ip̄i iudicēt. eā nō ampliātes / ne
q̄s restringētes / neq̄s duriorē faciētes q̄s ex
p̄sserit x̄ps / q̄ iugū suū dixit eē suaue et on⁹
leue. **N**ō. n. plus h̄nt in p̄tate p̄lati ecclesi
gare subditos ad aliq̄ q̄ non sūt tradita in
regula euāgelica p̄fessa ab oībz xp̄ianis / q̄s
h̄nt abbates sup̄ religiof suis / ad obligādū
eos p̄ter regularē p̄fessionē suā / de q̄b̄ tū ē
fina sc̄i thome et alioz doctorz cōcorditer /
q̄ non pōt abbas monacho p̄cipere aliud
q̄ in regula sua p̄fessus fuerit. **H**oc etiā vo
ti obedientie interpretatio / q̄ et⁹ p̄fessores fm
regulam obedientes se p̄stabunt.

Corollarium XIII. S.

Velle omnes excommunicationum / et su
spensionum / et irregularitatum institutio
nes / que scripte sunt / pro nō abrogatis exē
qui / videtur irrationabile et legibus tam di
uinis q̄s humanis aduersum. **C**onstat enī
omnes huiusmodi constitutiones aut fere
omnes esse de iure positio pure. **C**onstat
preterea mltas eaz i diuinitudinē venisse
per non vsuz aut vsuz cōtrariū / scientibus
prelatis nec obuiantibz / immo nec obuia
re debentibz. **C**onstat deniq̄s q̄ tanta ē hui
iusmodi institutionū multitudo / q̄ si tene
retur in suo rigore maxima pars ecclesie dā
naretur / et charitas que est finis totius legē
etiā diuine / lederetur. **A**ttamen omnis
lex tantum precise habet de bonitate et sta
bilitate / q̄ntum participat de charitatis le
ge / que est finis p̄cepti / et fm quam deberēt
cetera moderari. **E**t quoniam materia
ista de excommunicationibus perplexa est
confuseq̄ tractata. **E**go aliquas propo
sitiones examinationi superiorz ac prudē
tiorum decreui proponendas / absq̄ asser
tione earum / quas ipsi asserendas iudicā
uerint ad quos spectat. **P**rima propo
sitiō. **E**xpediens videretur nullam excom
municationis ferri sententiā / nisi pro ma
nifesta contumacia. qua se monstrat aliq̄s
audire ecclesiam non paratum. **R**atio est /
qm̄ dū semp parat⁹ est audire ecclesiā. cur
hēbit sic ebri⁹ et publican⁹. **C**ur ab eadē

De vita spūali anime

prescindatur. **Doctenet Scotus** in .iiii. s. niaz dist. xxv. allegat ad h. xxi. in q. fundata est auctoritas excōicandi / r corre ctiōis fraterne. Et hic sumit validū a contra rior sensu argumentū. **Iuxta h.** videre ē q̄lī ter impossibilitas parēdi mādati eccie / facit vt q̄s apud deū nulla sit excōicatione liga / tus. q̄ si talis impossibilitas notoria sit / ipe / dit ne q̄s possit ab eccia p excōicationis sē tentiā iuste separi. **Ad h.** videt vsus ecclesie dū q̄s excōicatus p debitis absoluit / dū ce dit bonis suis oibus / qz facit in h. vltimuz eius quod potest. ceterū dū aliq̄s ex igno rancia q̄s culpabili / aut ex infirmitate et passione vitiosa. non tū p̄sumaci facit ali / quem actū / p quo statuta est snia excōicatō nis late sentētie ab aliq̄ p̄latoz. videāt iu / riste r iudices si talis possit dici excōicatō ipo facto / cum semp sit r fuerit p̄mpt̄ stare correctioni eccie sup dīcto suo / put suppo nit / quia non ex p̄temptu clauū r iurisdī ctiōis ecclesiastice / sed aliunde motus / vt dīctū est malū fecit. **Nō** enī q̄libet inobedi entia p̄sumacia reputat̄ rē. **Secūda** p / positio expediens videt̄ / vt nullus tene ret aliū vitare q̄stum cūqz excōicatum a iu re / nisi postqz denūciatus fuerit eē talis / a suo iudice. **In** omni q̄ppe alio casu fere / p̄t homo rationabiliter p̄sumere p̄ximū suuz non eē excōicatum / r oppositū faciens ex / ponit se frequēter discrimini p̄cti mortalis alienū seruū temerarie iudicādo. **Exempli** ḡfa. **Videō** forte interficere sacerdotē aut eum vulnerare. **Si** iudico forte excōicatū possum errare qm̄ vel a iudice potuit habe re mandatū vt h. faceret / vel ebrietas aut fu roz eundē excusat / aut aliquid aliud inter / uenit p̄pter qd̄ in iudicio p̄tentioso dūz ad illud venerit absoluet̄. **Preterea** quicquid sit in p̄ntia facti / nescio tū infra biduū an a suo iudice fuerit absolutus / quā absolutio nem neqz mihi neqz ceteris tenef nūciare. **Secus** est dū iudicialiter est p̄demnat̄ qz iudicio publico debet absolui si nō vult e / uitari. **Quereret** aliquis quid opant̄ tūc excōmunicatiōis late snie p̄ canones. **Re** spondebo / sicut accepi a p̄ceptore meo / eas tantū dezopari vt absqz p̄cessu alio iudicia li / aut noua p̄stitutione / possit iudex statiz p̄bato facto. vel p̄fessato / ferre iuris sniam r eandē publicare. nō sic vbi canones eēnt solū ferende snie / qm̄ monitiones r p̄cess̄ p̄m terminos iuris p̄rederent̄ multiplis

ces. **Ex**eadē radice videt̄ q̄ nullus pro chianus debet euitare curatū suū / a suis se misterijs publice sepando / nisi p̄uia sui su / p̄ioris snia fuerit publicat̄. debet enī tolli q̄stum possibile est a subditis occasio rebel lionis ad superiorē / r diuisionis inter se / et temerarie diuicationis cuiuscūqz alteri qm̄ ista sunt peccata grauissima. **Sed** da re licentiā vel p̄ceptū p̄sum / q̄ subditi vi tent curatos suos / nō p̄uia sentētia r pub / licata / est eos p̄dictis p̄ctōz periculis expo nere. **Itaqz** cū laici clericis sint in festi / po terit leuiter dicere de suis curatis q̄ sint for nicatores publici / si forte colloqum vel cō fortiū modicū viderint apud eū cum mus lieribz. **Rursus** r si curat̄ fuerit heri fornis cator / potuit tamē penitere / r fm iudicium sui supioris r p̄fessoris obtulit se dimissus rū r cubinā suā / tpe r loco. qz non subito te net̄ semp h. facere. sicut nec penitēs astrin / geret remouere subito a se q̄quid fuit aut est occasio peccati. tūc p̄rochianus vitan do istū vere absolutū / quō non peccabit̄ / si aut̄ debet leuiter suspicari / nūc aut̄ als q̄ ve ro careat b̄nficio absolutiōis / nisi dū p̄sententiam iudicis fuerit vt talis p̄mulgatus. **Sed** tūcramdiu vitabit / quoad usqz fuerit publica denūciatioe nouiter absolut̄. **Ad** de q̄ stabit tūc esse diem dñicum dūz paro chianus p̄mo inciperet suspicari vel iudic care q̄ curatus suus est fornicator public̄ r ita vitandus / quid aget in hoc casu. aut vitabit eum / r hoc erit contra p̄ceptum ecclesie de audiendo missam die dominico quia aliaz vt suppono non poterit illo die procurare. aut communicabit r hoc erit cō tra conscientiam / r edificabit ad gehennā. **Poterit** etiam falli vt dīctū est de impen itentia sacerdotis forte penitentis r absolus ti iudicando / imo eum potius debet iudic care penitentem r bonum / q̄s oppositum. cum subito potuerit a spiritu sancto visitari r penitere / r confessionem actu vel voto perficere. **Postremo** quis non videat hāc licentiā esse fomitez scismatum inter sub ditos / alijs dicentibus de curato quia bo / nus est / alijs non / sed vitandus. quia nec ē par omnium affectio. nec par discretio nec par eorum que iuris r facti sunt cognitio. **Ob**ijcietur forte / rasse nobis illa decreta lis cum suis glosis. q̄situm. de cohabita tione clericoz r mulierū / vbi per argumen tum a contrario sensu trahitur. q̄ forni

ator notorius / qui se nulla tergiversatōe
 negari potest esse talis / vitandus est / etiaz
 nō expectata superioris sententia. **Hic** dicimus
 aliq̄. vel q̄ consuetudo opposita / et platorum
 tolerantia q̄ nō exequuta est hāc decretalē i cu
 rator et subditos / interpretare sunt illā leges
 non esse seruandā. vel q̄ añ sniam superioris
 et q̄ diu tolerat / nihil p̄prie dicitur notorium
 crimē a subditis reputari / quin aliq̄ possit
 tergiversatione negari. **Iuste** quidē / aut p̄
 pter inspirantē grām / vt dicitur est / q̄ nescit
 visitādo tarda molimina. aut q̄ nescit ope
 rantis intētio aut cā. **Honne** posset mulier
 in casu frequētiari a curato / p̄ sua p̄uersione
 sicut egerūt aliqui scōrum erga publicas
 meretrices. **Sic** p̄sbyter etiā meritorie tra
 di posset morti. **Ad** hoc facere videt̄ decre
 talis immediate p̄cedēs. **Multa** insup de
 creta que non loquūtur in hac materia nisi
 de sacerdotibus sentēntialiter cōdemnatis
 si bene videant̄. aut si aliq̄ sonēt aliter / p̄t
 eis non incongrue interpretatio talis aprari
Et videat̄ obsecro oppositū sentētēs / q̄ ir
 rōnabile sit / vt p̄lat̄ cōicēs cū curato pochia
 li / saltem diu tolerat eum scitum esse talē. et
 parochiani eundē euitare non dico pote
 runt sed debebūt. **Qd** si q̄sierit aliq̄s / qd
 valebit ergo ista distinctō famosa inter for
 nicatōrē notoriū et non notoriū. **Plane** ad
 hoc q̄ notoriū p̄t absq̄ alio iuris ordine
 prius cōdemnari p̄ iudicē. **Alius** nō nisi
 testib̄ legitimis iuris ordine p̄us victus.
Iuxta h̄ elici forsan p̄t intellect̄ q̄ d̄ for
 nicarius notorius euitari / q̄ ipse p̄t aut
 d̄stratim iudicialiter p̄ euitando iudicari.
Judicari dico / nō a subditis sed p̄lat̄ / cō
 suetudo imo et utilitas publica vident̄ pro
 hac interpretatione militare / et hāc reddere n̄
 distortā. **Pro** dictis oib̄ sunt glose ordina
 rie aug. et amb. sup illo p̄ma ad **Choz. v.**
Si q̄s frater noiat̄ etc. **Similiter** dicere
 mus de sententijs p̄mulgatis generali mo
 do loquendi absq̄ nominū exp̄ssione p̄ ec
 clesias. vt dicendo. excoīcamus omnes for
 nilegos / omnes impediētes iusticiā ecclesi
 asticā. oēs q̄ talem rez surripuerūt etc. **Ta**
 lis modus loquendi generalis et p̄fusus non
 ligat / vt videt̄ audiētes ad euitandū illos /
 quos in particulari tales cognouerunt / ni
 si per iudiciū tales esse nominatim pro
 mulgentur. **Non** enim parem habet effica
 ciam generalis modus loquendi / cum spe
 ciali. **Sicut** sacerdos litteratus potest di

cere q̄ omnis fur est suspendendus / nec ir
 regularitatem incurrit. qua innodaretur si
 diceret. hic fur suspendio meruit / interimi.
Alię cause parent ex predictis. **Deniq̄**
 ratio ad p̄positionem est / quoniam magna
 esset pena / magnum in super esset discrimē
 conscientiarum apud innocentes / si p̄pter
 aliorum delicta ipi passim et absq̄ iudicio
 tenerent excoīcati. **Audiu** de papa **Urba**
no. v. / q̄ gloriabatur se papam esse / ob hāc
 p̄cipue causam / q̄ nullis penis excoīcā
 tionū et irregularitātū erat obnoxius. q̄
 si dilexisset primos suos / sicut seipsum et h̄
 aduertisset. relaxasset fortassis tot laqueos
 tot onera. tot pericula ab eoz̄ ceruicib̄ / vt
 aliq̄li et si non pari / ad ipm̄ libertate gratu
 lari potuissent. **Tertia** p̄positio **Expe**
 diens videt̄ vt omnes sentētie excoīcatō
 nis / q̄rum vsus nullus est / aut plus obest
 q̄ p̄sit / tam in ecclesia vniuersali / q̄ in pro
 uincijs et diocebus / exp̄: essa reuocatione
 cassarentur. **Rationabilitas** patet ex p̄e
 missis. **Et** si consideremus q̄ excoīcā
 tio quelibet medicinalis esse debet / sicut
 finis amare potioni est sanitas. **Ira** finis
 excommunicationis est emendatio aut cō
 seruatio charitatis et vnionis in subditis
 propterea quādoquē excoīcāto
 verisimili coniectura non presumitur vti
 lis reipublice / nec subditorum correctionē
 afferre / illa debet omitti. **Tunc** enim locū
 habet quod dicit **Augustinus** libro. ij. cō
 tra epistolam **Permemiani** in decretis. **xxi**
ij. q. iij. i. q. viij. quotiens. supra e. **Ipsa**
p̄teritas / et. q. i. ordinationes. **Reuera** cuz
 cōragio peccadi multitudinē inuaserit / si
 lia separatōis. i. excoīcatōis et iania sūt et p̄
 niciofa atq̄ sacrilega. quia impia et super
 ba sunt et plus perturbāt infirmos bonos /
 q̄ corrigant animosos malos. **Et** **gregori**
us de quibusdam peccantibus ait. **Unde**
nec a tali consuetudine auerti possunt / et iō
 cum venia suo ingenio relinquendi sunt.
Et **Matthei. xij.** Dicebat christus dimit
 tenda esse zizania ne eradicaretur triticum
Sic palea dimittitur / grano donec illud
 introducatur in horreum. **Sic** sagena ec
 clesiastica omne genus piscium congregat
 nec separat / preterq̄ i litore finalis iudicij
Sic iudas cū apl̄s dimiss̄ ē / **Sic** iebuse
 int̄ filios isrl̄ / **Sic** pessia dicit̄ biero. sp̄ cū op
 timis iūcta eē / sic tolerati sūt filij isrl̄ dare ex
 ter / ad vsurā et vti libello r̄pudij. sic hodie p

De vita spūali anime

mittunt meretrices ne vitijs deterioribus oia
profundant. propterea dicit Aug. ubi pus. Non
potest esse salubris a multis correctio nisi cum
ille corripit quod non habet sociam multitudinem. Cum
vero idem moribus plures occupauerit. nihil
aliud restat bonis quam dolor et gemitus ut patet
signum quod Ezechielis sancto reuelatum est. illi sic
evadere ab eorum infestatione mereantur.

Descendendo ad particularia sunt conclusiones
morales elici ex locis et temporibus quae expedit. et
quae non in peccatores ut sunt fornicarii et
scismatici et usurarii et simoniaci excommunicationes
promulgari. Praelati enim non solum sunt. im-
mo debent ab excommunicationibus aut irregulari-
tibus ferendis desistere. aut iam latas tacite vel
expresse revocare contra vitiosos ut sunt forni-
catores publici vel scismatici si non vitium tale
adeo in quibusdam partibus inualuerit quod per excom-
municationem vel irregularitatem finias nullo modo
presumit corrigi sed deteriores effici delin-
quentes. Et in hoc veritate habet quod dictum est.
plures ad multa non teneri propter incorrigi-
bilitatem subditorum ad quorum opposita ipsi si
corrigibiles haberent subditos tenerent. Por-
ro quod sit revocare tacite iam diximus cor-
relatio. **E**x his videtur aliquibus temporibus mala con-
siderantibus quod non expedit ferre finias excom-
municationum generales in fornicarios sacerdo-
tes et iubere quod a subditis euent. Rigor et
ecclesiastica disciplina vix credi potest quod la-
xatus sit sed nulla et rara sit electio in sacer-
dotum introductione. propterea malum istud rari-
tate serpit quod multiplicant iuvenes iuvenes
et lubrici in sacerdotes de quibus stultissimum
est sperare quod post susceptum sacerdotium casti-
or sit eorum vita et honestior et non potest dissolu-
tior quanto iam habent illud a quo pus ex mala vite
fama formidare poterant expelli. Quanto
stultius igitur imo iuxta verba augustini. quanto
punitiosius iniquus et sacrilegio simili est
velletales effrenatissimos per excommunicationem
finias comprehendere quod profecto non tam eos cor-
rigunt quam inficiunt non solum eos sed parochia-
nos cum eis conversantes. Nonne melius esset
nocentes quosdam impunitos remanere quam
punire innocentes. Iuste quidem potest alii
quando malicia tolerari innocetia puniri
nunquam. Puniantur autem parochiani dum
conversatio curatores eis interdicit dum scri-
pulis gravissimis conscientiarum inderantur.

Sed diceret aliquis peccata igitur vis re-
manere impunita. Sic absque freno pene
conruet omnes in flagitia. sic omnes ecclesiasti-

ced discipline rigor abscedet. **A**bsit ut hoc
velim. laudo medicinam sed non eam quae vul-
nus augeat aut vitam tollat. fiat a radice mor-
bi curatio. non eligantur ad sacerdotium incor-
rigibiles. non indisciplinabiles. alioquin si
ibi deputent prelati quae tales elegerunt. Et si
tales deum quotidie in suis preceptis tam im-
pudenter continentur quid mirandum aut
vindictam si leges humanas et statuta ni-
hilipendunt quas etiam vident a suis laicis non
servari. cum tamen recte sic opinantes
quod maior est ratio tolerandi sacerdotes for-
nicarios nec rigor em tale servandi sicut ab
initio quod ad modum ante tempora gregorii non
maiori rigore hec ut alii dicunt disciplina te-
nebantur. Hinc videtur ad quedam dicta sancto-
rum ut thome et aliorum peccare eos dicentibus
qui a fornicariis missam audiunt. nec crea-
sare eos propter negligentiam prelatorum. Tunc
enim vel vigeant amplius timor dei et disci-
plina christiane religionis ita ut possit lei-
viter talis lex exequi vel in experti forte erant
ibi doctores quam generale et quod radicatum sit
malum et quod deteriora flagitia circa viros
aut filias parochianorum et abominaciones
horrende in alijs puenirent apud multas
parochias rebus stantibus ut stant si quere-
rent per tales censuras arceri. Scandalum
certe magnum est apud parochianos cura
si ad concubinam ingressus sed longe deterius
si erga parochianas suas non servauerit ca-
stitatem multos itaque compertus est ex san-
ctis doctoribus fuisse quos in experientia
temporum sefellit et locuti sunt non quod fie-
ri posset aut expediret sed quid stricta iu-
ris divini vel humani regula faciendum
esse diceret. **V**iduum ad experientiam dif-
ficultatum et temporum et hominum incor-
rigibilitatem veniunt mutant plerumque
sententiam dicentes quod nisi talia mala sunt
que aguntur a subditis tolerare tamen ma-
gis illa expedit quam cum periculo deteriori
ea velle ad vnguem rescare. **Q**uo circa
peccatum mediocriter quod ex religiose solitari-
is quod dum vitam attendunt platorum dum subditorum
effrenata malicia invenit presertim murmurant
et morum inaudita parte ipsi condemnationum
ferunt sententias in absentes eos quoque
rodunt et devorant non advertentes. si in experti-
rez quam difficile et frequenter impossibile sit
omnia ad normam equam flectere. **U**tinam hi saepe

rē / r sup seipos oculū retorq̄ntes / intellige
 rēt q̄r lites amaras / q̄r defectus culpabiles
 tolerare cogit q̄libet in seipō / nec sufficit ta
 li sollicitudine / se vnū sufficere emēdare. Ip
 si vniq̄ p̄n̄ alios arguerēt / q̄ beluā tot capi
 tū / vnā loq̄r diocesim aut regnū / n̄ p̄ oia re
 gulatam h̄nt / r p̄fecto iuxta comici sn̄iam.
Sibmōi essent in loco. s. platoz / alit̄ sen
 tirēt / aliter iudicarēt. **N**ec dicim̄ nō ad
 excusationē inertie d̄nabilis quozūdā sū
 perioz / destruentiū pessimis exēplis viuē
 di r moribz factiq̄ reprobissimis vitā sub
 ditoz / s̄ vt boni q̄s̄ in multis deficiāt / n̄
 acerbi / iusto mordeāt. **Q**uarta p̄positio
Expediēs videt̄ institutio / aut iā institu
 toz talis interpretatio / vt sol̄ excōicat̄ aut
 suspensus a iudice / r nō a solo iure / strabe
 ret irregularitātē / immiscendo se sacris / et
 talis solus iudicialiter cōdemnat̄ a p̄tate
 absoluēdi in foro / scie spoliatus censeret̄.
Primū iō dicimus qz nō statim aduer
 nit aliq̄s se excōicationē a iure de facto latā
 contraxisse q̄ si in tali nescientia immiscue
 rit se sacris aut alioz / sortio se iūxerit / du
 rum videretur talem esse irregularem / r ta
 li irregularitate a qua solus papa possz ab
 soluere. hinc / contemptus apud multos / aut
 scrupuli vari / r picula maiora q̄ dici p̄nt
 oriuntur. **D**e excōicatione minori quo
 ad irregularitatem non contrahendam ē
 expressa decretalis. **S**imiliter de suspen
 sione pater / quoniam oppositum non est
 expressum i iure. **P**ene autē nequaq̄s am
 plian de sunt. **C**irca quod mirantur aliqui
 quō decretalem illaz. **C**um medicinalis.
 quidam retorquent ad probandum qz om
 nis suspensus a iure sit irregularis. si se sa
 cris immisceat. quoniā ibi fit fmo de vna
 tantummodo specie suspēisionis / r in casu
 certo. **A**lia autem decretalis ab eisdem al
 legata loquit̄ de suspensis ab homine.
Secundā partem propositionis idcirco
 posuimus / quoniam si oppositum tenea
 tur attentis rebus vt turbate sunt in eccle
 sia. tota fere christianitas fraudata est. be
 neficio confessionis sacramentalis / **Q**uod
 sic ostendimus. **S**i omnis excōmunicat̄
 a iure. aut suspensus aut irregularis / per
 dit potestatem absoluēdi sacramentaliter
 quia perdit vt dicunt iuriste. iurisdictionē
 omnem in alios. talis in foro / scientiēne
 quaz̄ absoluit. **S**ed maxima pars eozū
 q̄ p̄fessiones audiunt / incidit sepe in suspē

sionem aut irregularitatem r excōmunica
 tionem r hoc vel participādo cum suis pa
 rochianis excōmunicatis / vel tenēdo pub
 lico concubinas / vel dum sunt infamati vi
 tio aliquo publico vel simoniaci vel mer
 catores publici / vel ex alijs centum radici
 bus. taz apud religiosos q̄ alios / formida
 bunt igitur semper subditi / an fuerint rite
 r vere sacramentaliter absoluti / r hoc ratio
 nabiliter in tanta sententia r multiplicata
 te. **N**oc autem asserere q̄tum sit periculuz
 r scandalū prelati viderit r iuriste. **P**ro
 hac parte secunda propositionis facit de
 cretalis que monet vt in necessarijs subdi
 ti cōmunicent cum curato suo / qui tamen
 quandoq̄ suspensus est / vt pote cum forni
 catio publico. **C**onstat autem qz confessio
 est necessaria. **S**i vero non potest absol
 uere sacerdos excommunicatus a iure aut
 suspensus. fit illusio talibus subditis quo
 niaz nec sacramentaliter absoluentur / nec
 finaliter aliud reportant q̄ scrupulos / duz
 postmodum audiunt sacerdotes suos po
 testate absoluēdi caruisse. **Q**uinta pro
 positio. **E**xpediēs videretur vt nulla sen
 tentia excōicationis ferret̄ nisi p̄ cōtumacia
 facta i rebz pure spūalibz / r vbi trāsgressio
 h̄git māifeste in dissipatiōē fidei r sue lib
 tatis / sicut est de hereticis r scismaticis / eo
 ruz fautoribz / sicut de interdicto dicerem̄.
Excoīcatio siquidē bacul̄ ē pure spiritua
 lis. p̄pterea nō videret̄ rōnabiliter assumē
 da ad p̄tationē rex / tpaliū / r q̄i p̄phanarū
 qm̄ res tpales nō debent / seruari vel repe
 ti cū maiori dērimēto eoz a q̄bus repetū
 tur / q̄ sit vtilitas pueniēs apud repetētes
Sed excōicatio maius dānū infert / q̄ sit
 vtilitas alia tpalis. **P**reterea nō dz eccle
 graui⁹ punire delinq̄ntes ciuilit̄ / q̄ secu
 laris ptas. **O**ppositū n̄ fit dū p̄pt̄ ptuma
 ciā cadentē in cā rex / tpaliū / iudex ecclesiasti
 cus incarcerat r ligat a ias q̄uissimis excōi
 catōis vincul̄. **I**udex vō secular̄ sola cor
 poz detētiōē p̄tētus ē. **R**ursus n̄ ē vsqueq̄
 qz certū an ius diuinū p̄cesserit p̄lat̄ iuris
 dictionis / tpalē imediate / aut saltē ei⁹ exercitiū
 sic ep̄s illd̄ a se abdicauit. aut si h̄ constare
 potest remaneret tamen incertum si iuris
 dictionem secularem ex consuetudine vel
 dono principū cōcessam / sibipossit eccle
 iurisdictionis suā pure spirituale exercere / p
 seq̄ / r defendere. **S**ic h̄z eccle iurisdictiones
 tpales / beat̄ ip̄a r carceres / r alios coercēdi

De vita spirituali anime.

modos etiam corporales, que coertio corporalis licet apud grosse intelligentes et carnales austerior indicaretur, quod in fidei mente prospiciens / negauerit excoicationes penam longe deteriores excellere / immo secundum dicta sanctorum morte corporali deteriores existere. **S**i autem non per qualibet contumacia infligitur mors apud principes seculares / que est ista ecclesia / scilicet libertatis mansuetudo / ut passim pro similibus aut minoribus culpis spiritualibus inferat mortem. **Q**uod si dixerim ista non ad detrahendum factis prelatorum / sed ut occasio prestetur maturius in hac re statuendi et tollendi tot vexationes incredibiles / quas pauperibus laborantibus / promotores curiarum et alij quidam his baculis fultim prestant in contemptum dei, damnationem prelatorum, et ecclesiasticam iurisdictionis irrisione. **A**mplius ista non sunt ad determinandum que dicimus / in his positionibus / presertim ubi textus iurium palam repugnare videntur. **S**ed data voluntas esse occasionem studendi iura illa et mitiori interpretatione ea diiudicandi / que faciat quidam ad pauca aspicientes, et que defacili enunciat prelatorum illaqueatione, illiberatione et damnatione. **S**exta propositio. **E**xpedientius est in multis defectibus illos vel tolerare / vel ad bonum finem ordinare / que per fulminationes sententiarum et condemnationum, aut per predicationes rigorosas eos conari funditus extirpare. **R**atio patet ex premissis, vnde procedentia facta sanctorum nos docet / que multa que male fieri videbant et nequibant corrigere / vel tollerabant / vel ad aliquem finem bonum ordinabant. **S**ic ydolatriam superstitio facta in februario / ob honorem februae / transit in honorem virginis matris. **S**ic honor augusti cesari prestatus / in honorem Petri est conuersus. **S**ic pantheon templum omnium ydolorum / vertit papa in ecclesiam omnium sanctorum. **F**orte tali arte possit encenia que prima die anni mittunt homines / ad bonum finem trahi. **S**ic natiuitatis sue celebratio apud quosdam principes christiana / nos / ad gaudium de suo baptismo possit retorqueri. **N**ec ei agere facilius est / que corrumpit consuetudinis pertinaciter obniti velle. **H**oc modo docendi sunt omnes habere oculum simplicem oculum intentionis rectum quo habito merebunt in multis / ubi alias graui se delicto constringeret. **E**xemplum gratia de celebrantibus missam sumpta pecunia, de euntibus ad horas canonicas in ecclesiis / et ad obitus spe distributionum, de dantibus

et accipientibus curas et beneficia ad censum annuum, de recipiendis pecuniis in collatione ordinum, de predicantibus per mercedem, de que rentibus placere in suis actibus et sermonibus publicis et artificialiter ob hoc ordinatis, de habentibus plura beneficia / et similibus / in quibus peccat multi ob defectum doctrine / et reformationis sue intentionis / quibus alioquin merces deberet. **T**angamus hic ad extremum proficiorie modum reformationis aliqua ex premissis. **S**i quis celebrat missam aut aliud quodcumque opus spirituale pagum / unde sperat mercedem temporalem, **C**onstituatur ipse sibi mercedem illam non tanquam precium spiritualis illius operis. **N**on enim esset equa commutatio. **S**ed accipiatur illud temporale per sustentationem ministri. **N**on debet itaque quisquam suis stipendijs militare. **E**t que altario seruit sic dicit apostolus / de altario viuere debet, hoc titulo que dicitur sustentatio ministri, saluatur omnis receptio moderata re temporalium per spiritualibus iuxta sententiam domini Durandi in hac materia. **N**ec autem sustentatio qualis aut quanta esse possit non cadit sub arte generaliter diffinire. **S**ed hoc loco sicut et in omni virtute / medium sumi debet, put sapiens iudicabit, attentis circumstantijs omnibus / aut put hominum iunctio diuina docebit. **Q**uam eandem sententiam dicitur alij sub alijs verbis, quod omnis res spiritualis propter temporale lucrum tanquam propter motuum minus principale / aut propter finem deo subordinatum / qui dici potest finis secundarius / licet queri diligere vel exerceri potest. **A**d hoc nimirum est illud prophete **I**ndinavi cor meum ad faciem iustificationis tuas in eternum, propter retributionem. **E**xistio neminem dubitare que possit diligere a me et exorari / ut mihi det vite sustentationem ad liberius eidem seruendum. **A**ccidit autem magis spiritualis qualis est que dei dilectio vel ad eundem oratio. **F**as habet in super alij quis exercere se vel in vna religione vel cura vel alio spirituali ope ut inde sustentetur ad vite necessaria / non quidem sistendo in hoc sed ulterius referendo in deum ut habitus naturalibus vite necessarijs / ipse deinceps liberio ri mere valeat deo militare. **D**icitur doctor nominatim dominus Anthoniodorensis, quod nullus predicare debet hoc est predicationem suam ordinare tanquam medium ad habendum vite sustentationem. **E**sset inquit hic ordo peruersus, si dignius ad indignius ordinaretur. **H**orum dicta sic accipienda sunt ubi ad illud temporale figeretur intentio principalis

et ad dei honorem ipsa nequaquam ulterius referetur. dñi aut non est finis principalis sustentatio hec ministri quesita p alijs actus spiritalibus. sed e vl' motiuū qdā. vl' finis minus principalis in alterū finē rursus ordinatus. nullū videtur hic de simoniaca perversitate piculū imminere. **E**sta sic elucidare tutius est ad serenandū cōsciētiā simplicium/et p rectificatione suarū intentionū/ q̄s tragica aut fatiricia reprehensione oēs generali simonie lepra reddere infames velle.

Hac intentione pōt teneri cura ad censum annuū/ pōt haberi respect⁹ ad lucrū distri-
butionū. Pōt in casu recipi moderata pecunia ab ordinatis sub p̄latis. si sit aliunde nimis paup. nec imminet scādalu. quoni-
am oēs decretales sup hoc confecte sunt de iure humano q̄ ad multa/ quas potest abo-
lere cōsuetudo ad oppositū/ dñi fuerit ocu-
l' simplex mō dicto. **S**ic p̄nt obtineri duo vel tria bñficia fm eoz tenuitate/ r si sine scādalo fiat. attenda p̄sone obtinētis q̄lita-
te r ip̄ius ad ecciam utilitate. **S**ic pōt im-
mo sepe debet q̄rere p̄dicator aut alijs pla-
cere hoib' in suis actib' / nō p̄pter se. s' vt vi-
dentes glorificent deū. et vt libētius moni-
ta salutis accipiant. **H**ec tñ sum nesci⁹
quin in p̄dicis sepe cadit vilis q̄stus at q̄s
symoniac⁹. vt si q̄s hēat aliunde sufficien-
ter vñ vivere possit ip̄e multiplicat sibi per-
talia opa sp̄ialia/ grādiōres diuitias super-
uacuas/ aut p̄ter necessarias. aut suam bñfi-
cioz pluralitatē cā rōnalis nō excusat.

Lectio quinta

Hoc determinatiōem solidiorem
materie/ quā tractādā suscepim⁹
sup quiditate peccati mortalis
et distinctione eius a veniali ml'
ta q̄si iam fūdāmēta iecimus. p̄scrutando
funditus qd sit lex p̄prie diuina. qd natura-
lis/ qd humana/ et de cōditōib' vtrarū q̄s
Dic est enī viuax fundus totius difficultatē
Porro iam nōnulla diuerticula quasi sup
edificātes adiecimus. **P**erscrutādū rursus
esse video/ ne nos equocatio fallat. et vt edi-
ficij nostra structura certius surgat. si forte
sit aliq̄ lex diuina q̄ nō sit obligatoria. **H**az
de obligatoria p̄mo dūtaxat habitus est:

Vidēt nemp̄ lex diuina totidē modis dici
q̄t modis diuina volūtas noīat. **D**icit aut
magister in p̄mo sniaz. q̄ q̄nq̄ sunt dei vo-
lūtares/ sumēdo signū p̄ signato. **E**t be s b

hoc metro complete sunt. **P**recipit r p̄hibet. p̄mittit consulit. implet. **D**e volūta-
te p̄ceptina r p̄hibitua multa iam dixim⁹.
De p̄missione vero memini me alio loco
distinguisse. q̄ aliq̄ d̄r p̄mittere deus. **P**rio
q̄ nō vult p̄hibere/ aut p̄cipe opposituz/ s'
mō p̄misit libellū repudiij/ r r̄p̄oz pluralita-
tem in antiq̄ lege. **S**cō mō p̄mittit quia
nō punit pena temporali. hoc mō p̄mittit
mala fieri q̄ nō punit in iniust'. **D**einde
tertio aliq̄ p̄mittere dicit. nō q̄ nō punit.
sed q̄ nō impedit ea fieri cū id vtiq̄ possit
quāq̄ hoc iustissime faciat eliciēdo ex his
malis bona/ fm potentissimam sapiam su-
am attingentem a fine vsq̄ ad finem forti-
et p̄ inscrutabilem abyssum iudicioz suo-
rū. **D**eniq̄ quarto potest aliq̄ p̄mitti/ nō
q̄ iudicetur faciēdū/ aut q̄ nō denūciatur
p̄ leges et statuta puniendū. sed q̄ de facto
nō exequūtur leges punitiue contra delin-
quentes tales/ ne deteriorē exitū res habe-
at. **H**oc mō tolerant q̄nq̄ heretici/ r scisma-
tici/ r ali' inter xp̄ianos dñi scissura deterior
ex eozūdem exterminatione verisimil' timere
tur. **D**e hac igit' lege p̄missiua. silr et de im-
pletua q̄ d̄r esse efficac' opatio dei. r q̄ non
est de p̄se obligatiua intm̄ dēa sint. **S**u-
pest dicere de cōsilio q̄ lex appellat' nō q̄ li-
get ad obseruatōem sui/ eam q̄ppe deserēs
penam nō incurrit. **I**mpletio tñ eius p̄mi-
um meretur r coronam. **E**am p̄terea leges
cōsilioz diuinoz. nihilipendere velut in s'
utilem et tanq̄ obseruatores eoz. nō inde
p̄fectiores fiant improbare/ damnationez
nō euadit. **H**ec lex potissimū respicit tertiā
vitam/ quā esse posuimus confirmationis
stabilite/ aut eoz q̄ tali vite iamiam q̄s a p̄p̄-
rimant vt sunt viatores p̄fecti. **H**ec sum-
matim memorata sint ex eis que de quintu-
plici signo volūtatē diuine/ q̄ est lex p̄ma
doctores tradiderūt. **A**uero legem alte-
ram si sup addiderimus mediā inter cōsili-
um r p̄ceptum/ que monitio/ vel mādatuz/
vel ordinatio/ aut alio noīe absq̄ p̄trouer-
sia noīetur/ forte videbimur p̄tinus trans-
gredi terminos q̄s posuerunt p̄res nostri/
sed nō ita est. consona bimus potius eozuz
traditionib'. et eas aptius intuebimur. **A**p-
parētes quoq̄ cōtrouersias inter ip̄os/ de
peccato veniali r mortali/ nos faciliōri ne-
tu in vnū cōpingemus. **L**oquūtur ita-
q̄ nonnulli sc̄toz. de peccato veniali tanq̄
sit. cōtra p̄ceptū diuinū vt **Bern. in libello**

De vita spūali anime.

suo de pcepto et dispensatiōe. et **Banden.** idem ponit ex autoritate. **Aug.** in suo qd̄ libet. iij. q. xxi. **Alioz** est opinio cōtra r̄ia vt **Thome** et cōis schole dicētū veniale nō eē cōtra sed p̄ter pceptū. **Primi** facilius et expeditius loqui vidētur / ponentes quodlibet peccatū esse cōtra pceptum. qm̄ pfunda cōsideratio repit nihil esse peccatū nisi qz phibitū. **Pruricātes** reputant oēs peccatores terre. in q̄t p̄pha. **Prohibitiū** dico. vel lege diuina immediate v̄l naturali aut humana / voce scripto vel mente. **Ham** nō hñtes legem ipi sibi sunt lex. **Ad Roman.** **Præterea** frequēs vsus est in omni lege / **Ius** in antiq̄. ius in noua. ius in religionibz et vniuersitatibz / vt multa statuatur sub noie pcepti / et voti / et iuramēti / et cōminationis eterne mortis / quoqz aliq̄ omittit tere vel opposita facere nō facit hoīem reū peccati mortalis. **Hōne** data erat antiqua lex iudeis in pceptū / p̄spiciū est hoc. **Deuter.** viij. et viij. **Et addūtur** maledictiōes. ca. xxvi. **Idē** **Diere.** xi. **Dabēt** insup **Deuter.** xxvi. quō ipi p̄fitebant̄ anno quolibz totā legē. **Deniqz** positū est **Josue.** xxiiij. q̄ liter ppl̄s iudeoz exp̄ssa voce seipm̄ obligauerit ad oīa faciēda q̄ dñs mādaauerat. **At** tñ q̄s diceret eos in omni transgressiōe cui iussibet cōtenti in illa lege mortaliter deliſi quisse. **Agebant** nihilominus vt videt̄ cōtra pceptū et votū et p̄fessionem maledictiōis interminatione vallatam. **Pceptū** vtiqz habebant sicut et nos nō mētiri. multa tamen esse mēdacia sola venialia nullus negat. **Silem** facit rōem **Bern.** libello p̄dco de eis que in euāgelio cōtenta sunt vt q̄ ir̄ sit irascēdū fratri. non grauauda corda crapula et ebrietate et curis huius seculi. nō dicendū verbis ociosum / neqz iurandū et silia quoqz actus crebro veniales sunt. **Ita** i statutis religionū q̄tūcunqz iuramēto aut voto firmatis. **Qd̄** vt manifestius fiat accipiamus aliquē q̄ iuramēto aut voto vt sepe fit se astrictis. **Sit** ita q̄ fideliter et diligenter adimplebit opus iniūctū. aut q̄ in oibz suo tali sup̄iori honorē seruabit. **Null** arbitroz audebit cōdemnare istū sic iurantes p̄ quacūqz negligentia aut irreuerentia ad mortale delictū. cū possit intercidere negligentia et irreuerentia. nūc ex ignorantia ali quātulū crassa et supina. nunc ex impotentia et infirmitate. aut absqz cōsensu perfecto aut qz transgressio talis nō est notabilis dā

ni seu cōtemptus apud eos q̄bus ip̄e fideliter seruire et q̄s honorare iurauit. **At** ois negligentia cōtrariatur p̄mo iuramēto. et irreuerentia sc̄do. nisi q̄s glosauerit iuramentum hec put infra docebitur. **Quid** dicemus ad hec. **Aliquid** est spūs dissensionis in cordibz sc̄toz dei / vt qd̄ vnus approbat aliud damnet. **Studeamus** q̄ cōtrouersiam hāc verbale / qz de refatis constat et cōuenit ad cōcordiam adducere. **Ita** em̄ agere hic et alibi modestius et salubrius subtilius q̄ est / q̄s vni parti vel alteri tam p̄uaciter inniti / q̄ altera cōdemnet. **Intolerabile** q̄dem est cōfestim existimare de sanctis sapiētibz / et tanta sedulitate veritatē scrutantibz. eos in rebo nō vsquequaqz difficultibz dissonis assertionibz errauisse. **Dos** cōtrouersie nodos facilius enodare poterim? si aliquā p̄us dederimus similitudinem ex visibilibz / p̄quā q̄si p̄ scalam ad inuisibilia cōscendamus. **Compem** q̄ peccatū ad mortū et vitam spūalem ad corpalem / vt ab initio fecimus / et reperamus dicētes. q̄ vita anime q̄duplex est sc̄z nature / gratie / actio / nis meritorie / et confirmationis stabilitate. **fm** h̄ ponuntur aliquę p̄positiones. p̄mo de peccato / deinde de merito. **Prima** p̄positio. **Peccatū** mortale et veniale nō sunt cōtra vitā p̄mā / sic q̄ eam p̄sus enecent. **Dec** enī vita cōsistit in bona dispositione naturaliu / vt sunt viuax ingeniu / tenax memoria / et silia. aut in donis gratuitis nō in gratū faciētibus / vt sunt sciētia multiplex / et habituatiōes q̄dam bone ad virtutes solum morales. **Dec** vero et si ledant quōqz peccatū / nō tñ ea funditus expelli necesse est. alioquin nullus in peccato mortali viuere vita nature p̄dicta. **Sc̄da** p̄positio. **Solum** peccatū mortale est cōtra vitā sc̄dā / tāqz sibi oīno incōpassibilem. **Cū** enī vita anime spūalis p̄rie dicta sit ip̄e spūs sanctus / nō quidē formaliter sed intima q̄dā vniōe et illapsu viuifico / nob̄ inexplicabili. **Dec** vita tamdiu et nō vltra est in aīa / q̄ diu manet in eadē ip̄a armonia caritatis et aliorū donoz p̄ eam formatoꝝ / cui⁹ armonie spiritalis facta dissolutiōe / deus discedit ab aīa / et moritur illa morte de qua p̄pha denūciat. **Qd̄** mors peccatoꝝ pessima. **Est** igit̄ peccatū mortale q̄si vulnus letiferū aut cibus pestifer / dissolues qualitatiuā illā dispositionem cōplexionalem / in q̄ vita cōsistit. **Sed** peccatū veniale nō est nisi morbus

quidam aut vulnus citra mortem . et sicut
 ex mille vulneribus nō mortiferis/hō non
 moritur/nisi ex illoꝝ multitudine generet
 quidā morbus alius mortifer/vt sepi⁹ ob/
 tingit. Ita ex q̄cūq; venialib; peccatis vi/
 ta gratie nequaquā amittitur/licet bñ dispo/
 nant ad generatiōem mortalis videt tñ op/
 positū voluisse dñs Anthisiodoreñ. si non
 caute intelligat. Intra hanc similitudinē tali
 ter ⁊ nō aliter dicit esse veniale peccatū cō/
 tra vitam gratie/qliter morbus aliq; citra
 mortem/vel languor febrilis tertian⁹/aut
 leue vulnus dicit esse cōtra vitā in corpore.

Tertia propositio. - Actus peccati veni/
 alis rōnabiliter pōt dici cōtrarius vite ter/
 tie que est actionis meritoꝝ. quā vitā ap/
 pellamus vitam scōdam gratie/sicut opatio
 viuētis sua vocat ab Aresto. vita secunda
 Actus itaq; peccati venialis nō cōparitur
 scū in eadē aia/et p eodē tpe/actionem meri/
 toriam a vita grē pcedentem. Nūquid nō
 impossibile est simul eandē aiam agere li/
 bere ex gratia et nō ex gratia? Sic idē ac/
 tū nō pōt esse meritoꝝ ⁊ venialis. nec eadē
 anima sil agere meritoꝝ ⁊ venialiter deme/
 reri. Hanc intētiōem sicut opinor habent
 doctores qui dicūt peccatū veniale nō esse
 cōtra caritatē sed cōtra caritatis feruorem
 appellātes feruorē actionem ex caritate veni/
 entem/q̄ quidē actio p tunc impedit dū ac/
 tio venialis cōmittit. Exinde pꝛꝛ deductō
 qualiter pctm veniale fugibile est cū impe/
 diat opus actionis meritoꝝ/q̄ in magnū
 cederet augmētū glē. Sic forte rōnabiliter
 diceremus morbos aliq; magis esse cōtra
 vitā aialis scōdam q̄ pma/licet in vita pma
 spūali hec sit dissimilitudo ad corpalem/q̄ to/
 ta ⁊ subito pdif vel integra retinet/ nisi q̄s
 diceret q̄ armonia vite spūalis que est cari/
 tas nō parū stabilitur p alias dispositiōes
 virtutū qlitatuas/q̄b; debilitatis aut pdi/
 tis. caritatē leuius expelli cōsequēs est Si
 gnanter sō locuti sumus de actib; peccato
 rū venialis ⁊ mortalis/qm̄ habitus dci bñ
 stant cū actib; oppositis/vt habitus auari/
 cie cum actu gratie. **Quarta propositio.**
 Actus et habitus peccati cuiuslibet repu/
 gnat q̄te vite/que est vita cōfirmatiōis sta/
 bilite/psertim in p̄ria/qm̄ in via forte pōt
 esse cōfirmatio aliq; compatiēs veniale.

Nūc ad ppositū sicut habemus in pcepto /
 aut nō in pcepto/h̄re vitas predictas. Ita
 peccatū veniale affirmabit aut negabitur

esse cōtra pceptum. Propterea sicut sola vi/
 ta gratie gratū faciētis cadit sub pcepto sic
 q̄ habita ea seruat homo legē totā/ ⁊ ea nō
 habita nō pfecte custodit eā. Ita peccatus
 solū mortale/dicit isto mō cōtrariari pcepe/
 pro/ Ecce q̄ pacto diuersis respectib; veni/
 ale dicit vel negat esse pcepto cōtrariū. quozū
 respectū illi istū/aliq; ex doctorib; aliū ha/
 buerunt. **Quinta propositio.** - Nullum
 meritū vite eterne pcedit a sola vita pma.
 Rō in p̄mptu est/qz talis vita nō includit
 caritatem q̄ est radix meriti. Demeritū vi/
 te eterne sicut pcedere pōt a vita pma/et si
 militer meritū boni t̄p̄alis/sic vita altera/
 grē scz nullū demeritū vite eterne. licet be/
 ne meritū ⁊ demeritū boni solius t̄p̄alis cō/
 paritur. **Declaremus ea in q̄b; pōt esse**
 ambiguitas et dicamus/q̄ in puravita na/
 ture q̄lem diximus. possibile est hominez
 eterne mortis esse reū. et tñ boni alicui⁹ tē/
 poralis facit eū deus gratis p̄cipem de cō/
 gruo/pp̄ter quandā adeq̄tiōem operū suo/
 rum bonoz de genere ad bonū aliq̄d t̄p̄a/
 le. Quānis enī peccator indignus sit etiaz
 pane quo vescitur/dicēte Aug⁹. et hoc dicit
 goze seuere iusticie. Tñ iusticia dei mise/
 cordie tāte cōiuncta est/vt nō sinat bonū eti/
 am de genere absq; decore remuneratiōis
 saltē transitorie. **Tererū nihil impedit q̄n**
 homo viuens vita grē/q̄q; bonos actus
 pducat/nō ex vita scōda grē/nō ex caritate.
 sed ex sola vita pma scz nature. q̄ casu mere/
 tur homo iustus nō minus q̄ iniust⁹/non
 tamen vsq; ad meritū beatitudinis eterne.
 qz nō est suus actus a vita grē radicalr eli/
 citus. meret q̄ solū bonū t̄p̄ale. Reliq; parēt
 intueti. **Hic p̄terea dicēdū videretur de**
 merito solius boni t̄p̄alis quo ad vitam se/
 cūdam/que est actionis meritoꝝ sicut de
 peccato veniali diximus/q̄ vicz eodē mo/
 mēto t̄p̄is nō se p̄pariūtur. nō de p̄ se ex ma/
 licia actus. sed de p̄ accidēs et impfectione
 eius. qm̄ agere simul ex grā nō cōtingit ex
 sola vita nature. **His itaq; determinat**
 p similitudinem aiaduere possumus. quid
 sit peccatū mortale. qd veniale. qd meritū
 et demeritū aut boni eterne. aut solius t̄p̄a/
 lis. **His itaq; actus libere elicitus aut dis/
 soluit p̄ncipalem armoniam in q̄ consistit**
 vera aie vita q̄ deus est. et sic est mortalis ⁊
 demeritoꝝ vite eterne. aut impedit ran/
 tūmō de p̄ se vitam scōdam grē. que dicit ac/
 tio meritoꝝ. aut vitam nature turbat ob

De vita spūali anime.

scurat/et sic est peccatum veniale/et demeritoriuū boni t̄pal/dixi de p se cā dicta. **S**iliter omnis actus libere elicitus si fiat ex vita gratie/est meritorius vite eterne. **S**i fiat ex sola vita nature cū circūstātijs eandē vitam cōcernētibz/est meritorius boni solius t̄palis. et sepe de cōgruo ad vitam grē p̄disponit. **P**lacet iterū alias similitudines sub maiori cōpendio stringere. dicit p̄pha de deo. qz ipe est dñs deus noster/nos autē pplus eius. Est igitur q̄dam policia inter deuz et nos sicut inter dominū et subditos. **V**idemus autem in omni policia leges institutas esse tanq̄ conseruatrices vite civilis subditoꝝ inter se et ad dñm. **I**staz legū in policia humana q̄ exemplata est a diuina/aliq̄ ferunt sub pena mortis. idē capitales ac mortales noiant. **A**lie sub minori pena q̄ nō est exterminatiua/et pena civilis/has vero leges oēs vocatus cōis edicta. et p̄cepta et iussa/scuphibitiōes. p̄terea p̄nter hūc dicere sic loquētes qz ois trāsgrediens aliq̄ legū p̄dictaz peccat in legē et cōtra legē p̄ncipis. hic d̄dē capitaliter. hic solum civiliter. **E**cce quō pōt etiā peccatū veniale in policia spūali dici cōtra legē fieri p̄hibētē illud nō sub pena mortis sed alia mitiori. **A**lia compatio eēt tertia. amici ad amicū. patris ad filiū. sponsi ad sponsā utrobiz enī repire est q̄dam vincula amicitie q̄ est vita civilis inter eos. **O**ffensarū vero q̄dam sunt dissoluētes amicitia. q̄daz dūtaxat illā turbant et ledūt. dum quandaz indignatiōem adducūt. nō t̄m vsqz ad odiū. **P**rimē offensaz carēt venia q̄si sint mortales. alie non t̄c. **Q**uarta similitudo ponetur de arboze mala respectu fructuū mortiferoꝝ q̄ a radice cupiditatis nō nisi p̄ truncū cōsensus liberi generātur. **P**nt itaqz gigni alia q̄dā spuria vitulamina/et inutiles plātule/ut fit in p̄dicta radice. nō t̄m p̄ncipalem truncū. sed velut a latere. **F**ructus illi sunt pctā mortalia. plātule vero ille sunt actus veniales. **A**tuero q̄sdā intueor q̄bus nō satisfactū est p̄ has similitudines d̄ peccati mortalis et venialis distinctione. aut qz nōdum elucet in q̄dunt ex p̄dictis sub regula generali de actu qlibet q̄n erit mortalis et q̄n venialis. sed est incertitudo qualis p̄sus/aut qz a posteriori magis q̄ a priori differētia bec assumpta est. **A**d bec r̄ndem dicētes. p̄mo qz petētes h̄mōi reglāz generalem facientē p̄ncipaliter et infallibiliter sci-

rede quolibet actu si est mortalis aut venialis. similiter petat ac si quereret a medico doceri se vno vbo regule generalis de oibz morbis et venenis et abis et vulneribz quādo et q̄n nō mortem inferent. **C**erte vt ad singulares circūstantias et ad p̄ncipalia legis p̄cepta diligens n̄ra cōsideratio descendat/optet. **Q**uibz p̄pensis loquendū est vt sapiēs iudicabit. **I**dem cib. exempli grā: nōne queso pōt vni mortē certā/alteri egritudine leuē inducere? **V**ide qz venenū fortissimū mortis inductiuū/ipi cōpositores tyriace ad mortis euasiōem cōficiūt. **P**orro igitur diuersi boibz imo eīdē homini varijs t̄pibz/q̄s nesciat eīdem cibū nūc salutiferū fieri nūc mortem celeriter operari. **Q**uid igit in quibus sup his cognoscēdis doctrina p̄derit? **D**ultū p̄ oēm modū Nam regule generales fundamentali tradite. dū ad p̄ncipalia ventū est. oīdunt qd de singularibz iudicandū est. **S**ingularia quippe ad regulas illas vles resolvere cōuenit/quo facto veritas elucescet. **C**arens autē noticia h̄mōi regularū vlim q̄n precor ipe poteris his resolutōibz vti? **Q**ū mensurabit ad regulas q̄ reglās nō h̄z? **P**roderit t̄m nec negamus circa spēs pctōꝝ regulas apponere/qliter in vulgari iam fecim⁹ et examinatus in latino tradere si deus annuerit pponimus. **C**eterū altera nos obiectio fortius p̄mit/duz q̄rit vt a priori inter mortale et veniale secernam⁹. **B**eat⁹ Bern. in loco p̄allegato de p̄re. et disp. n̄m vt p̄p̄ma facie appareret dubitatiōem banc absoluerē/p̄ hoc qz omne pctm̄ quod fit ex cōtemptu est mortale/si fiat autē etiam contra p̄ceptū aliq̄s actus et nō ex cōtemptu venialis reputatur. **Q**uā distinctionē vt ego melius intelligere/cōsului sūmaz dñi **A**nti fiodorenensis vbi loquitur de cōtemptu/videt qz cōtemptus est app̄ciari rem minus iusto. **A**lio mō est rem negligere et de ea nō curare vt dū peccās habet circūstātijs retrahentes/sed eas nō curat aduertere/ claudit quoqz oculū quodā mō et vertit tergum ad eas. **T**ertio mō est irasci rei tanq̄ vili et eā asp̄nari. **P**rimū malū/ scdm̄ peius. tertius pessimū. **D**icam⁹ ergo/ qz in omni peccato etiā veniali cōmittat cōtemptus dei. p̄mo mō vere interpretatiue. scdm̄ cōtemptus in teruenire pōt tam in mortali q̄ in solo veniali. tertius cōtemptus circa deū p̄cipientem/et erga plātū suū in q̄tū plātus est non

nō videt vnq̄ fieri cū deliberatione p̄pleta
 absq̄ peccato mortali / hoc vocat̄ pp̄rie cō
 tempus. **N**ihilominus aduertendū est
 diligēter q̄ refert plurimū dicere aliqd̄ fie
 ri ex cōtemp̄tu / et aliqd̄ esse cū cōtemp̄tu. si
 cur refert fieri aliqd̄ ignorāter / et aliqd̄ ex ig
 norātia. Dicit̄ q̄ppe aliqd̄ fieri ex cōtemp̄
 tu / q̄m̄ cōtemp̄t̄ est p̄ncipalis cā talis actio
 nis sic q̄ illo nō exite nō fieret actio. Ita
 q̄s opat̄ ex ignorātia q̄m̄ illa nō exite / nul
 lo mō fieret id qd̄ fit. Provenit aut̄ act̄ nō
 nunq̄m cū cōtemp̄tu vere vel interpretative.
 nō tū ex cōtemp̄tu / qz cōtemp̄tus nō est in
 causa / sed vel infirmitas / aut debilitas / aut
 ignorātia / aut affectio alia viciosa / et libino
 sa q̄ dñaf. Sicut peccat aliqd̄ q̄m̄ q̄ ignorā
 ter ita tū q̄ nō min⁹ oparet̄ qd̄ opat̄ si illud
 cognosceret. Propterea palā est tūc igno
 rantia nō esse cām agētem sed circūstantez
 quemadmodū p̄tingit in subditis q̄ dicūt
 se scādalisari de factis sup̄iorz / q̄s tū ab ac
 tionibz malis nō cōpesceret scādali cessatō
 et platorz vita bona / sed ita sibi blādūtur
 et sup̄ alios q̄runt excusatiōes in peccatis.
Et his oibz nō videt̄ regula general̄ pos
 se sumi de distinctione inter mortales / veni
 ale penes hoc qd̄ est eē vel nō esse ex cōtem
 ptu / q̄m̄ si capiat̄ contēptus p̄mo mō / non
 est necesse oēm actū factū ex contēptu esse
 mortale / dū scz deus vel platus app̄ciat̄ mi
 nus iusto solū venialiter / et ex contēptu tali
 mēt̄ur aliqd̄ aut ociose iocat̄ / aut lente re
 sistit primis motibz. **S**ilr ex scdo contem
 ptu pōt euenire q̄uis nō ita leuiter nec fre
 quēter. Deniqz actus q̄ puenit deliberate
 deliberatiōe cōpleta ex tertio cōtemp̄tu est
 vt mihi videt̄ sp̄ mortalis. Hoc eni fit quā
 do peccās attēdit ad p̄cipiētem / et ad p̄cep
 tū eius licitū. sic de / sic platus / et p̄pter vilis
 pensiōem / et asp̄natiōem p̄cipiētis / suiqz p̄
 cepti / assurgit effrenate ad actū talē facien
 dū vel omittēdū. alioq̄n nō factur⁹ vel nō
 omitturus. hoc pp̄rie est agere ex cōtemp̄tu
 tanq̄m si dicat vt aliqd̄. ego in despectū v̄ri et
 qz sic p̄cipitis agā in oppositū. **V**ertūm nō
 omne pctm̄ mortale tali circūstātia vestit.
Et ita cōuertibiliter nō sūt idē peccat̄ mor
 taliter / et peccare ex cōtemp̄tu. silr nec pecca
 re venialiter / et peccare nō ex cōtemp̄tu.
Vellem ergo aliqd̄ posse offerre lucidi⁹
 ad illustratiōem hui⁹ materie. et forte possu
 mus nō inutiliter dicere / q̄ in q̄libet p̄cep
 to attēditur qd̄ duplex latitudo. Magna. p

ua. minor. et minima. **M**agna dicim⁹
 infra quā consistit iusticia / quales a nobis
 requirit deus / sub pena incurrēdi odiū su
 um / cū reatu mortis eterne. **E**xtra hāc lati
 tudinē nō stat rectitudo / quā q̄ transit et e
 gredit̄ agēdo vel omittēdo. ip̄e in tortuosi
 tatem peccati mortalis sp̄ elabit̄. **H**ec lati
 tudo magna est / et mediū virtutis q̄le posu
 it **A**resto. esse diuisibile tanq̄ signū ad sa
 gittam. **C**ōformiter ad hoc loq̄tur **Q**uati⁹
Est modus in rebo sunt certi deniqz fines.
Quos vltra citra qz neq̄ cōsistere rectum.
Secm̄ hāc p̄cepti acceptiōez strictissimā.
 peccatū solū mortale et nō ip̄m veniale est
 cōtra p̄ceptū. **A**liam assignabim⁹ lati
 dinē quā / et p̄cedēte strictiōzem. infra cui
 us limites cōsistit iusticia seu rectitudo / q̄
 lem exigit a nobis deus mediate vel immē
 diate / si volumus euitare / nō tūmō odiū
 suum cū reatu pene eterne fm̄ legē. sed etiā
 offensam eius q̄lemlibet / aut nō retardari
 a vita eterna. aut t̄paliter nō puniri. **E**xor
 bitatio ab hac latitudine p̄cepti constituit
 aliq̄n pctm̄ veniale tūmō. dū vicz deuiatō
 nō est tanta q̄ exeat p̄mā latitudinē nec ita
 pua q̄ maneat infra scdam. **H**oc mō q̄
 cōsiderat̄ p̄ceptū / palam habet dicere q̄ ve
 niale sit cōtra p̄ceptū / siue sit veniale ex ge
 nere. cuius. s. obiectū nō est de p̄ se notabil
 malicie / vt mēt̄iri officiose aut loq̄ ociose /
Sive sit veniale qz fit p̄tra cōditōez natu
 re p̄mitus institute / vt sunt oēs p̄mi mor
 pueniētes rōem. **S**ive sit veniale ex defcū
 plene deliberatiōis / et cōsensu vt sunt cogi
 tatiōes illecebrose non morose / aut sic eue
 nit in pueris / et infirmis / et alijs non hūitibz
 plenitudinē vsus rōis. in q̄bus ea sepe ve
 nialia sunt q̄ apud viros grādiōres merito
 criminalia dicerētur. **A**dducamus exē
 pluz vt manifestior sit terminus noster de hac
 latitudine duplici p̄cepti. **S**it istud p̄cep
 tum honora deū et p̄ntes. vide q̄ potest a
 liqd̄ nō honorare deū / et p̄ntes multiplici
 ter. **V**no mō. qz p̄tpe / et loco q̄bus honora
 di sunt / ip̄e dum cogitat de eis / spernit eos
 cōsensu pleno / et deliberato / aut sciēter cuz
 deliberatiōe p̄fecta illa tūc omittit q̄ ad ho
 nozem debitū p̄tinerent. **E**rit igitur hec la
 titudo p̄cepti sic explicabilis **H**onora deū
 et p̄ntes loco / et t̄p̄e quibz cogitabis de eis
 sic q̄ sensu p̄fecto ac deliberato eos nec ma
 lignanter in honores. nec honore suo volū
 tarie sciēter atqz notabiliter priues. **Q**uisi

De vita spūali anime

quis exierit hoc mediū virtutis/eam q̄ la-
titudinem. ille p̄fecto tenebit re^o deuiatōis
toruo se criminālis. **A**uero q̄ cōtingit a-
liter inhonorare deūz pentes vel nō bono-
rare. **E**rit rursus alia latitudo p̄cepti/sum-
pta p̄ epikeiā ex alijs circūstātijs. **P**ōr ita
q̄ inhonoratio talis p̄tingere q̄ nō erit no-
tabilis malicie in genere suo vt eēt leuis ge-
stus aut risus aut verbū aliq̄d min^o sobriū
in p̄ntia sacroꝝ dei/aut pentū suoꝝ/etiam
cū deliberatiōe z dū actualis habet ad ista
cōsideratio. **P**ōr nihilomin^o talis inhono-
ratio repiri/q̄ licz ex se sit notabilis. caret tñ
cōsensu pleno moroso z deliberato ob eta-
tem. infirmitatē. agnorātiā. surreptiōem ve
faciētes p̄mā inhonoratiōez. dū tñ absq̄
scādalo fiat alioꝝ. q̄s aunderet culpe morta-
lis arguere. **S**cōdam silr nullus opinor vt
mortalē accusabit. **I**ta in omni fere p̄cepto
repire est. **E**x hinc elicitur euidēs necessi-
tas virtutis illi^o quā **A**rest. epikeiā hoc est
interpretatiuam legū appellat. **C**uius est cō-
siderare nō nude de se p̄ceptū/sed circūstan-
tias oēs p̄riculariter ip̄m vestiētes. **E**x h
cōsequēter hētur modus cōcordādi rigore
iusticie atq̄ seueritatē discipline/cū lenitas
te mie z fauorabilis indulgētiē. **I**mo sic ne-
cesse est vt in omni actu n̄ro ad alterutrum
cātemus dño miam z iudiciū. **A**lioq̄n iu-
sticia in iniquitatē/z seueritas in crudelitātē
cōuertet. quēadmodū si q̄s puulū suū fili-
um d̄nare vellet ad carceres. q̄ puerili ira
motus m̄rēz pcussit. **I**ta de ebrioz aut fatuo
aut inaduertēte q̄s nō agnoscat hāc penaz
esse iniustissimā/quā in aliū grandeuū. so-
briū z deliberatū liceret inferre. **Q**uare cō-
cludit q̄ p̄ceptū si sub p̄ma latitudie expli-
cata cogitetur. aliter obligat q̄ sub secūda.
Et hec distinctio cōcordat doctozes in
hac materia. vtūtur enī p̄cepto fm p̄mā la-
titudinē illi q̄ dicūt veniale nō esse p̄tra p̄-
ceptū sed ip̄m cōpati. **A**lijs placet nomē p̄-
cepti ad scōdam latitudinē extēdere. cui^o res-
ctitudo p̄traria est cuiuslibet obligatiōis venia-
li. **E**t q̄z de re cōstat discōlū esse p̄trariā anī-
mositate de verbis cōtendere. **F**orte ta-
men cōfusio z hec apparēs cōtrouersia do-
ctoꝝ vitare ē ampli^o si suū cuiuslibet latitudi-
ni nomē apparem^o. vocātes p̄mā latitudi-
nem p̄ceptū z phibitiōem. **S**cōda autē lati-
tudo mādatū vel statutū vel ordinatio vel
monitiō dicere. **E**t placet nob̄ ampli^o hoc
nomē monitiō. q̄z sonat vt rō sit puigil/ vt

nec venialibz detur p̄f/ hoc ē q̄ cōsecturare
volebam^o dū imaginabamur quādā legē
mediā inter p̄ceptū z cōsiliū/ que pl^o ligat
q̄s cōsiliū/z min^o q̄s p̄ceptū/tanq̄ si dicere-
mus in omni policia illā legē dūtaxat eē p̄-
ceptū/cuius transgressio fm oēs circūstan-
tias p̄fata/extremo mortis supplicio ple-
ctenda cēset. **I**lli vero legi monitiōis nomē
appate daremus/cui^o transgressio circū-
stantijs oibz pōderatis veniā hz/aut ipalē
solū punitiōne demereret. **S**up̄est deū
ceps assignare in p̄ceptis z mādatis duas
reliq̄s latitudines. minorē z minimā. con-
formādo fmōne ad p̄missa. q̄suis nō vsq̄
quaq̄ loquēdi p̄prietas iudicio multoz ser-
uabitur. **A**t si res placet satis est. **E**t ita
q̄z tertia latitudo cōplectēs nō solū dupli-
cem pōrē rectitudinem iusticie. sed pariter
finis p̄secutiōem aut meriti rōem. hoc est/
si volumus p̄sequi finē n̄m vel meritum.
nos vt taliter agamus necesse est. **I**sto mō
actus boni sola bonitate morali z q̄ non p̄-
cedūt ex caritate q̄suis sint infra p̄mā z se-
cūdam latitudinē rectitudinis pōris. qm̄
nō sunt p̄ta mortalia aut venialia/nihilo-
minus q̄z p̄ eos neq̄ meremur neq̄ vitam
eternā cōsequimur. dici p̄nt non esse confor-
mes p̄ceptis. **H**anc latitudinē intendebat
r̄ps cū ait. **S**i vis ad vitā ingredi sua mā-
data. **I**gitur p̄ argumētū a contrario sensu
mādata non seruantur/si p̄ ea nō ingredia-
mur ad vitā/hoc ē si nō mereamur. **N**ō ali-
ter diceremus de p̄ceptis policiaz q̄ si ope-
rantes ea non attingāt finē z intētiōne p̄ci-
piētis. nō implēt p̄cepta hoc mō/q̄ strict^o
est. **S**ic nec agēs bñ solū moraliter p̄tem-
pore q̄ non astringit ad opus ex caritate q̄z
dū ad hoc obligatur iā nō bñ ageret et mo-
raliter si ex caritate opari desisteret. **D**es-
mū q̄tra latitudo oīm strictissima assignat
q̄ nō solū obseruatiōem sed obseruatiōis
etigit p̄fectionē. **H**oc mō dicere videt dñs
Estote in q̄t p̄fecti sicut et p̄r v̄r celestis p̄fe-
ctus est. **E**t si vis p̄fectus esse rē. **A**d hunc
intellectū ponebat **A**ug^o p̄ceptū de dilectō-
ne dei non posse a viatoribus hic impleri.
Tertia latitudo dici posset cōsiliū. **Q**uar-
ta p̄fectiōis cōplementū. **Q**uāobrem
vrendo noīe p̄cepti in q̄duplici hac latitu-
dine quarū vltima stat velut in indiuisibili
actus q̄libet liber nō solū mortalis aut ven-
nialis sed q̄ est bonus sola bonitate mora-
li/aut imperfectus in bonitate meritoria/

uali anime.

diceretur a pcepto deuiare nec illud imple
re. qz tamen actus boni moraliter aut imp
fecti meritorij/ licet sint quedam impfectio
nes/ deformitate tamen carent culpabili. n̄
habet vsus eos dicere esse cōtra pceptum.
Dm̄ insup pcta venialia nequa q̄ tollant
amiciciā dei/ nec inducūt nequam eternā.
vsus fuit cōior doctoz dicere ea nō cōtra.
sed pter pceptū quanc̄ alius modus loqn̄
di tolerabilis sit/ attendēdo q̄ sunt obliq̄
itates quedā/ iniusti. n̄e deformat̄es z offen
se/ tres illicite. z monitiōibz sc̄tis aduerse.

Lectio sexta.

Multa iam dixim⁹/ sed p magni
tudine z utilitate rei/ vereor ne
paucā. verūm̄ utcumq̄ iter pate
fecimus ad vltiora p̄gere vo
lentibz et valentibz. Aperuimus insup fene
stram ad videndū magis a p̄ori. distincō
nem mortalitatis a veniali. Et quidē sicut vo
luntatis diuine nulla est rō querēda p̄ior
sic de duabus offensis cur istam velit care
re veniā/ et alteri veniā p̄stare/ nō possu
mus ab alio p̄ori q̄ a voluntate diuina retū
sime iudicāre sumere rōem. Cui autē placu
erit curiosior in hoc p̄scrutatio legat b̄ra
guardinū in sūma p̄ra pelagianos. Por
ro iuxta humanam rōem z eq̄tate civilis a
pud nos policie q̄ rō z eq̄tas exemplar su
um a deo trahūt. Deducimus aliquē actuz
esse dignū mortis exterminatiue. qz de p se
est dissolutiuis amicicie legalis. aut illius
qui est suūpius ad p̄ncipē suū. aut alioruz
cū seip̄o. vel ip̄oz ad inuicem z ad p̄ncipē/
vt est crimen lese maiestatis. vt est seditio z
sc̄isma z ciuū crudelis dissipatio/ et heresi
dogmanisatio cū filibz. Dū vero talis ami
cicie legalis ordo necus q̄ solūmō turbat
paulisp/ p aliq̄ actū/ aut tenuiter impedit/
aut habet circūstantias aliq̄s excusantes.
tunc iudicio nostro illi actui sola debet ci
uilis punitio tp̄alis q̄. Sicut enī natura
abijcit a se penitus q̄ suūpius destructina
essent alia cōpescit moderaf et corrigīt. ita
corpus misticū policie refecat ex toto pres
putridas z cōtagiosa p̄nicie nocituras ali
is sanioribz. Egris vero p̄tibz. nō sū vsque
quaq̄ corruptis medef leuiozibz penarum
ferramēz atq̄ cauterijs. neq̄ pari punitio
ne vti apud eū q̄ leuibz verbis iniuria p̄ri
mo/ et q̄ occisor ip̄ius est. Ita non pmittit
recta ratio/ vt p quibusq̄ noxijs / z leui cō

stitutionum transgressione/ possit a supio
ribus statui pena mortis. q̄ro minus ipsi
possunt aut debent imponere reatū mortis
eterne ex friuolis cāis/ et ex qlibet violatio
ne cōstitutionū suarū/ quarū multas abo
leri plus haberet utilitatis q̄ nocuenti.
Dinc opinatus est vnus ex doctozibz qz p
furto simplici nō est aliq̄s morte plectēd⁹.
qm̄ dñs q̄ dedit hanc legem. Nō occides.
nō exceptit in sua lege rigoris z rationis ca
sum furti simplicis. q̄ro minus hoc i lege
mititatis. Ita fatuus esset p̄latus/ q̄ p sui
libidine aut motu capitis se putaret habe
re p̄tatem mox excōicandi aliquē. Quāuis
de p̄mo casu possit haberi ratio sufficiens
exceptionis ab hac lege. Nō occides. dum
furtum nimis et nimis inualeseret in po
licijs/ si nō tali rigore puniretur/ quemad
modū de falsis monetarijs dicit. Est enim
lex dei z nate vt auferat malū de medio nr̄i
si corpus totū misticū nimis inficere aut p
dere formido sit. Expediit opinor qz p̄ri
cularia magis erudiunt ad eadem descen
dere nō q̄dem ad omnia. hoc enim q̄s face
re speraret/ sed vel ad pauca ex q̄bz poterit
iuxta vniuersales regulas antedictas/ assu
mi de reliq̄s securiori facilitate iudicium.
Dicamus igitur qz nō omnis p̄fites le
gem euāgelicam/ et ad obseruatiōem sui se
obligans/ peccat mortaliter in omni trans
gressione cuiuscunq̄ cōtenti in eadez lege.
Hoc p̄us deducebat in antiq̄ lege/ et equa
liter est de noua. Huius rō est. qm̄ in lege
antiq̄ et noua multe sunt traditiōes/ q̄ qm̄/
q̄ p̄cepta/ q̄ q̄ mandata/ q̄ q̄ iustificatiō
nes/ q̄ q̄ leges diuine noiantur. quarū tū
alique sunt p̄cepta stricto noie fm̄ p̄mā la
titudinem. Alie sunt monitiones bone/ iux
ta secūdā latitudinem. Alie sunt cōsilia
Alie cōsumata iusticia. Nō est autem par
transgressio in p̄mis et in tribz reliquis.
Nō siq̄s dicere voluerit qz p̄fites xp̄ianā
religionē in baptismo/ et ad eius obseruati
onem semet astringens/ non intendit se ob
ligare nisi ad illa q̄ cadūt sub p̄cepto p̄prie
dicto Reliqua vero obseruabit put madāf
monitiōes. s. vt mōitiōes p̄silia vt p̄silia/ z
ita de p̄sumata iusticia. Talis itaq̄ sic lo
quens/ cōuenit in re nobiscū. Nō enim ali
ud dicimus intelligendū fuisse apud anti
quos iudeos/ dum sub voto z p̄fessione et
anathematisatione iurabant exp̄sse et pub
lice se omnia obseruatuos/ q̄ lex madabat

De vita spūali anime.

hoc est que legislator deus mandare et qualiter mandare volebat. Quis enim tūc vel modo posset absque manifesta temeritate iurare quod nunquam peccaret venialiter. quod a nullo consilio euangelico recederet. quod perfectus in omnibus iusticiam sequeretur. Non minor esset temeritas omnia accipere pro preceptis predictis que lex euangelica continet et que professi sumus. Sic enim omnis ebrietas. omnis crapula. omnis cura seculi. omne verbum ociosum. omne mendacium. omnis vana gloriatio. et sollicitudo pro temporalibus et talia sine numero fieri non possent absque periurio et peruiatione professionis sue.

Ad iudicimus subinde quod in nulla religione quantumcumque voto firmata cadit obligatio sub pena peccati mortalis ad omnia seruanda que in regula continentur. Oppositum asserentes pharisaica presumptione delirarent qui traditiones suas pro quibus legem euangelicam obligare defenderent. Itaque si in euangelica lege quedam mandantur sub quadruplici latitudine rectitudinis preceptis nullus mirabitur si sancti patres ad exemplar illius legis multa statuerunt non sub rigore precepti proprii dicti. sed quedam ut monitiones. quedam ut consilia. quedam ut perfectiones. Quis nesciat plures esse constitutiones in qualibus religione. imo et policia que magis sunt ad quandam decentiam et honestatem ad perfectionis inductionem quam ad necessitatem.

Quius ponit exemplum magister Nicolaus de lyra super illud *Matth. xv. Non los manibus maducare etc.* De hoc genere sunt fere omnes institutiones regulares in religionibus. ut de silentio tenendo. de disciplina in claustris. in mensa. in capitulo seruanda et generaliter de omnibus preceptis que Bernardus facticia nominauit. **U**erum arguatur ita aliquis. Omnis violatio iuramentum aut votum peccat mortaliter. Nam quis negat omne periurium esse mortiferum? sed Johannes monachus iurauit et vouit hec et hec omnia seruare que sunt in regula. non enim fecit exceptionem sicut nec cum iurauit et vouit in omnibus obedire suis superioribus. Igitur in omni transgressione huiusmodi voti et iuramenti et obedientie peccat mortaliter. Propterea loquela eius in claustris erit mortalis inobedientia similiter cuiuscumque mandato sibi per abbatem factis. Alioquin quid adderet super seculares

professio regularis. **R**ursus si secularis vouet vel iurat quod ibit cras peregre ad nostram dominam. aut quod die mercurij abstinebit a carnibus. aut aliquid huiusmodi prius indifferens si transgrediatur ultra. nonne criminaliter deierat? Nonne fractionis voti reus tenebitur? Cur non similiter religiosus in votis regule sue? **R**espondemus ad hec primo dicentes quod sic in preceptis ita in votis et iuramentis et obedientia quadruplicem latitudinem rectitudinis fas est assignare. et proinde aliqua impletio iuramenti erit de necessitate. aliqua de congruitate. aliqua de consilio. aliqua de perfectione. similiter de voto et obedientia. **E**t quidem de obedientia communis est apud doctores talis distinctio. ut aliqua sit de necessitate. aliqua de perfectione. **C**onsequenter diceretur non omnem iuramenti aut voti aut obedientie transgressionem esse mortaliter. imo nec venialiter culpabilem. licet semper imperfectam. **S**icut ergo in regione dicimus nihil esse adeo consilium quod in casu cadat in preceptum. imo ad preparationem animi semper ligat. **Q**uod si quis abhorret hunc responsionis modum accipiat alterum. sciat tamen utriusque similem esse in re sententiam. **J**uramentum ergo et votum nunquam ita profertur absolute quin interpretationes. conditiones. glossas. et ciuiles intelligentias suscipiant ut sapiens epiphanius iudicabit. hoc itaque supra dixisse meminimus. nec desunt iura ad hoc. **C**um enim finis omnis legis sit caritas secundum apostolum. **C**um preterea religiones et autoritates prelatorum date sunt ad edificationem. non ad subuersioem illa que ad omnes fidelium sequitur eis mittentium. quis audeat dicere vel cogitare quod sancti viri spiritus sancto pleni supra iugum christi suaue et facilitatem legis sue adijcere voluerint onus grande tot et talium constitutionum sub obligatione pariter ad precepta pure diuina. hoc est sub reatu damnationis eterne. **H**oc se baculo responsionis tuebatur olim dominus. **P**etrus abbas Cluniacensis in epistola missa ad sanctum Bernardum ubi deducit omnem regularem institutionem inuiolatam manere quantumcumque mutetur dum caritas lex et regula in his que sunt custoditur. **Q**uamobrem eius carniui et usus pelliciorum et aliorum huiusmodi quibus licet regularis institutionis superficies aduertit

sari videtur eidem consonat in casu caritatis et necessitatis. Cuius simile in libello de precep. et dispen. dicit Bernar. q. vbiq. regulariter viuunt vbi consuetudines laudabiles pro tempore et loco obseruantur. Ita et bis ego videam concludendum q. aliquando monachus abstinens a carnalibus dum scrupulosus obseruator regule videri vult. erit eiusdem violator. et hoc si tanq. singularis ferus turbet alios/et quasi reos sue abstinentie putatiua sanctitate condemnet. quos magistra caritas aut caritatis comes necessitas. aut consuetudo laudabilis per superiores tolerata vel imposita excusat absoluit q. Sed heu rarus valde casus talis. vtinam crebrior non eet transgressio p. excessum. q. per diminuti.

Propterea non diximus ea que dixim? ad laxandum frena luxurie. gule. et inobedientie. non ad dissoluendum rigorem regularis discipline. non ad habendum velamen malicie libertates. scorsum a nobis hoc sacrilegium. Sed q. interim querim? inuestigare quousq. et quantum obligatio regularis extenditur / ne vitare cupientes scillam hinc laxationis / precipitem? nos et alios in carib. im. false et auster. obligationis. quoniam displicet infidelis et stultus si discretionem non salitur.

Predicabam aliquando peccatores non obligari statim ad confitendum post peccatum. sed certis temporibus vt semel in anno et in articulo mortis / et dum suscipiendum est sacramentum. quanq. confessio crebrior proficeret. Inculpatus super hoc ab aliquibus quasi laxarem habenas peccantibus.

Respondi primo q. deus non indigebat mendacio / ad conuertendum cito peccatores. Deinde addidi. quid proficeret in qua immo quid non obesset generare conscientias erroneas apud populum? quia nec illis se conformarent magis q. prius eundo ad confessionem. et ita peccaret. nec ad gratiam suscipiendam nisi in confessione se disponeret qm. h. posse desperat. Ita du. sanare vulnere false putaret. ego vero illa lacerarem / augete. Deniq. iusto strictior conscia qnq. nocet amplius q. laxior.

Et q. Grego. ait. Bonarum mentium esse illic agnoscere culpam vbi non e. Slosaf agnoscere. i. formidare exemplo Job q. verebatur omnes actus suos.

Et pdictis deinceps ad alia clarescit r.

sio. Satemur itaq. iuxta pfatum responsio nis modum / q. omnis violatio iuramenti et voti / et obediencie / mortalis existit vt in maiore sumis. sed minore negam? q. iuramentum et votum cadat isto modo sup oia q. in regula continent.

Sup q. igit. cadunt et sup q. non tu forsitan inq. res? Accipe regulam generalez sup sola pcepta p. dicta hoc est fm pma latitudinem considerata. cadit hoc modo votum et iuramentum p. fitentz regulam. Plane q. q. d. aliud vba sonant interpretatio talis hnda est tu p. rectam r. dem. tu p. p. supiorz discretione. tu deniq. p. legem q. maior est / legem diuinam legem caritatis.

Objicies forta. se de multis simplicibus. imo et litteratis / q. religionem intrates / et regulam audientes putant ex intentione vouere se et iurare seruatiuros absq. exceptionis et conditionis adiectione / oia que illic contenta sunt. Rndemus q. si humiles sunt / sicut ee debet / non ita adherent sensui suo / qn. explicite vel implicite / actu vel habitu pati sunt stare in talibus ad interpretationem et iudicium prudentiorz.

Propterea sicut i adoratione imaginum p. ecciam et alijs pluribus simplicitas aliquoz. errat / q. s. tm saluat pia fides et intentio salte general. faciendi ea et n. aliter q. et qliter eccia tenet. No secus i istis existimadu puto. et iam ita supius respondisse meoz amur de iuramentis factis in vniuersitatibus et collegijs / q. ab hoim memoria nunq. impleta sunt. ita dicim? ne repetere nos oporteat / de oib. statutis collegioz / vniuersitatu / et capituloz cu. dicit alicui. Tu iuras seruare inuolabiliter omnia statuta iura priuilegia. libertates consuetudines laudabiles. nec ipis quolibet contraire clam vel occulte. directe vel indirecte. et obediens tali et tali superiori tuo in omnibus licitis et honestis.

De hinc particularia leguntur quorum non est numerus. **O** q. horrendum on. q. intolerabilem sarcinam angelicis etiam hueris formidadam. **O** iugum plusq. ferreum. **O** laqueum que intrans nullus euadit. si sic accipiat tale iuramentum vt nuda verba sonant etsi nulla interpretatio mitigat. sed non ita est. mitigatur plane. Alioquin p. ter ia dicta nullus fere intrat austeritatem religionem / ex pli gratia q. vniuersitatem pisensem. Attento q. opinio pbabilis tenet non minus obligare iuramentum q. votum.

Cogimur ergo certa ratione tale iuramentum interpretari ciuilitate. Aut in illo quasdam latitudines statuere modo scilicet supra dict.

De vita spūali anime

cto in precedenti lectione. **E**st autem interpretatio hec aut similis/ q̄ iurans serua bit ea sicut a legislatoribus ordinata sunt et ordinari debuerūt/ v̄tputa p̄cepta pprie dicta vt p̄cepta. monitiones sicut monitō nes. cōsilia sicut cōsilia. q̄ insup obediāt in omnib; licitis et honestis supiori suo. Ver bi causa sit ille rector. obediāt inq̄ in eis q̄ ad officiū rectoris spectant. et q̄ p̄ utilitate manifesta policie cui p̄est sibi p̄cepit/ fm i/ stituciones et cōsuetudines laudabiles eius dem policie/ et nisi valeat legitima excusa/ tione vel exceptione se tueri. **U**t q̄ pl̄ alij gratis oneratur. aut q̄ ab alijs v̄gentiori bus impeditur. **Q**d si nō possit ita iurans docere sufficiēter de impedimēto legitimo ille quidē punietur p̄ rectorē ciuilitē de inobediētia. **L**eterū deus qui cor intueitur eūdem liberabit. **D**einde p̄t̄ q̄ non omne imposiū fieri generaliter p̄ iuramentum et sub omni pena/ vt fiunt nūc passim cōuo/ cationes generales vniuersitatis/ obligat sp̄ sic vocatos et iuratos ad mortale piurium dū omittunt. **S**i q̄s aliter dicendū puta uerit videat qd̄ dicat. **E**go interim sic dici posse opinor in humilitate mea patus ad correctiōem. **L**eterū qd̄ arguitur de vo/ tis p̄ricularib; seculariū/ dissilitudines ha/ bet ad vota cōitātū. qm̄ vota in cōitātib; i terp̄anda sunt magis ad intentiōem com munem q̄ illic habet aut haberi debz q̄ ad p̄ricularem intentionē vouentis. **V**ouēs aut p̄riculariter in re ppria sicut ē auctor iu ramenti. ita est suus interpretator ex intentō ne ppria/ q̄suis intentio si sit palaz erronea aut stulta/ peccat certe/ nec ad voti ligat im pletiōem. imo q̄ supioris auctoritati semp referuetur. habet vsus generalis eccie. **N**ū quin nūc p̄sumeret vota subditoz sic mutare dispensare relaxare. **D**eniq̄ q̄ri tur ad qd̄ pficiet institutio regularis/ qua/ si vic̄ nulla possit esse salubritas institutio num quarūlibet/ nisi transgressores earuz horrendissima morte mor̄ afficiat mulctet et p̄dat. quasi p̄terea nullum s̄rdare mediū um inter peccatum mortale et meritū/ qua si postremo sancti patres/ vt **Aug^o Būdi/ ctus** et alij/ voluerint esse mor̄ dātij vt vul/ go dicūt aiaz suoz q̄ filioz necatores p̄ni ciosissimi/ nō p̄j nutritores. **D**ū p̄terea q̄/ runt deo statuere filios regni/ fecerunt eos gebēne filios/ nō iaz in duplo/ sed millecu plo plus q̄ p̄us. **Q**d si hoc sentire nefas ē.

nefas vtiq̄s erit dicere q̄ viam mandatoz dei ipi non faciliozem effecerint. sed v̄dis q̄ spinis horrentib; et laqueis ac p̄cipitijs in inferna mergentibus oppleuerint. **V**oluerunt ergo cōstitutiones suas nō habere robur par ad legem dei obligatiuam pure p̄ceptiuam. qm̄ nec deus hoc de omni lege sua vouit. **V**oluerūt insup suas instituciones inq̄stū addunt ad p̄cepta dei explicite/ acci pi vt monitiōes salutare. vel vt cōsilia vt vt mādata t̄paliter penalia. quoz t̄rāsgres/ sio/ aut nullius aut breuis discipline t̄po/ ralis obnoxia esset. **Q**uis nesciat eos non nescisse dandum esse timori dei locū/ et nō totum humano pauori/ iuxta cōsiliū sapiē tis/ **Q**d insup p̄ timorem declinat omnis a malo. **I**ta vere fructuosius q̄ terrore pu nientis viri. quanq̄s et hic terror non nūi q̄ vtilis est/ sed ne nimis. **Q**uis rursus ab negauerit tales patres spiritus sancto plēos **Benedictum Augustinum.** ceteros q̄ nō fructuosius ea que recta sunt q̄ eoz succes sores longe imparis auctoritatis atq̄ san/ citatis statuisse. **C**onstat autem nouiss/ me iam in multis religionibus exp̄sso ver bo cautum esse/ vt vouens regulam/ nulla transgressione cuiusuis humane sue insti/ tutionis reus sit ad noxam. sed tantum ad disciplinam ordinis constitutam. **H**oc vi delicet vtile esse diuinus **Augustinus** et si piētissimus nō vidit/ et hoc isti cognoue runt. **N**on ita est. **H**oc plane vidit et sensu **Augustinus** hoc **Benedictus.** hoc alij san ctoz patrum. **E**t quia sufficienter ex recta ratione/ et lege diuina/ et modo traditiōis sic interpretandam esse regulam suam pre sumebant exp̄sione hac nō vsi sunt. quā tamen istis diebus propter scrupulosos et simplices vtilem esse non negamus. **V**el lem nobis dicerent austeriores illi religio num censores. si quesisset aliquis ab **Aug/ gustino.** **E**cce iubes pater/ vt non loquā mur in claustro/ vt in gestib; corporis nos compositos. vt in nubiis oculorum nos castos habeamus. **Q**uis ne igitur vt q̄s quis contraria horum fecerit que aliunde ex christi libertate licerent. **I**lle sit reus ca/ pitalis criminis. vis vt infernali eterne mor tis supplicio contrada tur. **N**oui mansue tudinem animi tui pijsime pater **Aug/ stine** noui prudentissimam discretionem tuam. quam audire michi videoz respon/ dentem/ et cū quodā horrore ai ac fricatiōe

anime.

faciendi dicentem. Absit hoc o fili. qui vos indicat dñs est. Ego interim qd salubre est dedi monitum vel consilium. Ego si illud trāsgredi cognouero/disciplina regule erit supros q̄ vos liberabit. Itaq̄ volo ad suauitatem t̄pi teneriores vos adhuc q̄si iuuenes assuescere non necare. erudire nō p̄dere. Nec enim tali viro digna responsio.

Q Proinde ne qd scrupulositatis hereat quin radicatus extirpetur. queramus a nobis ipsi quid addit obligatio regularis ad christi seruitutē cui fuisse summa ingenuitas est. libertas et regnū. Ne q̄s etiam existimere vellet nos culpāre disciplinā laudando libertatem. **A**ddit. affirmamus. hec regularis institutio multū p̄ omnē modū. **P**rimo q̄ ad penam ab ordine aut superiore t̄paratam religiosus transgressor etiam inuitus licite cogi p̄t. non ita secularis. **H**ec rō locū in omni obligatione politica v̄puta in vniuersitate parisiensi. **S**iquidez cogi p̄t suus iuratus ad multa faciēda. et si nō sub pena peccati mortalis in omnibz q̄ iurasse videtur. sub penis tamen p̄ vniuersitatem infligendis vsq̄ ad p̄uationem et resecationem inclusiue. vsq̄ etiam ad penas q̄ dantur periuris. quanq̄ ille apud deū nullus p̄iurij reus haberetur. **H**orro etsi foret hoc absq̄ culpa sua criminali. non tam absq̄ causa. ipse ido nec conq̄ri neq̄ murmurare et obniti deberet. **H**oc maxime v̄t est in policijs quoz finis immediatus est bñ regulare hoīes in vita civili et politica i eis s̄z que vite huic corpali deseruiunt si finis est t̄p̄alis. **E**t nonne mediū agens aut ordinans ad illū finem vt talis est/esse t̄p̄alis debet. **P**ropterea p̄ reatū pene eterne/non obligabit p̄nceps politicus de p̄ se et p̄p̄ie ad obseruationem legis sue/vt talis ē. **S**ed in sacramentalibz et diuinis exercitijs plus habetur scrupulositatis sicut ad finē supremū directius et immediatus ordinatur. quanq̄ multa sint in eis plus monitoria q̄ precepta sicut in religiosis. **A**mplius secūdo si religiosus contēpserit regulaz suam. et sui superioris autoritatem. etiam in his q̄ appellamus monitoria/et p̄ quibz sola disciplina ordinis statuta/aut superioruz est arbitrio derelicta/ille peccat grauiter qz et monitū contemnit aut **B**ern. et remediū **Q**uid aut sit contemnere sup̄rado quimus **I**taq̄ si passim et absq̄ pretenso/q̄libz iŕrante vel fragilitatis. vel impotētie velo s̄z

pro sola libidine transgrediēdi que monita sunt. religiosus effrenis est ad omnia velut vnus ex secularibz. palam est q̄ contemnit/p̄sertim si sup̄ bis ipse addiderit pertinaciam que recuset disciplinam. **S**ic accipiendum reor illud **B**ern. et alioz communiter dicētiuz talia esse criminalia si cōtēntur. vel si fiant ex contemptu. **L**arent aut hoc contemptu qui ex fragilitate hūa/na/vel quadam leni curiositate frangūt silentium. aut talia agunt/oppoſita his que monita sunt. **V**el s̄m **B**ern. facticia. precipue qz pati sunt ad disciplinam ordinis si et dum illa iuste requiretur ab eis confor/mitter ad regularem institutionez et consuetudinem bonam in talibus obseruatam.

Nostrum ideo sermonem sic moderamus qz non liceret abbati seuerius iusto p̄ter regulam et consuetudinem punire talium monitoruz transgressores. **D**ulto minus in vniuersitatibus et collegijs. ceterisq̄ policijs. nam in talibus consuetudo legē facit.

Iuxta hoc videre est / quali reatu constringuntur transgressores ieiunioz ab ecclesia institutoz/horaz canonicarum. et festozum et similiū. **E**t si p̄ libito potest prelatus absq̄ consensu subditorum imponere eis inga magna festoz/aut alioz exercicioz spūalium/p̄ter manifestam vtilitatem et necessitatem cultus dei/p̄ loco et t̄pe

Sic absq̄ consensu occidentalium non fuissent apud suos sacerdotes interdicta matrimonia. **F**am orientales quia dissēserāt ipsi vt nubant/ licet. ita de plurimis in q̄libet policie. **R**ursus tertio religiosus. q̄a non sibi soli viuit. sed ceteris / tam benefactoribus viuis et mortuis. q̄ consortibus et coadiutoribus suis. **R**eliquum est vt ipse regularius viuat sub ingo quodam obligante eum cum ceteris. alioquin scandalizaret suos/et ita melius esset ei vt suspendetur mola asinaria secularium negotiozū ad collum suum/et demergeretur in pfundum maris angustie et tribulationis. **D**ec societas et hoc scandali periculum / faciūt vt sedulius aliqua facere v̄l omittere teneatur. **P**otest insup astringi p̄ bono totius communis religionis ad aliqua/que si solus esset libera mente respueret. **Q**uid mirum de religioso q̄ ipse p̄nceps secularis potest quosdā ex subditis inuitos ad aliq̄ compellere p̄ manifesta nēcitate cōitatis. **I**ta in vniuersitatibus et collegijs.

R.

Et hoc p̄terea silentiū frangere erit in ca-
 sa scandalū/grande delictum/ aut similiter
 aliqua/ talis offēsarum aliūde leuiū /duz
 nouici/ vel tota religio inde turbantur/ ita
 vt negligēdo minima/ ip̄e religionis vigor
 paulatim decidat. et in magnus etiam tot⁹
 abscedat. Verū est itaqz qd̄ ap̄d Salusti-
 um dicit Julius cesar. In maxima fortūa
 minima est licentia. Sic in maximis viri
 vel ordie vel sanctitate/ v̄ gradu subleuāz
 tanqz positus in exemplar alioz/ multa qn̄
 qz nō licent/ in publico saltem/ q̄ aliūde vel
 in occulto licerent. Sic forte Carthusien.
 absqz peccato mortali in casibz mltis pos-
 set vti carnibz/ si solus hoc posset. et si para-
 tum est cor eius discipline ordinis subiace-
 re. hunc tñ rōnabiliter debet tunc cōpescere
 et scādali formido. et alioz p̄spect⁹. Pro
 p̄reapuniūtur tanta seueritate defectusqz
 sūt circa misteria sac̄oz maxime in missa
 cōtractādo hostiam sacrosanctā et indumē-
 tis mysticis orādo se. quanqz illic possit ne-
 gligentia surrēpere venialis non mortalis
 sed ita placuit scandalū sedare seueritate vi-
 dicte. Qd̄ si quis ex sacerdotibz dixerit q̄
 pacto potuit absqz consensu p̄prio fieri/ su-
 per se statutum ne matrimonio iungeretur
 Respondemus qz neqz hoc factū est Sed
 si cōqueritur/ imputet sibi qui talem statū
 spōte delegerit. Quis cogebat eū? sed et qz
 cogere poterat? Nullus/ si nō forte necessi-
 tas publica/ aut reuelatio diuina/ aut cul-
 pa p̄pria q̄ sic arceri merebat accessisset. an-
 te votū libertas. p̄ votū facta est necessitas
 Qd̄ si dixerit iterū/ qz consensus mutu⁹
 viri ad feminam facit matrimoniū de iure
 naturali. Cōstitutio igitur pure positua/
 quo pacto valuit inuadere ins illud. sed
 neqz inquit expresse quicqz voti. Respon-
 demus ad vltimum qz nō solū votū/ s̄z vos-
 tum solepnisauit p̄ ordinis susceptiōem. si
 nesciuit sciat. Ast p̄mum turbat quosdam
 ex doctoribus/ nominatim Durandū Di-
 cimus autem ex quo sic incidit qz eccia vel
 habuit hoc ex inspiratione spūsancti a q̄
 regitur. vel qz consensus in q̄tum quodāz
 modo politicus est/ subest auctoritati supi-
 oris. qz obrem potuit ex certa necessitate p̄-
 hiberi ne fieret/ et inuadari si fieret. Hoc
 in alijs cōsensibz politicis v̄ditionū et em-
 p̄tionū palā p̄stat. Sed ad rem nostraz
 redeo. Diximus qz monita salutaria sunt
 in religionibz. q̄bus adhibent̄ penētales

vt seruentur. Que est hec religio. opponet
 aliqz velle hoies timore non filiali/ sed pla-
 ne seruili ad obsequiū diuinū trahere. Rñ
 demus qz nemo repēte fit summus a timo-
 re seruili cōcipitur filialis. Quinetiam
 timor iste seruilis radicaliter est filialis/ ex
 voto p̄mo qd̄ ex caritate supponit p̄cessisse
 Ob hoc non absurdū mihi videt̄ si dicant̄
 actus inde pullulātes etiā dū p̄ hora solo
 timore discipline complētur laudabiles eē
 et suo p̄mio non carere. Vulneratus adest
 aliqz horret manū medici. timet cedere do-
 loribus postulat vt ligetur. et si postmodū
 ip̄e ligatus reclamet. et necus excutere sara-
 git. sanatur tamen et laudat̄. sibi qz sua ne-
 cessitas in iocunditatem vltroeam cōmu-
 tatur. Sūmurmurantes adhuc aliquos
 audire videor ex his qui potestatem habe-
 re sup̄ alios et ip̄i nihil subijci gloriāntur.
 Tu totam inquit sup̄ior auctoritatē in
 subditos enerras. eis sup̄ alios quid relin-
 quis. Tu subinde magnā et liberam inobe-
 dientie viam. pandis quā in tanta p̄nitente
 p̄uaricationū artare debueras. Deniqz ex
 hoc multiloquio tuo. ex inuolutione snia/
 rum sermonibz imperitiis/ nihilū magis qz
 antea docti sumus/ dū ad p̄cularia veniē-
 dum est. Audiant q̄ tales sunt ex eccle-
 sia pastorem ecclesie non dominātes ait in-
 clero. sed forma facti gregis/ et illud dñi per
 Ezechielem imperium. Vos cū austerita-
 te impabatis eis Illud quoqz xpi. Impo-
 nūt onera grauiā et importabilia et. Intel-
 ligant tandē esse p̄ceptum oibus vt nichil
 addat̄ aut diminuat̄ ex verb̄ dei si se velint
 audiri. Audiāt p̄mo dñm in lege sua / et id
 qd̄ audierint/ tanqz p̄cones et interpres a/
 lijs minus instructis denūciēt nō sua/ sed
 dei auctoritate. Ita demū q̄ eos sp̄met/ de-
 um sp̄net/ eterne qz mortis reū se faciet. Ne-
 rī in ceteris q̄ xpi lege nequa qz firmata sūt
 q̄ p̄terea magis ad ciuilitatē hui⁹ vite p̄fici-
 unt/ statuant ip̄i q̄ statuēda vtiliter agno-
 uerint. Ita qz statuta hec in q̄tum sua sunt
 haberi velint quasi monita et facticia/ quo-
 rum infirmi transgressores. temporali non
 eterna mulcatione plectendi sint. Ceterū
 paralogisant qui sic argūntur. Non ē
 potestas nisi a deo/ et quicquid p̄cipimus
 vice dei p̄cipimus. quicquid iubemus i
 terris illud approbat deus in celis. Om-
 nia igitur p̄cepta nostra diuina sunt/ et
 paria ad euangelium auctoritatis.

5.

Plane sic cōcluderet quicūq; princeps etiā paganus seipm hñe autoritatē eterne vite z mortis. Sic cōcluderet oīs licentia tus in theologia et decretis se hñe prātē in terprandi sacram scripturam z iura/nō so lum scholastice/ sed et doctrinaliter. sed z a postolica autoritate. Sic libri omēs ab ec clesia a pphati oēs essent articuli fidei sicut biblia. **F**atemur itaq; datā platiōz pnci pibz prātē a deo. sed refert qualiter z qlēz **D**oceat nos exempla posita licētiando in theologia z decretis datā papa auctoritas qlis auctoritas: exponēdi z interprandi sa cram scripturā. nō tñ vt expositio illa sit au toritas aplica/ sed est declaratio qdā magi stralis z scholastica. **L**ibros scōz appbat ecclia. nō tñ vt robur autoritatis teneant par ad eccliam/ sed vt sciant in multis esse viles ad edificatiōem. **N**ō sec^o est in pposito Pre lati siq; dē z pncipes hñt autoritatē a deo re gendi pplm suū p leges z instituta vltra le ges diuinitus inspiratas. nō q; leges sue z institutiōes cēsende sint diuine. sed recipiē de sunt vt salubria monita/ nec leuiter con temnēda. **A**lioq; transgressio penā habet nō qualelibz/ s; qlē possibile fas q; est ho mines infligere. **P**ropterea cōcludim⁹ ma iorē deberi obedientiam platis z pncipibz in eis in q; sunt solū velut pcones z nun; cū. q; in illis q; suo relicta sunt arbitrio sta tuēda. **E**xēplū manifestū est in pconibz de; nūciatibz pplō legē regis. **F**louissime q; inculpāt nos tāq; dilatem⁹ viā inobediētie q; insup nihil edocem⁹. **D**ix nil accidit. **Q**uid eni vlti dicit vel scribi vlt fieri pōra ca lūnijs alienū. **S**cim⁹ q; repbis etiā omia coopant in malū. oibz abutūtur. oia in laq; os z decipulas pedibz suis vertūt. **N**ihilomin⁹ solēz pluuias null⁹ dicit inutiles / qz ex eoz actiōe sic germināt vtilēs plātē. **I**ta ples infertiles pullulāt nec flos vineaz iō exterminād⁹ ē q; bufones necat. **P**lane ma lus tā lazo q; stricto fune laborat. iuxta ver bū stacci. hoc ē in malū suū trahit doctrinā tā laxā q; strictā in moribz. **D**einde mlto min⁹ amiramur. dū dicūt se nihil a nro ml tiloq; doceri nos noui nihil attulisse. **E**x; culat me pfunditas materie quā Aug⁹ taz pspicat doctor qdā loco dicit. aut non aut vix in hac vita attingibilē. **S**olatur me p terea dictū cuiusdā hismenij a **D**iero. repe titū **H**ibi cecini z musis. etsi nemo ali⁹ au dicit. quāq; de nōnullis aliter spero. **H**os

alios vero quoz oculos mētis z corpis ob uoluit crassa nubes desiderioz et fantasia rum carnaliū/ q; nō schola s; discholiava nitas/nō vitas placet q; cure iuges vicioz seq; cōfundūt nunq; expecto vt aliquid te nue. aliqd eleuatū z resolutū accipiāt. nō si ipm etiā solē digiro vt aiūt pdiderimus. **N**ec tñ vsurpo mibi tale aliqd tradidisse qd ab alijs dictū nō sit pū. **D**oc ego poti us in laudē mibi deputo/ qd dicta sancto rū z doctrinā q; cōis est in ore z cordibz ho minū/ meis verb explicui/ z veritatis luci dā snia z q; de qdā inuolucro fumoso. dis cordiū verboz feci splēdescere. dicā mode stius facere conat⁹ sum. **Q**d an pfererim il loz sit iudiciū q; pspicatōres visus hñt. tui pcpue inclite pceptoz/ cui sicut pfaciūcile initiū. ita finē huius opis dedicamus

Finitū est hoc opus Anno domini **D**cccc. xij. die. xv. Januarij.

Cū in plogo tractatus pcedētis pollici tus sit cācellarius se tres pres traditurū **E**t nō nisi vnā absoluerit. nō videt ali⁹ tracta tus cōuenientius p scda pre subiūgi posse q; cētilogiū ei⁹ de impulsibz. id qd depben di pōt ex verbis eius q; legūtur in tractatu octauo sup magnificat pntōe pma circa fi nē. in hūc modū. **D**iscipulus. **V**enit in re cordatiōez illud scriptū tuū p sex lectiones vbi dictū apli tractās. **I**n ipō viuim⁹ mo uemur z sum⁹ distinguisti qd duplicē vitā spi rit⁹. **P**orro de motu z statu nro in deo pre stolabant aliq; fmonē. **N**ūc aduenit occa sio loq; de motib⁹ ipulsiū bonoz z maloz dū nūc ipullos z depullos suscepit tremi scēs moriētū terra. velut in qdā statiōis se rene sinu. **H**g⁹ cētilogiū accipies seoz sum de impulsib⁹. cras p terea dū suppetit ho ra plima rursus me loquēte z te auscultate de bonoz z maloz angeloꝝ officio quie tus accipies.

Centilogiū de im.

pulsib⁹ m⁹gri **J**o. de gersō cācellarij pifici. **E**posuit potētes de sede / z exalta / **Q**uit hūiles **C**entilogiū de impulsib⁹ q; nūc potētes deponunt. nūc ex altant hūiles. traditur⁹ sum/ mouet terr⁹ nō de cāico marie/ mouz z illd qd ab aplo po sitū pdē tractauim⁹ / in deo viuim⁹ / moue mur z sum⁹. **D**ictū fuit p sex lectiōes devi ta quaduplici quo ad verbum viuimus.